

KONITGA

101. Νοέμβρης - Δεκέμβρης 2001

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ ΤΕΥΧΟΣ 101

1 €

ΚΟΝΙΤΣΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μελαγχολικές σκέψεις	Σελ.
Το τέλος του Αρχαίου κόσμου και η χαραυγή του Χριστιανισμού, Ν. Ρεμπέλη	237
Βλαχοχώρια, Ι. Λυμπερόπουλου	238
Πρυόβολος και ίσκα, Σ.Τ.	245
Η θέση της γυναίκας στην Αρχ. Ελλάδα, Α. Πολίτης	250
Η μάχη της Μολυβδοσκεπάστου, Ι. Δάφνη	251
Το ανεξάρτητο Τάγμα Κονίτσης, Β. Αρχιμανδρίτη	256
Βραδιά τσίπουρου, Ι. Δάφνη	257
Ο Π. Αραβαντινός για την επαρχία, Χ. Γκούτου	261
Πυρκαγιών συνέπειες, Σ.Τ.	263
Εριφίλειο έπαθλο	265
Ασύγκριτα καλοκαίρια, Π. Μακαρίου	267
Διαβάζοντας, Ειρ. Κίτσιου	269
Η Παρασκευούλα, Σ.Τ.	272
Από τα χρόνια της Κατοχής, Γ. Μπούρη	273
28 και 29 Οκτωβρίου, Α. Πετρονώτη	275
Βράβευση εθελοντών αιμοδοσίας, Σ.Τ.	275
Δελτίο Τύπου Ηπ. Εστίας Θεσ/νίκης	277
Τα εικονίσματα, Σωκ. Οικονόμου	279
Από την Ουγγαρία, Μ. Παπαστεργίου	281
Εγκαίνια Κέντρου Ενημέρωσης	282
Ιστορικό Συνδέσμου, Βούρμπιανης	285
Ωρίμασαν οι συνθήκες για κενοτάφιο, Θ. Πορφύρης	287
Νερόμυλοι - νεροπρίονα στη Χαράδρα Αώου, Σ.Τ.	289
Εικόνες από τα βουνά μας	290
Για τον Κ. Βλάχο, Αγ. Πολίτη	292
Στο Β. Βαφειάδη, Γ. Μπούρη	293
Ειδήσεις - Κοινωνικά	294

101. Νοέμβρης - Δεκέμβρης 2001

Φωτ. εξωφ. Π & Ι.Τ. Τα όμορφα βουνά μας

Εκδίδεται από Συντακτική Επιτροπή

**Ανδρέου Ηλίας
Ζώτος Θεόφιλος
Τουφίδης Σωτήρης
Τσιάγκης Ικαρος**

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο:

Σωτ. Τουφίδης
Κόνιτσα 44.100
Τηλ. (0655) 22.464, 22.212
Fax: (0655) 22.464

**Γραφικές Τέχνες
ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ**

Γαριβάλδη 10, 45221 Ιωάννινα
Τηλ.-Fax: 0651 - 77358

**Ετήσια συνδρομή: Εσωτερικού Δρχ. 2.000 ή 7 Ε
Εξωτερικού, Δολ. USA 25 Αυστραλία 30
Αλληλογραφία - Συνδρομές - Εμβάσματα
στον υπεύθυνο του περιοδικού Σ. Τουφίδη
ή στο Βιβλιοπωλείο "ΕΛΕΓΕΙΟ" Θ. Ζώτου, Κόνιτσα**

Μελαγχολικές σκέψεις με τον ερχομό της Άγιας νύχτας

Ηρθαν και πάλι οι γιορτές των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς. Ήχνοσαν χαρμόσυνα οι καμπάνες καλώντας τους λαούς να υποδεχτούν τη γέννηση του Θεανθρώπου και την έλευση του νέου χρόνου.

Εκτυφλωτικά φώτα λούζουν τις βιτρίνες των καταστημάτων στις πόλεις και χιλιάδες λαμπιόνια κοσμούν δρόμους και πλατείες προσδίδοντας ένα φαντασμαγορικό θέαμα.

Για πολλοστή φορά θα κάνει το γύρο του κόσμου το αγγελικό μήνυμα της Βηθλεέμ “επι γης ειρήνη, εν ανθρώποις ευδοκία” ρίχνοντας βάλσαμο στις καρδιές των φτωχών.

Δυστυχώς, πέρασαν δύο χιλιάδες χρόνια από τη γέννηση του Χριστού, του Θεού της αγάπης και της δικαιοσύνης και η προσδοκία του ανθρώπου για Ειρήνη - Ευτυχία στη γη, φαίνεται να είναι ένα άπιαστο όνειρο.

Πολλοί αγώνες των λαών για αυτά τα ιδανικά εξανεμίστηκαν, πολύ αίμα χύθηκε για την πραγματοποίησή τους κι αυτές τις ημέρες αντί οι άνθρωποι του πλανήτη μας να γιορτάζουν μονιμάσμενοι κι αδελφωμένοι τη γέννηση του Χριστού και τον ερχομό ενός καλύτερου χρόνου, με σφιγμένες καρδιές βλέπουν μια γοφερή κατάσταση γύρω τους.

Εκατομμύρια παιδάκια πεθαίνουν από αρρώστιες και από πείνα. Χιλιάδες σκοτώνονται σε ανόπους εμφυλίους πολέμους ή από τις βόμβες κάποιων που υποκριτικά κόπτονται για τα ... ανθρώπινα δικαιώματα. Πρόσφυγες περιφέρονται εξαθλιωμένοι από χώρα σε χώρα να βρουν μια θέση στον ήλιο.

Κάποιοι χορτάτοι και δυνατοί σκορπούν το θάνατο και την απερίγραπτη δυστυχία σε λαούς με υπαρκτά ή ανύπαρκτα προσχήματα και με αδιάντροπο φαρισαϊσμό θα γιορτάσουν αυτές τις Άγιες ημέρες μέσα στη χλιδή του πλούτου και της σπάταλης ευωχίας τους μένοντας ασυγκίνητοι από τους κλαυθμούς κι οδυρμούς των καταπιεσμένων και εξαθλιωμένων.

Και οι Ταγοί της εκκλησίας μας θα στεί-

λουν μηνύματα Αγάπης αυτές τις μέρες και θα κάνουν εράνους για “ανακούφιση των φτωχών”. Αλλά ποιό το όφελος αν για μια στιγμή ανακουφιστούν οι παρίες της άδικης κοινωνίας μας, αφού όλον τον άλλον καιρό θα ζουν στη μιτέρια και στην καταφρόνια;

Τι αντίφαστ!

Από τη μια μεριά οι λίγοι να χαίρονται όλα τα αγαθά του Θεού και οι πολλοί να μην μπορούν να ιδούν μια μέρα καλή σ' αυτόν τον ταλαιπωρό πλανήτη.

Πώς να γιορτάσει ο σκεπτόμενος άνθρωπος, αυτές τις χρονιάρες μέρες, με ψυχική γαλήνη, όταν βλέπει γύρω του φοβερή αντίφαση λόγων και έργων;

Κάθε χρόνο αλληλευχόμαστε για το καλύτερο και πάμε απ' το κακό στο χειρότερο.

Οι σκοτεινές δυνάμεις που απομυζούν το αίμα και τον ιδρώτα των λαών (σαν τον Ηρώδη) κάνουν ότι μπορούν για να μη γίνει το προαιώνιο όραμα της ειρήνης και της δικαιοσύνης πραγματικότητα.

Σήμερα βάφτισαν την εκμετάλλευση “παγκοσμιοποίησην” και μ' αυτόν τον τρόπο προσπαθούν να υποτάξουν τα εκατομμύρια των ανθρώπων σε όλον τον πλανήτη δια πυρός και σιδήρου.

Ας συνειδητοποιήσουν επιτέλους οι όπου γης αδικημένοι ότι πρέπει οι ίδιοι να αγωνιστούν για ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, γιατί αν περιμένουν από τους κατέχοντες υποκριτές και Φαρισαίους έλεος, θ' απογοητεύονται κάθε χρόνο, όπως έγινε δυο χιλιάδες χρόνια ως τώρα από τότε που πρωτακούστηκαν τα θεια λόγια στη σπηλιά της Βηθλεέμ...

Μ' αυτές τις μελαγχολικές σκέψεις που αναπόφευκτα μας τυραννούν τούτες τις μέρες, τί να ευχηθούμε στους συνεργάτες και φίλους του περιοδικού μας;

Ας ευχηθούμε Υγεία σε όλους και ψυχική δύναμη για ν' αντιμετωπίσουμε ψύχραιμα ότι μας επιφυλάσσει ο καινούργιος χρόνος.

Το τέλος του Αρχαίου κόσμου και η χαρανγή του Χριστιανισμού

από τον NIK. X. REMPELΗ, φιλόλογο, πρ. Λυκειάρχη

Jο καλλίκαρπο της φιλοσοφίας δέντρο, που φύτεψε ο σκαπάνη των προσωκρατικών φιλοσόφων, αφού άνθισε και φούντωσε και θέριεψε και καρποφόρησε στην εποχή του Σωκράτη, του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη, άρχισε, σιγά σιγά, να δείχνει φανερά τα σημάδια του μαρασμού.

Πράγματι, από τον 3ο π.Χ. αι. εκπέμπονται ακόμη μερικές αμυδρές λαμπιδόνες από τα διάφορα φιλοσοφικά συστήματα της ελληνιστικής περιόδου, αλλά είναι γεγονός ότι ούτε οι Στωικοί φιλόσοφοι, που εφημανίστηκαν ως παρήγοροι των δυστυχών ανθρώπων και διδάσκαλοι της ηθικής και του καθήκοντος, ούτε οι Επικούρειοι, που δόγμα τους είχαν το “λάθε βιώσας”, δηλ. κάνε απόμερη ζωή και έθεσαν ως σκοπόν του βίου την ηδονή, πνευματική και σωματική, ούτε οι Σκεπτικιστές, που αμφισβήτησαν το κύρος των γνώσεων και αμφέβαλλαν για όλα, στάθηκαν ικανοί να ανακόψουν την κατάπωση και παρακμή του αρχαίου κόσμου, που βάδιζε προς τη δύση του. Από πλευράς θρησκείας, ο Ζευς, ο θεός πολλών πόλεων, δεν μπορούσε να γίνει οικουμενικός, για όλους τους λαούς, θεός.

Ας δούμε, λοιπόν, με κάθε δυνατή συντομία, ποιά ήταν η κατάσταση στις χώρες της ανατολικής λεκάνης της Μεσογείου στην ελληνιστική και στη μετέπειτα πρωτοχριστιανική εποχή.

Στην Αίγυπτο λατρευόταν, από παλιά, η θεά Ισις, η θλιμμένη Μπέρα και προστάτια των γυναικών, που χάριζε το δώρο της αιώνιας ζωής. Όλοι οι μεσογειακοί λαοί γνώριζαν το μύθο για το θάνατο του συζύγου της Οσιρί και την εκ νεκρών ανά-

στασή του, που πανηγυρίζοταν με λαμπρές λιτανείες, στις οποίες οι πιστοί έψαλλαν χαρμόσυνα: “Ξαναβρήκαμε τον Οσιρί”. Στις εικόνες των ναών και στα αγάλματα παριστανόταν με το μικρό της τέκνο, το Ωρο, στην αγκαλιά της, ως βασιλισσα, τη ουρανού και μπτέρα του θεού. Η θρησκεία της Ισιδος, που γρήγορα απλώθηκε στην Ελληνορωμαϊκό, κόσμο είχε κατακτήσει τις καρδιές των ανθρώπων. Η ευγένεια του τυπικού της μυστικιστικής λατρείας την παντοδύναμης θεάς, οι συγκινητικές ιεροτελεστίες με τις μεγαλοπρεπείς πομπές, έδιναν θάρρος και παρηγοριά στις θλιμμένες γυναικες. Τόσο ήταν η επιρροή της στους ανθρώπους, ώστε, όταν ο Γρηγόριος ο Θεολόγος (4ος αι. μ.Χ.) παρότρυνε τους Καππαδόκες να πανηγυρίσουν τη γιορτή της μπτέρας του Χριστού, εκείνοι φώναξαν: “Μα είναι η Ισις, η μετέρα του Θεού, που ξανάρχεται”.

Από τη Συρία πέρασε νωρίς στην Ελλάδα η λατρεία του αγαπημένου της θεά Αφροδίτης Άδωνη, που πέθανε και αναστήθηκε απ’ αυτή. Κατάλοιπα της λατρείας του Άδωνη επιβιώνουν και σήμερα τη Μητέρα Παρασκευή στην ανατολική Μακεδονία.

Η λατρεία της Κυβέλης επεκτάθηκε νωρίς από τη Φρυγία στον Ελληνορωμαϊκό κόσμο. Στην ανοιξιάτικη γιορτή της οι πιστοί νίστευαν, προσεύχονταν και πενθούσαν για το θάνατο του αγαπημένου της Άπτη. Την άλλη μέρα ακούονταν χαρούμενες φωνές για την ανάσταση του Άπτη και την ανανέωση της φύσης. Την τελευταία μέρα το άγαλμα της Κυβέλης περιφερόταν στους δρόμους της Ρώμης και ο λαός φώναζε: “Nostra Domina” = η Κυρία μας.

Στην Ελλάδα η λατρεία του θεού Διονύσου

σου πήθε, μέσω Θράκης, από τη Μ. Ασία και οι πιστοί του, ως γνωστό, θεωρούσαν το μαρασμό της φύσης, το χειμώνα, ως θάνατο του θεού και την αναγέννησή της, την άνοιξη, ως νεκρανάσταση αυτού.

Εν τω μεταξύ από τον 1ο μ.Χ. αι. η ανδρική θρησκεία του Μίθρα μεταδόθηκε από την Περσία σε όλη τη ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Στους Πέρσες λατρευόταν ως θεός των πολεμιστών και των στρατιωτικών κατορθωμάτων.

Ο Μίθραισμός κίρυττε υψηλή πθική και επιζητούσε να εξασφαλίσει τη μετά θάνατο σωτηρία με τον επί γης ενάρετο βίο. Τη μύηση στα μιθραϊκά μυστήρια, που γινόταν με πολλές και αυστηρές διαδικασίες, ακολουθούσε η "τράπεζα του Μίθρα", μιά συνεστίαση δηλ., στην οποία οι μύστες έτρωγαν κρέας ταύρου, που είχε σκοτώσει ο Μίθρας και έπιναν ένα ιερό ποτό. Με αυτό πίστευαν πως η δύναμη του Μίθρα μεταβιβαζόταν σ' αυτούς. Οι ιερείς τους έλεγαν πως μετά το θάνατο οι άνθρωποι θα κριθούν μπροστά στη δικαστήριο του Μίθρα και ανάλογα με τις πράξεις τους θα αμειφθούν ή θα τιμωρηθούν. Οι Πατέρες της Εκκλησίας, που έβλεπαν πολλά κοινά στοιχεία μεταξύ της δικής των θρησκείας και του Μίθραισμού, υποστήριζαν ή όπι τα πήραν από το χριστιανισμό ή όπι είναι παραπλανητικά στρατηγήματα του Σατανά, για να επηρεάσουν τους αδύνατους και αμφιβολούς.

Ο Μίθρας συνταυτίστηκε με το θεό Ήλιο. Στις 25 Δεκεμβρίου οι πιστοί του γιόρταζαν τη γέννηση του Μίθρα (*dies natalis invicti Solis*, δηλ. γενέθλια μέρα του αντίπτου Ήλιου), γιατί από την ημερομηνία αυτή η μέρα αρχίζει να μεγαλώνει. Η Χριστιανική Εκκλησία, που γιόρταζε τους πρώτους αιώνες τη γέννηση του Χριστού στις 6 Ιανουαρίου, μαζί με τα Θεοφάνια, δρισε στο 378 μ.Χ. περίπου, την 25 Δεκεμβρίου ως ημέρα γεννήσεως του Χρι-

στού, υποκαθιστώντας έτσι την ειδωλολατρική γιορτή του Μίθρα - Ήλιου με τη γέννηση του Σωτήρος Χριστού.

Στη σύντομη αυτή αναδρομή στο παρελθόν είδαμε ότι στις χώρες γύρω από την ανατολική λεκάνη της Μεσογείου ο θάνατος ενός θεού και η ανάστασή του αποτελούσαν κοινή πίστη και πεποίθηση των ανθρώπων. Ο θεός πέθαινε και ανασταινόταν, για να διαιωνίσει τη λατρεία του, αλλά και για να αναζωογονήσει τη βλάστηση της γης.

Όλοι οι θεοί που πεθαίνουν κι ανασταίνονται, εύκολα γίνονται σύμβολα θανάτου και ανάστασης των ανθρώπων.

Στην Ελληνιστική εποχή ξένες θρησκείες και μυστηριακά δόγματα εισέβαλαν, σα κείμαρρος, στον Ελληνορωμαϊκό κόσμο. Είναι το φαινόμενο του συγκρητισμού, δηλ. της ανάμειξης, συνένωσης και συγχώνευσης διαφόρων ανατολικών θρησκειών και τύπων λατρείας με εκείνες του ελλαδικού χώρου.

(Η λέξη ετυμολογείται από τους Κρήτες, οι οποίοι συχνά φιλονικούσαν μεταξύ τους, αλλ' όταν παρουσιαζόταν εχθρός, συνενώνονταν για να τον αντιμετωπίσουν).

Στη ρευστή και ταραγμένη αυτή προχριστιανική εποχή επικρατούσε στις χώρες αυτές μια σύγχυση κι απόγνωση. Όλοι ζητούσαν κάτι το καινούργιο, όλοι αισθάνονταν ανασφαλείς, όλοι διψούσαν για το "θείο", όλοι αναζητούσαν την εξ αποκαλύψεως θεόπνευστη Αλήθεια.

Στην Ιουδαία ο λόγος των Προφητών θέρμαινε τις ανίσυχες ψυχές με την προβολή της εικόνας του Μεσσία-Λυτρωτή. Όλους τους κατείχε η μεγάλη προσδοκία να δουν το Λυτρωτή. Πολλοί Εβραίοι φαντάζονταν το Μεσσία ως ένα γήινο βασιλιά, που θα γεννιόταν από το βασιλικό οίκο του Δαυίδ. Άλλοι τον αποκαλούσαν "Υιόν του ανθρώπου" και τον παρίσταναν να κατεβαίνει από τον ουρανό. Οι φιλοκοί,

οι ταπεινωμένοι, οι ανίσχυροι και οι καταπιεσμένοι ζητούσαν κάποιον ουράνιο Σωτήρα, για να τους απαλλάξει από τα βάσανα και την υποτέλεια. Σεβάσμιοι γέροντες στην Ιουδαία και μυστικοπαθείς γυναίκες περνούσαν τη ζωή τους στο Ναό, υποτεύοντας και περιμένοντας να ιδούν, προτού πεθάνουν, το Σωτήρα. Πολλοί Ρωμαίοι, Έλληνες και Ανατολίτες, γενικότερα, ανέμεναν κάποιο θεϊκό πρόσωπο, για να τους εξασφαλίσει τη σωτηρία της ψυχής τους. Ήτησι, βρήκαν την ευκαιρία την εποχή αυτή, αλλά και τα κατοπινά χρόνια, πολλοί λογίς λογιών άνθρωποι να περιοδεύουν σε πόλεις και χωριά και να υπόσχονται ότι μπορούν να ικανοποιήσουν τις εσωτερικές τους ανάγκες. Πολλοί ιεροφάντες μυστηρίων, μάντεις, μάγοι και αστρολόγοι, θαυματοποιοί, αγύρτες και θεραπευτές, οραματιστές, ψευδοπροφήτες και εξορκιστές, έγιναν αυτομάτως Μεσσίες και μεσάζοντες μεταξύ ανθρώπων και Θεού. Σε αυτό το κατάντημα είχαν φθάσει οι άνθρωποι.

Στη συγκεχυμένη και ταραγμένη αυτή εποχή, που χαρακτηρίζεται για τη γενική αποσύνθεση της κοινωνίας, γεννήθηκε (4 ή 5 π.Χ.) ο Ιησούς, πρωτότοκος γιός του Ιωσήφ και της Μαρίας (Βλ. Λουκ. 8, 7, Μάρκ. στ, 3). Τη διδασκαλία του Χριστού εξιστορούν, πολύ περιληπτικά, οι Ευαγγελιστές στα 4 Ευαγγέλια. Πρέπει όμως να πούμε ότι οι συντάκτες των Συνοπτικών Ευαγγελίων (Ματθ., Μάρκ., Λουκάς) στην προσπάθειά τους να ανυψώσουν το Διδάσκαλο, άθελά τους σε μερικά σημεία τον αδίκησαν. Επειδή, ακριβώς, ήταν κατώτεροι από Εκείνον, δεν μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν το μεγαλείο της σκέψης του. Αντότερα λάβουμε υπ' όψη τις συγκολλήσεις, προσθαφαιρέσεις κ.λ. των μετέπειτα αμαθών αντιγραφέων μοναχών, εύκολα κατανοεί κανείς πόσο αλλοιώθηκε ο χαρακτήρας της υψηλής διδασκαλίας του Χριστού.

Γεγονός, πάντως, είναι ότι ο Χριστός μί-

λησε απ' ευθείας στις καρδιές των φτωχών, των απελπισμένων και δυστυχισμένων ανθρώπων και τις κατέκτησε κυριολεκτικά. Δόγμα και αξίωμά του: Αγάπη κατούς εχθρούς ακόμη, φιλανθρωπία, έμπρακτη, δικαιοσύνη, συναδέλφωση. Αγωνιζόταν να αναμορφώσει την κοινωνία, να πθικοποιήσει τους ανθρώπους και να τους καταστήσει ικανούς να εισέλθουν στη Βασιλεία των Ουρανών. Αυτός ήταν ο στόχος του, αυτή η μεγάλη επιδίωξη. Δεν τον ενδιέφερε τίποτε άλλο. Ακόμα και οι δεσμοί του με το οικογενειακό του περιβάλλον ήταν χαλαροί. Μπτέρα μου και αδέλφια μου είπε κάποτε στους μαθητές του, είναι αυτοί που κάνουν το θέλημα του Θεού (Πρβλ. Μάρκ. γ, 35, Λουκ. η, 21). Είναι γνώρισμα των μεγάλων στοχαστών, οραματιστών, ανακαινιστών κ.λ. να απορροφούνται από μια ιδέα, ένα στόχο, μιά αποστολή, έτσι ώστε να δείχνουν, αδιαφορία για οικογενειακά ζητήματα. Ας σημειωθεί, ευκαιριακά, πως ο Ιησούς είχε 4 αδελφούς, τον Ιάκωβο, Ιωσή, Σίμωνα και Ιούδα και αδελφές. (Πρβλ. Ματθ. ιγ, 55, Μάρκ. στ, 3).

Ο Χριστός έθεσε το Βασίλειο του Ουρανού παραπάνω, απ' όλα τα αγαθά της γης. Πρόσεξε ιδιαίτερα τους φτωχούς και τους απελπισμένους. Δεν έχουν ανάγκη ιατρού, έλεγχη, οι υγιείς, αλλά όσοι υποφέρουν (Μάρκ. 8, 17). Μπορούσε εύκολα να αποκαθιστά την ψυχική γαλήνη και ισορροπία στους απογοπτευμένους και να τους γεμίζει με ελπίδα την καρδιά τους.

* * *

Ο Απόστολος Παύλος, που δεν είχε δει ποτέ το Χριστό, είναι εκείνος που με τον ένθερμο zήλο και τη φλογερή του καρδιά συνετέλεσε πολύ στην εδραίωση και διάδοση του νέου θρησκεύματος. Στη Β' περιοδεία του πέρασε και από την Αθήνα, και οι Αθηναίοι με ευγένεια τον προσκάλε-

σαν στον Άρειο Πάγο να αναπτύξει το νέο θρήσκευμα. Τον άκουσαν με προσοχή, αλλ' όταν τους μίλησε για ανάσταση νεκρών, τον ειρωνεύτηκαν και φεύγοντας, του είπαν: "Ακουσόμεθά σου πάλιν περί τούτου" δηλ. Θα σε ακούσουμε μιά άλλη φορά γι' αυτό το θέμα (πράξ. Αποστ. 19, 32). Ο Παύλος, πειραγμένος κάπως, έφυγε για την Κόρινθο.

Ο Απόστ. Παύλος κινδύνεψε πολλές φορές, λιθοβολίθηκε, φυλακίστηκε, εναυάγησε στο ταξίδι του για τη Ρώμη. Ήταν άτρομος, δραστήριος, ακούραστος, ριψοκίνδυνος, ορμητικός, ενθουσιώδης, ψύχραιμος. Χωρίς τον Απόστ. Παύλο δεν ξέρω πόσο καθυστερημένα θα διαδιδόταν ο χριστιανισμός στις χώρες της Μεσογείου. Χωρίς υπερβολή, ο Απ. Παύλος υπήρξε το στήριγμα του χριστιανισμού και ο ιδρυτής της χριστιανικής θεολογίας.

Στη βασιλεία του Νέρωνα (54-68) άρχισαν φοβεροί κατά των χριστιανών διωγμοί. Σε αυτούς θανατώθηκαν στη Ρώμη και οι Απόστολοι Παύλος και Πέτρος. Ο παράφρων αυτοκράτωρ έκαιε ζωντανούς χριστιανούς για να φωτίζονται οι πλατείες, των υπερβολικών διασκεδάσεων και πανηγύρεων. Σε μιά τέτοια εποχή διαφθοράς και αποσύνθεσης δικαίως ανέκραξε αρχαίος φιλόσοφος: "Αισχύνομαι άνθρωπος γεγονώς".

* * *

Στο Β' μισό του 1ου μ.Χ. αι. έζησε ο Απολλώνιος ο Τυανεύς, οπαδός του Νεοπυθαγορισμού. Ο πέπλος του θρύλου νωρίς περιέβαλε το πρόσωπό του. Παρίστανε το μάγο και θαυματοποιό. Υποστήριζε πως κάνει θαύματα, δαμάζει θηρία, εννοεί τη γλώσσα των ζώων και των πουλιών. Έλεγε ότι γιατρεύει αρρώστους, εξορκίζει δαιμονες, ανασταίνει νεκρούς και ότι στην Έφεσο έβαλε να πετροβολίσουν την Πανούκλα, που είχε πάρει τη μορφή γέροντα

ζητιάνου. Είχε επιπρέσσει τόσο πολύ τον κόσμο, ώστε η εικόνα του είχε καταλάβει περίοπτη θέση στο παλάτι του αυτοκράτορα Σεπτίμιου Σεβήρου (193-211), η γυναίκα του οποίου (Ιουλία Δόμνα) έδωκε εντολή στο Φιλόστρατο να συγγράψει βιογραφία του Απολλώνιου. Στην ταραγμένη και διψασμένη για θαύματα εκείνη εποχή, ο Απολλώνιος είχε πολλούς οπαδούς και θαυμαστές. Στην εποχή της διαμάχης Εθνικών - ειδωλολατρών και χριστιανών τα υποτιθέμενα θαύματα του Απολλώνιου χρησιμοποιήθηκαν από τους Εθνικούς και το Νεοπλατωνιστή φιλόσοφο Πορφύριο, ως αντίστοιχα εκείνων του Χριστού. Γεγονός, πάντως, είναι ότι η φήμη του, ως μάγου και θαυματοποιού, διατηρήθηκε ζωντανή για πολλούς αιώνες στο Βυζάντιο.

* * *

Από την εποχή του Αποστόλου Παύλου, όταν το νέο θρήσκευμα ξεπέρασε τα στενά όρια της Ιουδαίας και ήρθε σε άμεση επαφή με τον ελληνικό κόσμο, άρχισε σφοδρή η διαμάχη Εθνικών και χριστιανών. Στα χρόνια του Παύλου το χριστιανικό κύρυγμα χαρακτηρίζοταν ως ανοσία. "Ημείς, έγραφε ο Παύλος, κηρύσσομεν Χριστόν εσταυρωμένον, Ιουδαίοι μεν σκάνδαλον, Έλληποι δε μωρίαν". (Πρός Κορινθ. 1, 23).

Τον 2ο μ.Χ. αι. τα συγγράμματα των χριστιανών λογίων έχουν απολογητικό χαρακτήρα. Οι Απολογητές (Ιουστίνος κ.λ.) με θάρρος έγραφαν στους αυτοκράτορες ότι οι χριστιανοί λατρεύουν τον αληθινό θεό και ότι η ζωή τους είναι καθ' όλα άψογη.

Τους πρώτους αιώνες πολλά προβλήματα δημιούργησε στην Εκκλησία το θρησκευτικό και φιλοσοφικό σύστημα των "Γνωστικών", οι οποίοι δεν αρκούνταν στην πίστη, αλλά προχωρούσαν στην κατανόηση των θεμελιωδών αρχών του χριστιανισμού και με τη γνώση.

Οι Γνωστικοί ή Γνωστικιστές θεωρούνται πρόδρομοι των μετέπειτα αιρετικών.

Αργότερα, τον 3ο μ.Χ. αι., σπουδαίοι εκκλησιαστικοί συγγραφείς (Κλήμης, Ωριγένης κ.λ.) γνώστες της αρχαίας φιλοσοφίας, αντλούσαν από αυτή όσα έβρισκαν ορθά και σύμφωνα με τη χριστιανική διδασκαλία.

Οι διωγμοί συνεχίζονταν και οι χριστιανοί υφίσταντο φρικτά βασανιστήρια για την πίστη τους. Από την εποχή του Νέρωνα και ύστερα, στους άγριους διωγμούς του Δομιτιανού, Διοκλητιανού κ.λ. πάρα πολλοί χριστιανοί λιθοβολήθηκαν “επρίσθησαν” (=πριονίστηκαν), (πρβλ. Απ. Π. προς Εβρ. 1α, 37), καρατομήθηκαν, εμαρτύρησαν κατά τρόπο οδυνηρό και απάνθρωπο. Στον Μ. Κων/νο ανήκει η τιμή ότι σταμάτησε τους διωγμούς και αναγνώρισε ως νόμιμη θρησκεία το χριστιανισμό, ο οποίος αργότερα, επί Μ. Θεοδοσίου, καθιερώθηκε ως επίσημη θρησκεία του Κράτους. Ο Μ. Κων/νος συγκάλεσε την Α' Οικουμενική Σύνοδο (325) στη Νίκαια, η οποία καταδίκασε την αίρεση του Αρείου. Ο Ιουλιανός αργότερα (361-363) εις μάτιν προσπάθησε να επαναφέρει τη λατρεία των Ολυμπίων θεών. Αγνοούσε, φαίνεται, πως μιά θρησκεία, όταν καταπέσει, δεν ανορθώνεται πια.

Άλλες όμως αιρέσεις εμφανίστηκαν, που προκάλεσαν σοβαρές θρησκευτικές αντιπαλότητες και έριδες στους κόλπους της Εκκλησίας, η οποία με αλλεπάλληλες Συνόδους τις καταδίκασε, χρησιμοποιώντας τη δική της, βέβαια, επιχειρηματολογία, αλλά και συλλογισμούς από τους φιλοσοφικούς διαλόγους του Πλάτωνα.

Οι διενέξεις μεταξύ Εθνικών - ειδωλολατρών και χριστιανών συνεχίζονταν με πείσμα και συχνά κατέληγαν σε αιματηρές συγκρούσεις. Οι χριστιανοί, εκμεταλλευόμενοι τότε τα ευνοϊκά γι' αυτούς αυτοκρατορικά διατάγματα, διέπραξαν φοβερούς

βανδαλισμούς. Πολλοί αρχαίοι ναοί πυρπολήθηκαν, σπουδαία αγάλματα και αξιόλογα μνημεία τέχνης καταστράφηκαν πολλά συγγράμματα Εθνικών κάπκαν. Οι τρείς Ιεράρχες, με την ευρύτητα του πνεύματός τους, προσπάθησαν να γεφυρώσουν το χάσμα μεταξύ Ελληνισμού και χριστιανισμού και να συμφιλιώσουν τους δύο κόσμους.

Άλλα οι διαμάχες με τους Εθνικούς συνεχίζονταν με πείσμα. Ο αυτοκράτορας Μ. Θεοδόσιος (379-395) με διάταγμά του κατάργησε τους Ολυμπιακούς αγώνες (394) έκλεισε αρχ. ναούς και πήρε αυστηρά μέτρα κατά των ειδωλολατρών. Επί αυτοκράτορος Θεοδοσίου Β' (408-450) ο φανατισμένος λαός κατέστρεψε το Σεράπειον, μεγαλοπρεπή ναό της Αλεξανδρείας, που είχε κτίσει ο Πτολεμαίος Α' και το 426 με διάταγμά του Θεοδοσίου Β' κάπκε ο ναός του Ολυμπίου Διός, στην Ολυμπία, ως ειδωλολατρικός. Μαζί με το ναό καταστράφηκε και το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Δία, έργο του ονομαστού γλύπτη Φειδία, ένα από τα 4 θαύματα του αρχαίου κόσμου.

Ο ιστορικός του Βυζαντίου Κεδρηνός αναφέρει πως το άγαλμα μεταφέρθηκε στην Κων/πολη και εκεί κάπκε. Η μαρτυρία όμως αυτή του Κεδρηνού ελέγχεται ως ανακριβής.

Το κάλλος του αγάλματος ο εκ Θεσσαλονίκης αρχ. ποιητής Φίλιππος εξέφρασε με το επίγραμμα: “Η θεός πήλθ’ επί γην εξ ουρανού εικόνα δείξων Φειδία, ή σ’ γέβης τον θεόν οφόμενος”. Και ο φιλόσοφος Επίκτητος, που δίδασκε στη Νικόπολη, έλεγε: “Πηγαίνετε στην Ολυμπία να δείτε το Δία του Φειδία. Είναι κρίμα να πεθάνει κανείς χωρίς να τον δει”.

Ας σημειωθεί, τέλος, ότι ο Φειδίας, εμπνεύστηκε το άγαλμα αυτό από τους στίχους της Ιλιάδας του Ομήρου (Α, 528-530). Η Θέτις zήτησε μιά χάρη από το Δία

για τον Αχιλλέα, ο Ζεύς συγκατατέθηκε και: "Είπε και με τα μαύρα του φρύδια συγκατένευσε ο γιός του Κρόνου. Άμεσως τα θεϊκά μακριά μαλλιά του κυμάτισαν από το αθάνατο κεφάλι του βασιλιά και τράνταξε τον πελώριο 'Ολυμπο'". Σκέφτομαι: Αν αυτό το αριστούργημα σωζόταν και βρισκόταν σήμερα σε κάποιο ελλην. μουσείο, οι ξένοι τουρίστες θα σχημάτιζαν κάθε μέρα ουρά για να το δουν!..

Επί Θεοδοσίου Β', που τον επιτρόπευε η αδελφή του Πουλχερία, δολοφονήθηκε αγρίως στην Αλεξάνδρεια (415) η Νεοπλατωνική φιλόσοφος, μαθηματικός και αστρονόμος Υπατία (370-415). Μαθητής της ήταν και ο Συνέσιος, επίσκοπος κατόπιν Πτολεμαΐδος, ο οποίος με επιστολές του προς αυτήν είχε εγκωμιάσει το ήθος, τη μόρφωση και την όλη δράση της στη σχολή της Αλεξάνδρειας.

Η φήμη της Υπατίας προκάλεσε την οργή και το φθόνο του Πατριάρχη Αλεξάνδρειας Κυριλλου, ανεψιού του Μ. Αθανασίου, ο οποίος υποκίνησε ομάδα φανατισμένων μοναχών και λαϊκών να τη δολοφονήσουν.

Πράγματι, όπως αναφέρει ο σύγχρονός της εκκλησιαστικός συγγραφέας Σωκράτης, όταν τη συνάντησαν την έβγαλαν έξω από το άρμα, την ξέντυσαν και "οστράκοις ανείλον", τη σκότωσαν με σπασμένα πόλινα αγγεία. Ύστερα, συνεχίζει ο Σωκράτης, "μεληδόν διασπάσαντες", αφού δηλ. την κατακομβάτιασαν, μάζεψαν τα μέλη και τα έκαψαν. "Ταύτα ου μικρόν μώμον Κυριλλώ και τη Αλεξανδρέων Εκκλησία ειργάσατο", γι' αυτό δηλ. το έγκλημα κατηγορήθηκε πολύ ο Κύριλλος και η Εκκλησία της Αλεξάνδρειας.

Αργότερα ο αυτοκράτωρ Ιουστιανιανός έδωσε τη χαριστική βολή στο Νεοπλατωνισμό. Έκλεισε με διάταγμα (529) τη φιλοσοφική Σχολή Αθηνών, που λειπούργησε από την εποχή του Πλάτωνα, επί 900 και

πλέον έτη. Για να είμαστε όμως ειλικρινείς, η Σχολή έφθινε και χαροπάλευε πολύ πριν της κοινοποιήσει ο Ιουστιανιανός τη θανατική της καταδίκη.

Τα υπολείμματα του Νεοπλατωνισμού ή εξαφανίστηκαν ή απορροφήθηκαν από το χριστιανισμό.

Ας μη νομίσει όμως κανείς ότι το τέλος του αρχαίου κόσμου σήμανε και το θάνατό του αρχ. πνεύματος και πολιτισμού. Ο πολιτισμός δεν πεθαίνει. Απλώς, όταν παρακμάζει, αλλάζει τόπο διαμονής. Η ζωή μπορεί να απορρίπτει το παλιό, αλλά ξαφνίαζει το θάνατο με μια νέα ζωή. Και το αρχαίο πνεύμα, μέσω της Ελληνικής εποχής μεταβιβάστηκε στο χριστιανικό Βυζαντιο και επιζεί μέχρι σήμερα ως ελληνοχριστιανικός πολιτισμός.

* * *

Ο Χριστιανισμός, ύστερα από διαμάχες, προστριβές, συγκρούσεις και αγώνες, νίκησε. Η επικράτησή του ήταν κάτι που αναμενόταν. Ο Χριστιανισμός εθριάμβευσε. Προσείλκυσε, όσο καμμιά άλλη θρησκεία τους ανθρώπους, ιδιαίτερα τους φτωχούς και απελπισμένους. Προσφέρθηκε, χωρίς διακρίσεις, σε όλα τα έθνη, σε όλες τις φυλές. Χαροποίησε τη ζωή με την υπόσχεση της Βασιλείας των Ουρανών. Στη θέση του αρχαίου πολυθεϊσμού, πρόβαλε τον ένα Θεό, ως ον ενιαίο, απόλυτο, καθολικό, που μόνο αυτός μπορούσε να ικανοποιήσει την ψυχική ανάγκη του ανθρώπου να λατρέψει το θείο. Με το χριστιανισμό το θρησκευτικό αίσθημα, αναζωογονήθηκε, η μορφή της λατρείας άλλαξε και η δέση του ανθρώπου έγινε πράξη πίστης και ταπεινή αίτηση, κι ακόμα, ο φόβος των θεών αντικαταστάθηκε από την αγάπη του Θεού. Η νέα θρησκεία δεν ήταν πια, όπως άλλοτε, οικογενειακή θρησκεία, ούτε θρησκεία μιας πόλης, μιάς τάξης, ενός σωματείου. Ευθύς εξ αρχής ο

Χριστός είπε στους μαθητές του: "Πορευθέντες μαθητεύσατε (=διδάξατε) πάντα τα έθνη" (Ματθ. κη, 19). Αυτό σήμαινε γενικό προσκλητήριο του Χριστού προς όλη την ανθρωπότητα. Λατρεία σε ένα θεό ενιαίο, παγκόσμιο, που δεν διέκρινε ούτε φυλές ούτε οικογένειες ούτε κράτη, και ο οποίος δεν είχε περιούσιο και εκλεκτό λαό.

Ο Χριστιανισμός ανύψωσε τη θέση της γυναικας, τάχτηκε κατά της δουλείας και της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο και εναντιώθηκε στις αιματηρές κι απάνθρωπες μονομαχίες της ρωμαϊκής αρένας. Ο Χριστός κήρυξε την αγάπη και την ειρήνη.

* * *

Τα Χριστούγεννα πλησιάζουν και οι όπου γης χριστιανοί θα γιορτάσουν τη γέννηση του Χριστού. Τα μικρά παιδιά θα πάρουν τα δώρα τους, τα παιχνίδια τους, τη στιγμή που άλλα παιδιά τυλιγμένα με επίδεσμους και γάζες σφαδάζουν από τον πόνο στα κρεβάτια των νοσοκομείων. Οι βόμβες των Αμερικανών, με τη σύμφωνη γνώμη των Ευρωπαίων πηγετών, σκορπούν το θάνατο. Τι φταίει ο άμαχος πληθυσμός; Τι φταίνε τα αθώα παιδιά, αυτά που τόσο

αγάπησε ο Χριστός και τα καλούσε να πνε σ' αυτόν; (Πρβλ. "Άφετε τα παιδιά εχεσθαι προς με". Μάρκ. ι, 14). Σε ποινα πάνε τώρα; Ποιόν να πλησιάσουν για σωθούν; Κατά τα άλλα, ο χορός και κρατεί. Είμαστε χριστιανοί Ορθόδοξοι Άλλοι είναι Καθολικοί και άλλοι Διαματυρόμενοι, χωρίς όμως και να διαμαρτυρούνται καθολικά κι ορθόδοξα για τον βομβαρδισμούς, τους οποίους οι Αμερικανοί δένε πως θα συνεχίσουν και σε άλλες χώρες. Στο χέρι τους είναι, ας βομβαρδίσουν, εφ' όσον δεν "επιχέουν έλαιον κοίνον" στα τραύματα των πληγωμένων εχθρών τους, όπως έκανε ο ελεέμων εκενός και καλός Σαμαρείτης, της ομώνυμης και γνωστής παραβολής του Χριστού.

Αν σήμερα γίνονται αδικίες, παρανομίες, ληστείες και βιαιοπραγίες, αν διαπράττονται δολοφονίες και στυγερεύγκληματα, αν μικρά παιδιά σκοτώνονται από βόμβες κι άλλα πεθαίνουν από πείνα κι αρρώστιες, δεν φταίει για όλα αυτά ο Χριστός, όπως δεν φταίει ο φωτοδότης πήλιος, όταν πυκνά και μαύρα σύννεφα τον κρύβουν και δεν αφήνουν τις ζωογόνες ακτίνες του να περάσουν, να φωτίσουν και να θερμάνουν τη γη.

**Μην ξεχνάτε
τη συνδρομή σας.
Είναι το στήριγμα
του περιοδικού μας**

ΓΕΟΦΑΡΜ

Μελέτες - Κατασκευές ΚΗΠΩΝ - ΕΡΓΩΝ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΗΡΗΣ - ΑΠΕΝΤΟΜΩΣΕΙΣ - ΑΠΟΛΥΜΑΝΣΕΙΣ

- ✓ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΕΦΟΔΙΑ
- ✓ ΦΑΡΜΑΚΑ
- ✓ ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ - PET SHOP
- ✓ ΣΠΟΡΟΙ
- ✓ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ
- ✓ ΕΙΔΗ ΚΗΠΟΥ
- ✓ ΑΡΔΕΥΤΙΚΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΑΡΕΣ
ΓΕΑΠΟΝΟΣ Γ.

Γ.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ 28α ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τηλ.- Fax 0651.31770

email: geofarm@hua.gr

Βλαχοχώρια

Του Γιάννη Λυμπερόπουλου

Aναγνώστες του περιοδικού ΚΟΝΙΤΣΑ, μετά τη δημοσίευση σχετικής μελέτης μου (τ. 97 Μάρτης-Απρίλιος 2001) με παρακάλεσαν να επιμείνω περισσότερο στο θέμα των Βλαχοχωρίων, της καταγωγής τους και της προέλευσης της γλώσσας τους.

Βρίσκω την παράκλησή τους εύλογη και μέσα στις δυνατότητες μου θα προσπαθήσω να είμαι πιο αναλυτικός.

Το κρίσιμο σημείο της θεωρίας του καθηγούτη και ακαδημαϊκού Αντώνιου Κεραμόπουλου στο βιβλίο του “Τι είναι οι Κουτσόβλαχοι” 1939, νομίζω ότι είναι το αν και κατά πόσο κατά μήκος της οροσειράς της Πίνδου [σύνορα Ηπείρου και Μακεδονίας, Ηπείρου και Θεσσαλίας] υπήρχαν κατά το διάστημα της Ρωμαιοκρατίας και σε συνέχεια κατά το Βυζάντιο, εγκαταστάσεις ειδικών μόνιμων συνοριακών φυλάκων οπλισμένων των οποίων η συνέχεια είναι τα σημερινά βλαχοχώρια, όπου χρησιμοποιούνταν και χρησιμοποιείται ακόμα και σήμερα η λατινογενής γλώσσα που οι ίδιοι την αποκαλούν Αρμάνικη. Και αν μέσα σ' αυτά τα Πραζίδια αρμάτα ήταν εγκαταστημένοι φύλακες-κάτοικοι καταγόμενοι από την ίδια περιοχή.

Α'. Για το πρώτο θέμα, τα ιστορικά στοιχεία που έχουμε είναι κείμενο του Ιστορικού Τίτου Λίβιου, που έζησε από 67 μ.Χ - 17 μ.Χ. [βλ. Ρωμαϊκή Ιστορία βιβλ. Χ ΞΙΧ].

Στο κείμενο αυτό ο Τίτο Λίβιος αναφέρει ότι ο Ρωμαίος Παύλος Αιμίλιος το 168 μ.Χ. μετά τη μάχη της Πύδνας που νίκησε τον Βασιλέα των Μακεδόνων Περσέα, χώρισε τη Μακεδονία σε τέσσερες περιοχές. Και την πρώτη μέρα ματά τη νίκη, που συγκρότησε συγκέντρωση των πυετών της κάθε μιας περιοχής στην Αμφίπολη, γνώρισε στους συγκεντρωθέντες μιλώντας στα λατινικά [μετάφρασε ο παριστάμενος πραίτορας Οκτάβιος] τις αποφάσεις του και τις αποφάσεις της Συγκλήτου. Έτσι μεταξύ άλλων σημαντικών για την μετέπειτα ζωή των τεσσάρων αυτών περιοχών της Μακεδονίας ανακοίνωσε ότι κάνει δεκτό το αίτημά τους και επιτρέπει στις περιοχές που έχουν γείτονες βαρβάρους (εννοώντας τις τρεις περιοχές της Μακεδονίας, πρώτη, δεύτερη και τέταρτη) να έχουν ενοπλαφυλάκια στα σύνορά τους.

(Ragionibus, quae affines barbaris essent (exēpta autem tertia omnes erant(), permisit, ut praesidia atmata in finibus extremis haberent).

Οι δυο πρώτες περιοχές της Μακεδονίας. Η πρώτη κατοικούνταν από τους Βισάλτους κοντά στο Στρυμόνα, η δεύτερη ήταν η περιοχή γύρω από τη Θεσσαλονίκη και την Κασάνδρα και οι δυο βρίσκονται στην Ανατολική και Κεντρική Μακεδονία, επομένως δεν μας αφορούν. Η τέταρτη περιοχή που βρίσκεται στην Δυτική Μακεδονία και μας ενδιαφέρει [όπως αυτή περιγράφεται από τον ίδιο τον Τίτο Λίβιο XLV/XXX] είναι η περιοχή που κατοικούνταν από τους Εορδαίους, τους Λυγκοποτές, και τους Πελαγόνες. Περικλείνει επίσης την Αττική, την Στυμφαλίδα και την Ελιμιότιδα. Είναι μια περιοχή κρύα, τραχιά και ακαλλιέργητη. Ο χαρακτήρας των κατοίκων της μοιάζει με τη γη τους. Η άγρια φύση τους γίνεται πιο άγρια εξ απίστης της γειτονιάς τους με τους βαρβάρους, οι οποίοι άλλοτε τους κτυπούνε αλύπττα κι άλλοτε τους μεταδίνουν κατά τα χρόνια της ει-

ρήνης τις συνήθειες τους... Σε προηγούμενη παράγραφο (XLV/XXIX) ο Τίτο Λίβιος για την ίδια περιοχή λέει: Η τέταρτη περιοχή ξεκινάει δώθε από το βουνό Βόρα [Πίνδος-Καιμακτσελάν] και εγγίζει από τη μια μεριά την Ιλλυρία και από την άλλη την Ήπειρο. Τέλος σε άλλο συνημείο (XXXII/XIII) ο Τίτος Λίβιος αναφέρει ότι ο Λύγγος [Λυγκοπτές] είναι οροσειρά της Ηπείρου που εκτείνεται μεταξύ Μακεδονίας και Θεσσαλίας.

Συμπληρώνοντας τα παραπάνω από τα Γεωγραφικά του Στράβωνα (Ζ' 326, 8] θλέπουμε ότι "Ηπειρώται δ' εισίν... και Τυμφαίοι και Ορέσται, Παρωραίοι Απιντάνες τραχεί-αν οικουντες γην... οι μεν πλησιάζοντες τοις Μακεδόσι μάλλον, οι δε εν τω Ιονίω κόλπῳ. Είναι προφανές από τα παραπάνω ότι εδώ βρισκόμαστε στους χώρους που κατοικούσαν από τα πανάρχαια χρόνια λαοί πηνιομαδικοί κτηνοτρόφοι, που το μεν καλοκαίρι έβοσκαν τα ποίμνια τους στα βουνά της Ηπείρου [της σημερινής Ηπείρου] και το Χειμώνα κατέβαιναν στους κάμπους της Δυτικής Μακεδονίας για ξεχειμώνιασμα.

Χαρακτηριστικά ο Πουκεβή στο Ταξίδι στην Ελλάδα [βιβ. II, κεφ. Y] γράφει ότι: "... από τις λεπτομέρειες αυτές θα είναι εύκολο να συμπεράνουμε, από εικασίες που πλησιάζουν την αλήθεια πως η επαρχία της Κόνιτσας περιλαμβάνονταν παλιά στο τέταρτο τμήμα της Μακεδονίας, το ονομαζόμενο Απιντάνια, την οποία ο Τίτο Λίβιος τοποθετεί ανάμεσα στα βουνά της Ιλλυρίας, της Πίνδου και στα σύνορα της Ηπείρου". Το ίδιο και ο Αθανάσιος Σταγειρίτης [Ηπειρωτικά 1819] σημειώνει ότι ... "η Κόνιτσα όπου κατοικεί ο Επίσκοπος Βελλάς και Κόνιτσας είναι εις τόπον της Μακεδονίας".

Εξ άλλου στον Στράβωνα [Γεωγραφικά XXXII, XVII] διαβάζουμε... Έπειτα από δυναστείας εις δυναστείαν ολόκληρος η χώρα [Ήπειρος] εκτός μικρών περιοχών υπεράνω του Ιονίου κόλπου, περιήλθεν υπό την κυριαρχίαν των Μεκεδόνων. Μάλιστα η περιοχή περί το Λύγκον, την Πελαγονιάν, την Ορεστιάδα και την Ελίμειαν απετέλεσε μιαν επαρχίαν υπό το όνομα Άνω Μακεδονία, βραδύτερον Ελευθέρα Μακεδονία".

Δε μας μένει καρμιά αμφιβολία πλέον ότι η περιοχή στην οποία επετράπηκε από τον Παύλο Αιμίλιο το 168 π.Χ. να διατηρήσει τα ένοπλα φυλάκια και μετά τη Ρωμαιοκρατία περιλάμβανε και το κομμάτι της Πίνδου που μέρος της αποτελεί η περιοχή των σημερινών Βλαχοχωρίων της Επαρχίας Κόνιτσας και όχι μόνον. Επί πλέον ότι ο "βάρβαρος λαός από τον οποίον κινδύνευε η περιοχή αυτή ήταν οι Ιλλυριοί".

Τα ένοπλα αυτά φυλάκια καθιερώθηκαν να λέγονται έκτοτε Praesidia Armata όπως τα αποκαλεί και ο Τίτο Λίβιος, καθώς είδαμε παραπάνω.

Και επειδή ο θεσμός αυτός των ένοπλων φυλακίων διατηρήθηκε για μακρύ χρονικό διάστημα στα ρωμαϊκά και βυζαντινά χρόνια [θα τον δούμε λίγο παρακάτω να υπάρχει στα χρόνια του Ιουστινιανού] ο θεσμός αυτός υιοθετήθηκε ως όρος και από τον Ελληνόφωνο πληθυσμό.

Έτσι ο όρος Πραζίδια Αρμάτα, [που αποτελεί την παλιά προφορά του όρου] ξέμεινε κατά τη γνώμη μου στα ονόματα των δυό χωριών της Επαρχίας Κόνιτσας, στο Δίστρατο και στα Αρμάτα. Το παλιό όνομα του Δίστρατου ήταν Μπράζα η Πράζα [και κατά τον Π. Αραβαντινό Χρονογραφία τ. 2 σ. 339] Μπράζια των δε Αρμάτων, Αρμάτοβο.

Έτσι ο κάτοικος της Πραζίδια έγινε Πραζιδιώτης ή κατά την συγκοπή των Ηπειρωτών Πραζιδιώτης που εξελίχτηκε σε Πραζιώτης ή Μπραζιώτης. Κι είναι φανερό ότι και το όνομα του χωριού (Πραζίδια) υπέστη ανόλογη μεταβολή σε Πράζα ή Πράζα. Ο δε Αραβαντινός ξεκινώντας από το Μπραζιώτης κατάληξε στο Μπράζια (Πράζινα).

Σημειώνω εδώ ότι στα Νότια της Ρουμανίας κατά μήκος των συνόρων της υπάρχει με-

γάλο έργο οροφυλακής [Πραζίδια δηλαδή] που σήμερα αποκαλείται Μπράζδα λου Νόβακ.

Ο όρος ΑΡΜΑΤΑ είναι φανερό ότι παράμεινε στο όνομα του σημερινού Άρματα, που όπως είπαμε λέγονταν παλιότερα ΑΡΜΑΤΟΒΟ. Στο όνομα Άρματα, προστέθηκε το Βουλγαροσλάβικο οβο, όπως στο Μέτσοβο, Ντουμπριν-οβο κλπ. και έγινε Αρμάτοβο. [Κατά τον Β. Σκαφίδα ο όρος “οβο” σημαίνει στα Βουλγαροσλάβικα “χωριό” [βλ. Εγκυκ. Δρανδάκη στη λέξη Μέτσοβο. Κατά άλλη άποψη το “Οβο είναι η κατάληξη του ουδέτερου επίθετου, στα βουλάρικα όπως το “οβα” είναι του θηλυκού [Αράχοβα].

Β. Και τώρα ερχόμαστε στο δεύτερο προς εξέταση θέμα. Οι κάτοικοι των Πραζίδια Άρματα οι φύλακες δηλαδή αυτών των οροφυλακίων προέρχονταν από ντόπιους ή ήταν ξενοφερμένοι.

Για την πρώτη περίοδο της Ρωμαιοκρατίας [τα χρόνια που επηκολούθησαν την κατάχτηση της Μακεδονίας - Ήπειρου από τον Παύλο Αιμίλιο, που δεν μπορούμε να προσδιορίσουμε τη διάρκεια της] είναι αναμφισβήτητα ότι η φύλαξη των χώρων και η επάνδρωση των φυλακίων [Πραζίδια] ανατέθηκε στους ίδιους τους κατοίκους των περιοχών, που το ζήτησαν από τους Ρωμαίους, όπως φαίνεται από το ίδιο το κείμενο του Τίτου Λίβιου [“επέτρεψαν οι Ρωμαίοι να έχουν” *[permisit haberent]*].

Στα πολύ μεταγενέστερα χρόνια (την περίοδο του Γάιου Ιουλίου Καίσαρα - Αύγουστου] η στρατιωτική συγκρότηση της απέραντης πια Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, η διοίκηση αυτής και η φύλαξη της εσωτερικής ειρήνης, της ειρήνης ανάμεσα στους γειτονικούς λαούς που υπήγοντο στην Αυτοκρατορία, μπήκε σε άλλα καλούπια. Οι ανάγκες για σώματα χωροφυλακής, πολλαπλασιάστηκαν. Ταυτόχρονα πολλαπλασιάστηκαν οι ανάγκες του Ρωμαϊκού Κράτους για καθαρά στρατιωτικά σώματα. Τα χρόνια των “καταχτήσεων και της επέκτασης” διαδέχτηκαν τα χρόνια της συγκρότησης του κράτους.

Έτσι δημιουργούνται Σώματα που φρουρούν την ενδοχώρα. Στρατός μεθοριακός. Στρατός εκστρατείας κλπ.

Ταυτόχρονα η στρατολογία επεκτείνεται σ' ολόκληρη την Αυτοκρατορία. Η θητεία στις λεγεώνες ήταν εικοσαετής. Ενώ η θητεία στα Alixiliaires δηλαδή στα βοηθητικά επαρχικά σώματα ήταν εικοσιπενταετής.

Μέχρι τον 6ο αιώνα η επίσημη γλώσσα του Ρωμαϊκού στρατού ήσαν τα λατινικά, την οποία υποχρεωτικά μάθαιναν οι στρατιώτες που προέρχονταν από διάφορες εθνότητες και δεν είχαν άλλο τρόπο συνενόπτησης.

Στα σώματα που φύλαγαν τα σύνορα ή που κατά κάποιον τρόπο έμειναν εκεί οπλισμένα, οι λεγέμενοι λιμπάνεοι ή θητεία ήσαν ισόβια, διότι στην ουσία αυτοί ήταν εγκαταστημένοι εκεί με τις οικογένειές τους και στις περισσότερες των περιπτώσεων οι ίδιοι ασκούσαν εκεί διάφορα επαγγέλματα που τους επέτρεπε η διοίκηση [Γεωργοί, ψαράδες, ποιμένες, κλπ. ανάλογα προς το χώρο γύρω τους]. Στον Ιουστινιανό κώδικα υπάρχουν ειδικές διατάξεις που ρυθμίζουν τις γαίες των οροφυλάκων.

Λιμπάνεοι ονομάζονταν ακόμα και οι φύλακες των κλεισουριών στην ενδοχώρα που ως κύριο έργο τους είχαν τη φύλαξη των διαβάσεων για το φόβο των ληστών και των άλλων τυχοδιωκτικών ομάδων που όργωναν τη βυζαντινή ενδοχώρα. Κιαυτοί οι λιμπάνεοι ήσαν ισόβιοι. Και αυτοί καλλιεργούσαν τα γύρω τους χωράφια κι έκαναν κι άλλες δουλειές συναφείς με το περιβάλλον τους.

Σ' αυτή την τελευταία κατηγορία των λιμπάνεων [οροφυλάκων] κατατάσσονταν και οι

ένοπλοι φύλακες των πραζίδια αρμάτα της Πίνδου που φύλαγαν της διαβάσεις της Πίνδου από τις οποίες πέρναγαν για πλιάτσικο στη Δυτική Μακεδονία και τη Θεσσαλία ο Ιλλύριοι.

Πέραν όλων των ανωτέρω, πρέπει εδώ να τονιστεί ότι απόταν συγκροτήθηκε το Ρωμαϊκό Κράτος και οργανώθηκε η εσωτερική του Διοίκηση, κυριάρχησε και η ιδέα της οικονομικής ενίσχυσης τόσο των επιστρατευομένων κατά τη διάρκεια της θητείας τους όσο και η ειδική πρόνοια για την μετά την θητεία επιβίωση τους.

Έτσι έχουμε τις πρώτες αποικίες βετεράνων [αποστράτων] σε πεδινές περιοχές (Αίγυπτο, Συρία, Μακεδονία κλπ].

Είναι φανερό ότι η αποκατάσταση αυτή των βετεράνων ήταν εκδήλωση μεγάλου ενδιαφέροντος του Κράτους για τους σε μεγάλη πλικία αποστρατευόμενους λεγεωνάριους κλπ οπλίτες. Είχε τα χαρακτηριστικά της στοργής και της αποζημίωσης. Οι αμοιβές αυτές και οι αποζημιώσεις ήταν κατά περίπτωση παροχή αποζημίωσης κλήρων γης, διευκόλυνση ανευρέσεως εργασίας, καταβολή χρηματικής αποζημίωσης, ένταξη σε βοηθητικά στρατιωτικά ή πημιστρατιωτικά σώματα μισθοδοτούμενα, όπου η απασχόληση δεν είχε την ένταση και τον κόπο της στρατιωτικής θητείας.

Στα χρόνια του Ιουστινιανού [6ος μ.Χ. αιώνας] από όσα μας λέει στα Κτίσματα ο Πρόκοπος, [ανάμεσα στα άλλα] στα σύνορα Ιλλυρίας και Ελλαδικού χώρου οι άνθρωποι ήσαν περίφοβοι από τις επιθέσεις των Ιλλυρίων και δεν είχαν τρόπους να προφυλαχτούν απ' αυτούς, γιαυτό ο αυτοκράτορας αλλού έχτισε τείχη ισχυρότατα κι αλλού ανανέωσε άλλα παλιότερα, όπου θα μπορούσαν οι κάτοικοι να σωθούν καταφεύγοντες.

Αυτό σημαίνει ότι κατά τα χρόνια ακόμα του Ιουστινιανού ο φόβος των Ιλλυρίων υπάρχει στα όρια Ιλλυρίας και Μακεδονίας. Και ότι η Διοίκηση λάμβανε σοβαρά μέτρα για να προασπίσει τους κατοίκους της περιοχής. Επομένως το θέμα της ανάγκης υπάρξεως πραζίδια αρμάτα στην περιοχή αυτή δεν είχε σταματήσει όλα αυτά τα χρόνια.

Πριν από τον Ιουστινιανό η φροντίδα της Διοίκησης για ένοπλες φρουρές δεν έλλειψε. Επομένως δεν θα σταματήσει και η φροντίδα για την επάνδρωση αυτών, με μόνιμους ένοπλους φρουρούς η οποία συνδύαζε δυο επιδιώξεις της Ρωμαϊκής Διοίκησης την φύλαξη των συνόρων μεταξύ δύο λαών που βρίσκονταν σε διαρκή αναστάτωση, και την εξυπηρέτηση βετεράνων του Ρωμαϊκού Στρατού, που προέρχονταν από την γύρω περιοχή και οι οποίοι θα ήσαν οι μόνοι που θα δέχονταν ως "αμοιβή και αποζημίωση" την ένταξή τους σ' αυτού του είδους την οροφυλακή πάνω σε βουνά κακοτράχαλα με σκληρούς χειμώνες και συνθήκες ζωής δύσκολες. Πως θα μπορούσε να φαντασθεί κανένας ως ευεργεσία και ανταμοιβή υπηρεσιών μετά από εικοσιπέντε χρόνια υπηρεσία στο στρατό την εγκατάστασή του σέναν τόπο ξένο γιαυτόν κι αφιλόξενο. Αν αυτός δεν είναι απ' αυτά τα μέρη και εάν η εγκατάστασή του εκεί δεν είναι επάνοδος στην πατρώα γη;

Βέβαια οι επανερχόμενοι στην πατρώα γη βετεράνοι με εικοσιετή ή και μεγαλύτερη θητεία στο Ρωμαϊκό στρατό ασφαλώς θα είχαν γίνει λατινόφωνοι κι η παλιά ελληνική γλώσσα των ελάχιστων λέξεων όπως είναι η γλώσσα όλων των ποιμένων, γιατί ποιμένες ασφαλώς θα ήταν στον πρότερο βίο τους οι κάτοικοι των χώρων αυτών, θα είχε ξεχαστεί. Εδώ σημειώνουμε πως και τα παιδιά των υπηρετησάντων στο Ρωμαϊκό στρατό αποχώρουσαν αυτόματα το δικαίωμα αφ' ενός μεν να γίνουν Ρωμαίοι πολίτες [στα χρόνια που δεν είχε δοθεί ακόμα η Ρωμαϊκή Πολιτεία σ' όλους τους κατοίκους της Αυτοκρατορίας]

αφ' ετέρου να καταταγούν κι αυτά στις Ρωμαϊκές Λεγεώνες, πράγμα το οποίο κείνα τα χρόνια αποτελούσε προνόμιο που έλυνε βιοποριστικά προβλήματα τα οποία μόνιμα μάστιζαν τους ορεινούς πληθυσμούς της Πίνδου.

Δεν είναι λοιπόν περίεργο το πως κάτω απ' αυτές τις συνθήκες καθιερώθηκε στις περιοχές αυτές η λατινογλωσσία.

Σημειώνουμε ως εκ περισσού πως από πρόσφατες μελέτες βγήκε ότι από πολύ νωρίς [τα χρόνια που επακολούθησαν τη Ρωμαϊκή κατάχτηση] άρχισαν οι επιστρατεύσεις στην Ήπειρο και τη Μακεδονία από το Ρωμαϊκό στρατό [Ιστορία Ελλην. Έθνους τ Στ΄ σελ. 146, Came, Fenary, Scheid].

Δώδεκα νέα βιβλία του Λάμπρου Μάλαμα

Τα 2 τελευταία χρόνια, ο διευθυντής της Περιοδικής Επιθεώρησης «ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ» εξέδωσε 12 νέα του έργα, σε όλα τα είδη του λόγου. Έτσι, όλες οι εκδόσεις της συνολικής του προσφοράς μαζί με την αγωνιστική του Επιθεώρηση που εκδίδει 32 ολάκερα χρόνια, έφτασαν τις διακόσιες δώδεκα (212).

Αναφέρουμ' εδώ για ενημέρωση των μαλάμειων φίλων και αναγνωστών, τα 12 πιο πρόσφατα που κυκλοφόρησε για το κοινό του.

Αυτά είναι τα παρακάτω, που ξεχωρίζουν για την πρωτοτυπία τους και την τερπνή διδαχτική τους ωφελιμότητα. Βιβλία χρήσιμα και πολύτιμα για όλους.

1. «**Αλήθειες για το έπος του 1940**» (Ιστορία - αποκαλυπτικά ντοκουμέντα).
2. «**Ο θρίαμβος της Εθνικής Αντίστασης και η συντριβή του άξονα 1941 - 1944**» (Ιστορία - ντοκουμέντα).
3. «**Πώς απελευθερώθηκε η Ήπειρος και η Μακεδονία το 1912 - 1913**» (Η αληθινή ιστορία με αποδεικτικά στοιχεία).
4. «**Έξι χρονικά της Εθνικής Αντίστασης**» (Ζωντανή ιστορία).
5. «**Διηγήματα και Νουβέλες**» (Συναρπαστική κοινωνική τέχνη).
6. «**Στη σκιά ενός ήρωα**» (Ιστορική μυθιστορία).
7. «**Οι Τοκογλύφοι**» (Κωμωδία κοινωνικών ηθών).
8. «**Φωτοβολίδες**» (Δοκιμιογραφικά θέματα).
9. «**Κριτικές επικουρίες**» (Δοκιμιο-σχολιαστική έρευνα - μελέτη).
10. «**Εξιχνιάσεις Β'**» (Δοκιμιοκριτική μελέτη).
11. «**Ζητήματα παιδιών**» (Κριτική μελέτη).
12. «**Ανθολόγιο - ποιήματα ψυχών**» (Αφιερωμένα στο Λάμπρο Μάλαμα).

Οι ενδιαφερόμενοι θα τα βρουν όπως και άλλα έργα του, στα κεντρικά βιβλιοπωλεία από 1.500 έως 3.000 δρχ. και στη διεύθυνση του συγγραφέα με 30% έκπτωση, Ανεξαρτησίας 188, Γιάννινα τηλέφωνο 0651-22030.

ΠΡΥΟΒΟΛΟΣ ΚΑΙ ΙΣΚΑ

Πριν από μερικές δεκαετίες στα χωριά μας χρησιμοποιούσαν για το άναμμα τσιγάρου ή φωτιάς έναν αυτοσχέδιο αναπτήρα.

Όταν λέμε αναπτήρα ας μη φαντάζονται οι νεότεροι ότι έμοιαζε με τους σπυρινούς που μ' ένα τσακ βγαίνει αμέσως η φλόγα από το καιόμενο υγραέριο.

Εκείνος ο πρωτόγονος αναπτήρας που είχε την ονομασία πρυόβολος, κατασκευάζονταν από ένα κομμάτι ατσάλι π.χ. από μια παλιά τρίγωνη λίμα.

Ο σιδεράς με τη βοήθεια της φωτιάς γύριζε το μεταλλικό κομμάτι έτσι, ώστε από τη μια μεριά να έχει είπεδη επιφάνεια 3-4 εκ. και από την άλλη ν' αναταμώνουν τα δυο άκρα, ώστε να μπορεί να πιάνεται σταθερά με τα δάχτυλα του χεριού.

Για τη χρήση όμως ήταν απαραίτητα και δυο άλλα πραγματάκια: ένα κομμάτι στερνάρι (πυριτόλιθος) και η ίσκα.

Κομμάτια από στερνάρι βρίσκει εύκολα κανείς αν ψάξει ανάμεσα στις πέτρες. Για την ίσκα όμως απαιτούνταν ολόκληρη διαδικασία. Αυτή είναι ένας μύκητας που αναπτύσσεται στους κορμούς των δέντρων και απ' εκεί την έκοβαν. Θεωρούνταν καλύτερη αυτή που προέρχονταν από αμυγδαλιά. Επειδή αρχικά είναι κάπως σκληρή έπρεπε να υποστεί ειδική κατεργασία και γιατό την έβραζαν καλά σε

μια κατσαρόλα με νερό στο οποίο έριχναν στάχτη και "σαριά"*. Μετά το βράσιμο έμενε στον πλιο μερικές μέρες να στεγνώσει καλά κι έτσι ήταν έτοιμη για χρήση. Τη φύλαγαν σε ένα ντουλάπι και όταν τη χρειάζονταν έκοβαν ένα κομματάκι και το έφερναν μαζί τους στο σακουλάκι που είχαν τον πρυόβολο με το στερνάρι.

κάθε φορά που ήθελε κάποιος να ανάψει το στριφτό τσιγάρο του, ξέφτιζε ένα φιτιλάκι ίσκα από το κομματάκι που κουβαλούσε και το έβαζε πάνω στο στερνάρι κρατώντας το με τον αντίκειρα ώστε η άκρη του φιτιλιού να αντιστοιχεί στην άκρη του στερναρίου. Με το άλλο

χέρι που κρατούσε τον πρυόβολο, χτυπούσε στην άκρη το στερνάρι και έβγαιναν σπίθες οι οποίες άναβαν την ίσκα που σκόρπιζε μια χαρακτηριστική μυρωδά.

Με το φιτιλί άναβαν το τσιγάρο. Αν ήθελαν ν' ανάψουν φωτιά μάζευαν ξηρά ξυλαράκια και λίγη ξηρή αλογοκοπριά, έβαζαν το αναμμένο φιτιλί της ίσκας μέσα στην κοπριά, φύσαγαν λιγάκι και σιγά σιγά έβγαινε μια φλογήσα που φούντωνε σε λίγη ώρα.

* σαριά: γλοιώδης ουσία που βγαίνει από το πλυμένο μαλλί των προβάτων.

Η θέση της γυναικάς στην αρχαία Ελλάδα

Ο γάμος της

ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ

Για τη θέση της γυναικάς και την καθημερινή της ζωή στην αρχαία Ελλάδα μόνο έμμεσες πληροφορίες έχουμε από τα κείμενα των ποιητών και των φιλοσόφων. Διάσπαρτες πληροφορίες στις τραγωδίες των τραγικών (Αισχύλου, Σοφοκλή, Ευριπίδη) καθώς και στις κωμωδίες του Αριστοφάνη αφ' ενός και αφ' ετέρου στον Αριστοτέλη και στον Πλάτωνα - για να αναφέρω ενδεικτικά μερικούς από τους συγγραφείς της αρχαιότητας - συνθέτουν την εικόνα της χαμπλής θέσης, στην οποία βρισκόταν η γυναικά.

Από τις τέχνες, γλυπτική και ζωγραφική, οι πληροφορίες είναι πενιχρές ως ανύπαρκτες. Γιατί είναι σίγουρο ότι οι φτωχές γυναικες δεν θα φορούσαν τα κομψά ενδύματα με τις πτυχώσεις που βλέπουμε στα αγάλματα ή ζωγραφισμένα στα διάφορα αγγεία. Τα επιτύμβια αγάλματα δεν εκφράζουν τους ανθρώπους του καθημερινού μόχθου, αλλά των πλουσίων που μπορούσαν να διαθέσουν χρήματα για έξοδα πολυτελείας.

Αν ο Όμηρος πολύ πριν τους τραγικούς παρουσίασε στα αθάνατα έργα του το εξαιρετικό ίθος της πιστής και αφοσιωμένης δούλης και διέσωσε προς τιμή του και παρέδωσε στην αιωνιότητα την Ευρύκλεια, αυτό αποτελεί εξαιρεση. Γιατί και στον Όμηρο δύο πρότυπα γυναικών που ξεχωρίζουν προέρχονται από βασιλικές οικογένειες. Η Ανδρομάχη στην Ιλιάδα, η γυναικά του Έκτορα, αγωνιά να περισώσει τον άνδρα της και το παιδί της από τον επικείμενο χαλασμό του πολέμου. Και η Ναυσικά στην Οδύσσεια, η κόρη του βασιλιά Αλκίνοου, παραμένει μοναδικό πρότυπο ίθους στις ευτυχισμένες μέρες του χαρού-

μενου ειρηνικού βίου.

Ο Ευριπίδης παρουσίασε επί σκηνής τα κοχλάζοντα πάθη των γυναικών που ξεπερνούν τα όρια σε αγριότητα, όπως στη Μήδεια, αλλά και ότι πιο ευγενικό μπορεί να ανθίσει στο νου και στην καρδιά τους, όπως στις Ιφιγένειες την εν Αυλίδι και την εν Ταύροις.

Ο Αριστοφάνης βλέπει πόσο περιθωριοποιημένη είναι η γυναικά από το δημόσιο βίο και στις κωμωδίες του εκφράζει το παράπονο των γυναικών που η ζωή τους ολόκληρη αναλωνόταν στο γυναικωνίτη. Ασφαλώς δεν συμφωνεί με το ολοκληρωτικά ανδροκρατικό αυτό σύστημα. Τολμηρή και κραυγαλέα φωνή διαμαρτυρίας του αποτελεί το έργο του "Εκκλησιάζουσες". Παρουσίασε, δηλαδή, επί σκηνής στους Αθηναίους την εκκλησία του δήμου να αποτελείται από γυναίκες. Φαντάζεται κανείς τις φωνές και τα σφυρίγματα του ακροατηρίου στο θέατρο.

Αν ο Αριστοφάνης κίνησε τα στάσιμα νερά για τη θέση της γυναικάς, τα αποτελέσματα τέτοιων αντιδράσεων άργησαν πολύ να φανούν. Στο ρωμαϊκό δίκαιο η γυναικά εθωρείτο res, πράγμα, χωρίς δικαιώματα. Έχοντας κανείς αυτή την εικόνα, μπορεί να εκτιμήσει το μέγεθος της αλλαγής που αγωνίστηκε μέχρι θανάτου, "θανάτου δε Σταυρού", να φέρει η γλυκιά διδασκαλία του Ναζωραίου: "Οὐκ ἔνι ἀρρενί οὐ θήλυ".

Σήμερα με την επίδραση και επικράτηση άλλων αντιλήψεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η θέση της γυναικάς βρίσκεται στο επίπεδο που της ανήκει και οι ανθρώπινες κοινωνίες, απαλλαγμένες από προδόψεις και προκαταδήψεις, πορεύονται

την 3η χιλιετία μ.Χ., αναγνωρίζοντας αμοιβαίο σεβασμό στον άνδρα και τη γυναίκα. Και επειδή σήμερα που γράφω αυτές τις σκέψεις είναι η εβδομάδα των Παθών του Κυρίου, αναλογίζομαι πόσο ο Σταυρωθείς Θεός μας εγνώρισε και αναγνώρισε τον πόνο των γυναικών, που δραματική ήταν η μοίρα τους και ως μπτέρων και ως συζύγων, ώστε το πρώτο "χαίρετε" μετά την Ανάσταση Του να το απευθύνει στις μυροφόρες. Ωσάν να έλεγε: Ας σταματήσει πλέον ο θρήνος. Από τώρα σας ανήκει μόνο η χαρά. Και πάλι λέγω υμίν "χαίρετε".

Στην αρχαία Ελλάδα δεν έλειπε η χαρά στο κορίτσι, τουλάχιστον στα πρώτα του χρόνια. Την πέμπτη μέρα μετά τη γέννησή της θα πάρει το όνομά της στα Αμφιδρόμια, την οικογενειακή γιορτή κατά την οποία έδιναν όνομα στο νεογέννυτο. Θα την πουν Ιππολύτη, γιατί οι γονείς της θέλουν να ακουύγεται η κοινωνική τάξη των ιππέων στην οποία ανήκουν. Αν είναι αγόρι θα του δώσουν το όνομα που θέλουν να ταυτισθεί με τη μεδλοντική του πορεία: Δημοσθένης, για να αποκτήσει δύναμη στο δήμο.

Η Ιππολύτη ήταν τυχερή. Δεν έγινε σε αυτήν η αγγειοθέτηση. Ο πατέρας της δέχτηκε με χαρά τη γέννησή της. Εάν ο πατέρας ήταν φτωχός, είχε το δικαίωμα χωρίς κανένα νομικό ή ηθικό φραγμό να την τοποθετήσει σε ένα αγγείο (αγγειοθέτηση) και να την εγκαταλείψει στο σπίτι κάποιου πλούσιου. Αν εκείνο το άτυχο βρέφος επιζούσε, θα γινόταν δούλη του πλούσιου Αθηναίου στην εξώπορτα του οποίου την εγκατέλειψε ο σκληρός της πατέρας.

Ζει ανέμελα και μαθαίνει πολλά από τη μπτέρα της. Στην τρυφερή ψυχή της όμως εμφωλεύει ο φόβος από τις διηγήσεις που ακούει. Δεν μαθαίνει παρά ελάχιστα γράμματα, ανάγνωση και γραφή, και λίγη μουσική αν είναι πλούσιοι οι γονείς της. Δεν πηγαίνει σχολείο, γιατί δημόσια σχολεία

δεν υπάρχουν. Τα αγόρια πηγαίνουν σε ιδιώτη δάσκαλο. Συνοδεύονται από δούλο. Πολλές παραστάσεις σε αγγεία απεικονίζουν το δάσκαλο, το μαθητή και δίπλα το δούλο. Η κόρη μαθαίνει να μαγειρεύει νόστιμα φαγητά, αλλά τις περισσότερες ώρες της ημέρας της περνά στον αργαλειό. Είναι η αγαπημένη της απασχόληση.

Μεγαλώνει, λοιπόν, σε αυτόν τον κλειστό χώρο. Έχει πολλά παιχνίδια και στον κύπο παίζει με τα κατοικίδια ζώα. Αν ο πατέρας της είναι ναυτικός μπορεί να της φέρει μια μαϊμού από την Αίγυπτο.

Γνωρίζει τον κόσμο μόνο από το παράθυρο του σπιτιού. Έξω δεν βγαίνει καθόλου παρά μόνο σε κάποια θρησκευτική γιορτή. Συνοδεύεται από τη μπτέρα της ή κάποιο άλλο μεγαλύτερο άτομο της οικογένειας. Μόνη της θα πάει στην αγορά όταν θα είναι σε τέτοια πλικία που όσοι τη βλέπουν δεν θα ρωτούν τίνος είναι γυναίκα αλλά τίνος είναι μπτέρα. Έτσι δεν μαθαίνει πολλά πράγματα. Και αργότερα αν ρωτήσει τον άντρα της ποιές αποφάσεις πάρθηκαν στην εκκλησία του δήμου, η απάντηση που θα πάρει είναι να κοιτάει τον αργαλειό της.

Ο Ευριπίδης τονίζει ότι η γυναίκα δεν γίνεται καλύτερη με τις πολλές γυνώσεις, ενώ ο Σοφοκλής αναφέρει ότι "η σιωπή ταις γυναιξίν κόσμον φέρει" (=καλό στολίδι για τις γυναίκες είναι η σιωπή). Και ο Σωκράτης ερωτηθείς ποιο χρώμα ταιριάζει περισσότερο στη γυναίκα είπε "το της αιδούς" (=αυτό που αποκτά όταν κυριαρχεί μέσα της το συναίσθημα της ντροπής). Αυτά όλα τα γνωρίσματα οι αρχαίοι τα αποκαλούσαν "σωφροσύνη").

Η Ιππολύτη έφθασε ήδη σε πλικία γάμου. Στην αρχαία Ελλάδα θεωρούσαν ιδανική πλικία γάμου για την κόρη τα 12-16 χρόνια και για τον άνδρα τα 24-30. Αυτή τη διαφορά πλικίας, άλλωστε, τη θεωρούσαν ως την καλύτερη. Τρεις φάσεις συγ-

κροτούσαν το γάμο στην αρχαία Ελλάδα.

Πρώτη φάση: αυτά που συνέβαιναν στο σπίτι της νύφης. Κατ' αυτή τη φάση τελούνταν όσα περίπου στο σημερινό αρραβώνα. Καθοριζόταν η προίκα και υπογραφόταν το προικώ συμβόλαιο μπροστά σε μάρτυρες. Γάμος χωρίς προίκα δεν γινόταν στην αρχαία Ελλάδα, αφού σε αυτήν στηριζόταν η εγκυρότητα του γάμου, η νομική του υπόσταση. Η παρουσία της κόρης δεν ήταν υποχρεωτική. Η προίκα αποτελούνταν από ρουχισμό, αντικείμενα αξίας, χρήματα, ακόμα και δούλους. Η αξία όλων αυτών δεν έπρεπε να είναι μικρότερη του 1/10 της περιουσίας του γαμπρού.

Ο νόμος προστάτευε την προίκα της Αθηναίας. Αν διαλυόταν ο γάμος για οποιοδήποτε λόγο, η περιουσία επέστρεφε στην ίδια ή στους συγγενείς της σε περίπτωση που εκείνη πέθαινε. Ήταν όμως δύσκολο να πάρει διαζύγιο, ενώ για τον άντρα, εκτός της υποχρέωσης να επιστρέψει την προίκα, άλλος ηθικός φραγμός δεν υπήρχε για τη διάλυση του γάμου. Ο Πλούταρχος στους "Παράλληλους Βίους", μιλώντας για τον Αλκιβιάδη λέγει τα εξής: η Ιππαρέτη, η γυναίκα του, ήταν πολύ πλούσια, όπως δείχνει και το όνομά της. Μέρος μάλιστα της προίκας θα δινόταν αφού γεννούσε αγόρι και πάντως μετά το θάνατο του πεθερού του, Ιππόνικου. Ο Αλκιβιάδης όμως δεν ήταν πιστός και αφοσιωμένος σύζυγος και όταν εξαντλήθηκε η υπομονή της Ιππαρέτης μετά από πολλές προσβολές που της έκανε, εγκατέλειψε το σπίτι και πήγε στον αδελφό της. Την περί διαζυγίου όμως αίτηση έπρεπε να την υποβάλει αυτοπροσώπως στον άρχοντα. Όταν, ενεργώντας σύμφωνα με το νόμο, πήγαινε την αίτηση, ο Αλκιβιάδης βγήκε να τη συναντήσει, την άρπαξε και την οδήγησε μέσα από την αγορά στο σπίτι. Κανένας δεν τόλμησε να τον σταματήσει και η

Ιππαρέτη έμεινε στο σπίτι του ως το θάνατό της που δεν άργησε, ενώ του ενός από του υπαίπους της Σικελικής εκστρατείας ο πολυτάραχος βίος τελείωσε αρκετά αργότερα.

Η νομοθεσία ήταν προστατευτική της περιουσίας. Αν μια κόρη ήταν πλούσια, παντρευόταν κάποιον συγγενή της για να μη φύγει σε ξένα χέρια η περιουσία ("επίκληρος κόρη"). Αν Αθηναίος αποκτούσε παιδιά όχι με τη νόμιμη γυναίκα του αλλά από παράνομη σχέση, αυτά δεν μπορούσαν να κληρονομήσουν κανένα περιουσιακό στοιχείο. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια του πελοποννησιακού πολέμου που ο πληθυσμός της Αθήνας λιγόστευε από το φοβερό λοιμό, ο Περικλής πέτυχε την άρση αυτού του νόμου, γιατί είχε παιδιά παράνομης σχέσης και ήθελε να κληρονομήσουν αυτά την περιουσία του. Δυστυχώς ίσχυαν και τότε τα μέσα.

Ο γάμος γινόταν τον μήνα Γαμπλιώνα, που ήταν αφιερωμένος στη θεά Ήρα. Φρόντιζαν μάλιστα να είναι πανσέληνος, γεμάτο το φεγγάρι. Παρόμοια αντίληψη τη συνάντησα στην Κρήτη που προσέχουν το φύτεμα των κηπευτικών και συμπίπτει με πανσέληνο.

Πρώτα γίνεται θυσία στους εφέστιους θεούς. Η κόρη προσφέρει βοστρύχους (μαλλιά) από την πλούσια κόμη της στην Άρτεμη, ενώ τα αγόρια στον Απόλλωνα. Το κεφάλι της νύφης είναι σκεπασμένο με τον πέπλο. Όλα είναι έτοιμα για τη δεύτερη φάση: τη μετακίνηση της νύφης στο σπίτι του γαμπρού.

Ο Όμηρος στην Οδύσσεια διέσωσε τις ευχές που έλεγαν οι συγγενείς και οι φίλοι στη νύφη. Είναι η ωραία εκείνη στιγμή που απευθύνεται ο ναυαγός Οδυσσέας στη Ναυσικά, την όμορφη κόρη του βασιλιά Αλκίνοου, στη χώρα των Φαιάκων:

“Κι ας σου χαρίσουν οι θεοί όσα ςπά π καρδιά σου,
άντρα και σπίτι, και γλυκιά μέσα του αγάπη ας κλείσουν.
Γιατί δεν έχει πιο όμορφο παρ’ όταν με μια γνώμη
αγαπημένο αντρόγυνο φροντίζει για το σπίτι.
Καμός μεγάλος στους οχτρούς, στους συγγενείς λαχτάρα,
που πρώτα αυτοί μες σπν καρδιά καλύτερα τη νιώθουν”.

Πριν ξεκινήσει η πομπή, ο πατέρας μπροστά στην κόρη και τον γαμπρό προσφέρει θυσία στην Εστία και δηλώνει επίσημα ότι δίνει την κόρη του και ότι από εδώ και εμπρός δεν ανήκει στην οικογένεια των γονιών της. Όταν σουρουπώνει, ξεκινά η γαμήλια πομπή. Μπορούμε να τη φαντασθούμε παρόμοια με εκείνη που περιγράφει ο Κρυστάλλης:

“- Του ποιου ν’ το συμπεθεριακό, του ποιου ν’ αυτό το ψίκι
που κατεβαίνει απ’ τα βουνά πεζούρα και καβάλα,
με τα ψηλά τα φλάμπουρα, με τα διπλά παιγνίδια,
με τα τραγούδια τα πολλά, με τα βαριά τουφέκια,
σαν να εσπκώθη ο βασιλιάς κ’ εσύναξε τ’ ασκέρια
κι όλον του κόσμου εκάλεσε να πάει να πολεμήσει;
- Ο Φλώρος κάνει τη χαρά, παντρεύει τον υγιό του,
τον γιο του τον μονάκριβο, τον μοσχοαναθρεμμένο,
κι όλον του κόσμου εκάλεσε κι όλο τ’ αρχοντολόγι.
Τρεις χρόνους γράφαν τα προικιά και τρεις τα’ απανοπροίκια,
και τρεις όπου συντάγονταν κι εκάλναγαν του κόσμο.
Παν τα παιγνίδια από μπροστά, τα φλάμπουρ’ από πίσω,
κι αράδ’ αράδ’ από κοντά πάνουν οι συμπεθέροι.
Και μέσ’ στο ψίκι ανάμεσα παν ο γαμπρός κ’ π νύφη,
καβάλα σ’ άλογα ψαριά και χρυσοσελλωμένα.
Λάμπουν τ’ ασήμια του γαμπρού και τα χρυσά της νύφης
Κ’ π λαμπερή τους π ομορφιά, σαν πήλιος, σαν φεγγάρι.
Δεξιά ζερβιά παίζουν νουνός και βλάμπης τ’ άλογά τους
κι όλο κοπάν τα νιόγαμπρα κι όλο χαμογελούνε.
Πάει ο γαμπρός σαν απός, ορθός, καμαρωμένος,
κ’ π νύφη πάει σαν πέρδικα, γλυκιά, χαμπλομάτα.
Ακολουθάν οι νιοί κ’ οι νιές και βλέπουν και ζπλεύουν,
κ’ π ζήλια βγαίνει απ’ την καρδιά κ’ ιδρώνει μεσ’ στα μάτια,
και σαν αχτίδα πέτεται από’να μάτι σ’ άλλο
κι από μια σ’ άλληνε καρδιά, κ’ εκεί γεννιέται π αγάπη.
Κι όσο που νάρθει αλλ’ άνοιξη, κι όσο να κλείσει ο χρόνος,
από’να γάμο δυο και τρείς και τριδιπλοί φυτρώνουν.
Βγαίνει στην πόρτα να δεχτεί τη νύφη ο γέρο-Φλώρος,
και χύνει σίκλους το κρασί, το ρύζι χούφτες χύνει.
Τίνε φιλεί στα μάγουλα, τίνε φιλεί στα μάτια,
κι εύχεται καλορίζικα κι εύχεται γεννηπούρια.
Στες μαρμαρόστρωτες αυλές περεύει όλο το ψίκι.

Όξω το στρώνουν στο χορό και μέσα στεφανώνουν.
Και στα τραγούδια τα πολλά και στα πολλά τουφέκια,
άλλοι χρυσές δίνουν ευχές κι άλλοι καλοτυχίζουν:

- Χαρά στα δυο τα νιόγαμπρα, χαρά και στους γονιούς τους!..."

Σ' όλη τη διάρκεια ακουγόταν ο ιερός ύμνος, ο υμέναιος. Η πεθερά κρατάει τον πυρσό αναμμένο από την Εστία του σπιτιού της. Ήταν η πιο χαρούμενη στιγμή της μπτέρας να ακολουθεί την άμαξα με τους "νεόνυμφους", κρατώντας τον πυρσό. Σε μια τραγωδία του Ευριπίδη μια δυστυχισμένη μάνα που το γιό της τον βρήκε ο θάνατος πριν από τον γάμο τον μοιρολογεί: "Δεν είχα την τύχη παιδί μου, να ανάψω τον πυρσό στο γάμο σου".

Τρίτη φάση: αυτά που γίνοταν στο σπίτι του γαμπρού. Οι συγγενείς, μόλις φθάνουν στο σπίτι του γαμπρού, προσποιούνται πως δεν θα την αφήσουν να την παρει. Άλλα να! Αυτός την άρπαξε ήδη. Κρατώντας την στην αγκαλιά του, προσέχει να μην ακουμπίσουν τα πόδια της στο κατώφλι. Αυτό δεν θα ήταν καλό σημάδι. Μια ομάδα κορπιών τραγουδάει ένα επιθαλάμιο τραγούδι, ενώ η νύφη κάνει σπονδές μπροστά στην Εστία του συζύγου. Τα δακρυσμένα από τη συγκίνηση μάτια της δεν φαίνονται, καθώς είναι καλυμμένα από τον πέπλο.

Στις διάφορες φάσεις του γάμου έλεγαν τραγούδια ανάλογα προς τα δρώμενα. Έτσι ακριβώς όπως και στο γάμο των χωριών μας ακούγονταν το τραγούδι για τον κουμπάρο, το ξύρισμα του γαμπρού, στο τραπέζι κλπ.

Έτσι τελείωνε η ιερή τελετή του γάμου. Μια καινούρια ζωή για την Αθηναϊά, χωρίς ωστόσο ριζικές αλλαγές. Η δεύτερη μέρα λέγεται της Αποκάλυψης. Η νιόπαντρη θα προσφέρει τον πέπλο της στην Ήρα και θα την παρακαλέσει να της χαρίσει ευτυχισμένη οικογενειακή ζωή. Έγινε πλέον οικοδέσποινα. Δεν γνωρίζει πολλά πράγματα, αλλά ο άντρας της που την περνάει 10-12 χρόνια τα ξέρει όλα. Αυτός θα της μά-

θει τις λεπτομέρειες του νέου σπιτικού: που είναι οι αποθήκες, που βάζουν τα απαραίτητα, που τα ρούχα και τα παπούτσια, που τα όπλα. Α, ναι! Βλέπει και τον αργαλειό και θυμάται το σπίτι της. Η μάνα της δεν της είχε πει τίποτε, παρά μόνο πως πρέπει να είναι σεμνή. Τώρα πρέπει να τα μάθει όλα, να γίνει η οικονόμα του σπιτιού, να δίνει το πρωί τη δουλειά στους δούλους, να νοιάζεται για όλα.

Ένα μήνα μετά το γάμο της, τον Ανθεστηριώνα, η νεαρή σύζυγος ετοιμάζεται για την πρώτη έξοδό της, για τη συμμετοχή στη γιορτή των λουλουδιών.

Ευτυχισμένη όμως θα νιώσει στη γιορτή των Θεσμοφορίων. Κανένας της είναι την τελευταία μέρα της γιορτής, που θα γίνει διαγωνισμός για την εκλογή των ωραίων παιδιών, να εκλεγούν και τα παιδιά της. Γιατί ξέρει το νόημα του "καλού καγαθού" πολίτη: ωραίος στο σώμα και ευγενικός στην ψυχή. Τέτοια βλαστάρια θέλει να έχει στη γιορτή των Θεσμοφορίων. Άλλα πόσο γρήγορα περνούν τα χρόνια! Δεν απέχει πολύ από το να συνοδεύσει, κρατώντας τον αναμμένο πυρσό, στη γαμήλια πομπή του γιου της. Κι ύστερα θα'ρθουν τα γηρατειά και οι αρρώστιες. Θα φωνάξουν τον γιατρό, που αν είναι καλός μαθητής του Ιπποκράτη, θα φτιάξει μόνος του το φάρμακο για να την κάνει καλά. Άλλα θα έρθει και το τέλος.

Πέρασαν αιώνες. Η σκαπάνη του αρχαιολόγου έφθασε και στο μνήμα της. Αμφορείς, αγαπημένα αντικείμενα, η πλακάτη (ρόκα) και άλλα κτερίσματα είναι δίπλα της. Να και ένα νόμισμα! Είναι ο οβολός που δεν χρειάστηκε ο Χάροντας για να την μεταφέρει στα Ηλύσια πεδία. Γιατί της άξιζαν!

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΜΟΛΥΒΔΟΣΚΕΠΑΣΤΟΥ

21 Νοεμβρίου

Υπό του Υποστρατήγου εα Ι. ΔΑΦΝΗ

Μετά την απόκρουση των εισβολέων στο Καλπάκι το 8ήμερο 2-8/11/1940 ανελπίφθησαν επιθετικές επιχειρήσεις στο πλαίσιο του Α΄ ΣΣ από μεν την VIII Μεραρχία (Υπ/γος Κατσιμήτρος) κατά τον άξονα Καλπάκι - Κακαβιά από δε την II Μεραρχία (Υπ/γος Λάβδας) κατά τον άξονα Καλπάκι - Μέρτζανη με την Μεραρχία Ιππικού (Υπ/γος Σταυρώτας) από Κόνιτσα συγκλίνουσα προς την ίδια κατεύθυνση, με σκοπό την απόρριψη του εχθρού πέραν των συνόρων, την αποκατάσταση του εθνικού εδάφους και την εν συνεχείᾳ απελευθέρωση της Β. Ηπείρου, ενώ παρόμοιες επιχειρήσεις ανελπίφθησαν στους τομείς Ερσέκας και Κορυτσάς από το Β΄ και Γ΄ ΣΣ αντιστοίχως και παραδιακό τομέα από το Απόσπασμα Θεσπρωτίας.

Μονάδες του 39ου Συντάγματος Ευζώνων της II Μεραρχίας προελαύνουσες από 17η Νοεμβρίου 1940 στην κατεύθυνση Βίγλα Βασιλικό - Απδονοχώρι και ανατρέποντας εχθρικές δυνάμεις που αντιστέκονταν πεισμόνως κατέλαβαν την 21 Νοεμβρίου το Απδονοχώρι ενώ το 1/3 τάγμα κατέλαβε την γέφυρα της Μέρτζανης.

Ανεξάρτητο απόσπασμα από το 1/36 Τάγμα (Τ/χης Κυτέας) και μία Πυρ/χία, την 21η Νοεμβρίου αφού κατέλαβε την στενωπό της Γκρίκας, δέχτηκε καταιγιστικά πυρά από Ιταλικά τμήματα τα οποία κατείχαν τα νότια αντερείσματα του χωριού Μολυβδοσκεπάστου (ΔΙΣ/ΓΕΣ Ελληνική Αντεπίθεσης σελ. 24).

Ευτυχώς, προ της δύσκολης καταστάσεως που αντιμετώπιζε το τάγμα, βρέθηκαν στην περιοχή κάτοικοι του χωριού, οι

οποίοι μέσω απόκρημνων και δύσβατων κατευθύνσεων της περιοχής του χωριού Πωγωνίσκος οδήγησαν τους μαχητές στα πλευρά της εχθρικής διατάξεως και μετά σκληρό "εκ του συστάδην αγώνα" που συνεχίστηκε και την επόμενη ημέρα, οι αμυνόμενοι Ιταλοί αναγκάστηκαν να τραπούν σε άτακτη φυγή. Όμως το τολμηρό αυτό εγχείρημα δεν ήταν χωρίς τίμημα.

Τέσσερα βλαστάρια του πρωικού 1/36 τάγματος, καταγόμενα από την περιοχή Λειβαδιάς, έπεσαν πρωικώς μαζόμενα σε αυτή τη μάχη.

Με τον έγκαιρο όμως ελιγμό του 1/36 τάγματος απεφεύχθησαν μεγαλύτερες και σοβαρές απώλειες και αυτό αποδόθηκε από τους πολεμιστές (όπως περιγράφει σε επιστολή του ο συμμετέχων Κ. Τζαβούλης) σε πρόνοια της Υπεραγίας Θεοτόκου της οποίας τα εισόδια γιορτάζονταν εκείνη την ημέρα.

Η μάχη της Μολυβδοσκεπάστου ήταν η τελευταία που έδωσαν οι Ιταλοί επί Ελληνικού εδάφους.

Με πρωτοβουλία τοπικών φορέων του χωριού και υπό την αιγίδα του Δήμου Κονίτσης - και αυτό είναι προς έπαινό τους - πραγματοποιούνται, μπροστά στο μνημείο που χτίστηκε πρόσφατα, εκδηλώσεις προς τιμήν των πεσόντων Λειβαδιωτών παλληκαριών. Στις εκδηλώσεις εκτός των τοπικών παραγόντων και κατοίκων του χωριού παρίστανται οι επικεφαλής των πολιτικών και στρατιωτικών αρχών της περιοχής συγγενείς των πεσόντων και εκπρόσωποι του Δήμου Λειβαδιάς.

I. Δάφνης

**Στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο 1940-41.
Στο ανεξάρτητο Τάγμα Προκαλύψεως Κονίτσης**

(Συνέχεια εκ του προηγουμένου 19 Νοεμβρίου 1940.
Στην Πλατεία της απελευθερωθείσης πόλεως της Κόνιτσας)

Μια αξέχαστη, "στιχομυθία" μεταξύ του Συν/ρχου Φριζή και του Ταγ/ρχου Γίγα

Αθήναι 12-11-1979

**Προς
την Εφημερίδα των Ιωαννίνων
“Ερευνα” Εις Ιωάννινα
(Οι συμπολεμιστές του Συν/ρχου Μορ.
Φριζή για τον Αείμνηστο Διοικητή τους)**

Φίλε κ. Παπασταύρου,

Με την ευκαιρία των αποκαλυπτηρίων προτομής του Συν/ρχου Μορδοχαίου Φριζή στο Καλπάκι και επειδή πολλά και ποικίλα γράφτηκαν από ανεύθυνους για τις συνθήκες του θανάσιμου τραυματισμού του, παρακαλώ όπως φιλοξενήσετε στις σπίλες της εγκρίτου εφημερίδος σας περιγραφή του δραματικού συμβάντος από τον υποδιοικητή του Αποσπάσματος Αώου (Φριζή) ταγματάρχη τότε Γίγα Νικόλαο. Αντιγράφω επί λέξει τα σχετικά αποσπάσματα από την πολεμική έκθεση δράσεως του Τάγματος Κονίτσης κατά τον πόλεμο 1940-41 του Διοικητού του Νικολ. Γίγα υποβληθείσαν προς το Γ.Ε.Σ. την 10-5-1954.

Σελίδα 17... Γεγονότα 6ης Νοεμβρίου 1940

... Περί την 11ην ώραν αφίχθη εις Βρυσοχώρι ο αείμνηστος Αντ/ρχης Φριζής όστις είχε την εντολήν να συγκροτήσει απόσπασμα υπό την επωνυμίαν “απόσπασμα Αώου” που απορτίσθη.

1. Έκ του Ανεξαρτήτου τάγματος Κονίτσης.

2. Εξ ενός τάγματος του 4ου Συν/τος Πεζικού (ταγματάρχης Παπαθασιλείου).
3. Εξ ουλαμού Πυροβολικού των 105 (υπολ/γός Πανδής)
4. Εξ ουλαμού ιππικού (υπίλαρχος Σαλούρος).

Σελίδα 24. Γεγονότα 5ης Δεκεμβρίου 1940.

Κατόπιν Διατάγης του Αποσπάσματος το τάγμα διετάχθη να καταλάβη τα αμέσως δυτικώς του χωρίου Τερμέστη - Πρεμετής υψώματα άτινα κατήκοντο ασθενώς υπό υπολλειμάτων του υποχωρούντος εχθρού.

Κατά την διάρκειαν της επιχειρήσεως ταύτης, και περί ώραν 13ην ενεφανίσθηκαν τρία (3) εχθρικά αεροπλάνα, ιπτάμενα εις πολύ χαμηλόν ύψος με κατεύθυνσιν εκ Δυσσών προς Ανατολάς και υπεράνω ακριβώς του Σ.Δ. του τάγματος.

Τα αεροπλάνα ταύτα άμα ως έφθασαν υπεράνω του χωρίου Τερμέστη, αντιληφθέντα προφανώς κινήσεως φιλίων τμημάτων, ενήργησαν επ' αυτών σφοδρόν βομβαρδισμόν. Αποτέλεσμα του βομβαρδισμού ήτο να φονευθεί ο αείμνηστος Αντ/ρχης Φριζής, όστις την σπιγμήν εκείνην εκινείτο έφιππος μετά ομάδος ακολουθούντων αυτόν εφίππων (ήτοι λοχαγός Πυρ/κού (Κανατούρης) - Ίλαρχος Σκανδάλης - σύνδεσμος Μεραρχίας Ιππικού και αποσπάσματος - ο επιπλής του καθώς και δύο (2) έφιπποι ανικτευταί).

Κατά την εμφάνισιν των αεροπλάνων, άπαντες, οι ακολουθούντες αυτόν αφιππεύσαντες εκαλύφθησαν επί τογ εδάφους, ενώ ο αείμνηστος Συν/ρχης πρέσθη να

ακινητήσει, παραμείνας έφιππος και ούτω τεμάχιον θραύσματος εκ της βόμβας, ευρών αυτόν επί του δεξιού ισχύου και ετεμάχισε τούτον σχεδόν εις τα δύο.

Ο θάνατος του Διοικητού του Αποσπάσματος γενόμενος γνωστός εβύθισεν εις βαρύ πένθος τους αξιωματικούς και οπλίτας του αποσπάσματος και της Μεραρχίας Ιππικού, καθώς και όσους τον εγνώριζον διότι ετύγχανε πολύ συμπαθής εις τους υπ' αυτόν οπλίτας και συναδέλφους του.

Ο Διοικητής του Τάγματος Κονίτσης όστις ευρίσκεται εις πολύ μικράν απόστασιν από της θέσεως όπου εφονεύθη ο Συν/ρχής Φριζής, άμα τω ανεφέρθη παρά τινος δεκανέως του τάγματος το τραγικόν συμβάν, διέταξεν αμέσως τον πλησίον του ευρισκόμενον ιατρόν του τάγματος υπίατρον κ. Βάκκαν Κων/νον όπως σπεύσει επί τόπου και παράσχη πρώτας βοηθείας εις τον τραυματισθέντα προφανώς Διοικητήν του Αποσπάσματος.

Επιστρέψας μετ' ολίγον ο ιατρός μοι ανέφερεν ότι η φύσις του τραύματος είχε επιφέρει ακαριαίως τον θάνατον.

Κατόπιν διαταγής μου, ο νεκρός μετεφέρθη εις τινα οικίαν του χωρίου και μετά την λήξιν της επιχειρήσεως προς κατάληψιν των υψωμάτων, κατελθών εις το χωρίον μετά του επιτελείου μου, ετέλεσα την 16ην ώραν την κηδείαν και ενταφιασμόν κάτωθι ενός υψηλού δένδρου (βαλανίδια) όπερ ευρίσκετο πολύ πλησίον της παρυφής του χωρίου, αποτείσας προς τον νεκρόν τας υστάτας τιμάς.

Άμα ως ανεφέρθη εις την Μεραρχίαν Ιππικού ο θάνατος του Συν/ρχου, κατόπιν διαταγής της μοί ανετέθη η Διοίκησης του Αποσπάσματος, με την εντολήν όπως διατηρήσω εν ταυτώ και την διοίκησιν του τάγματος Κονίτσης.

Αυτά γράφει ο Διοικητής του Τάγματος Κονίτσης στην έκθεσίν του.

Εγώ προσωπικώς θα ήθελα με την ευ-

καιρία των αποκαλυπτηρίων προτομής της αείμνητου Συν/ρχη Φριζή - επιβεβλημένης καθήκον της πολιτείας - να προσθέσω και τα εξής.

Με τον θάνατον του Συν/ρχη Φριζή στρατός μας δεν απώλεσε μόνον ένα ανατέρο αξ/κο, Διοικητή ευελίκτου μονάδος. Δεν απώλεσε μόνο ένα Ήρωα-ηγήτορα κατά κοινήν ομολογίαν.

Η απώλεια του Συν/ρχου Φριζή έγινε πολύ πιο αισθητή, γι' αυτό και προβληματισμένη προς στιγμήν τους έχοντας την ευθύνη των επιχειρήσεων.

Γιατί ο Συν/ρχης Φριζής ήταν νου στρατιωτικός σπάνιος, ισάξιος, ίσως και υπέρτερος πυγούρων που διέπρεξαν στους αγώνες της φυλής.

Η φυσιογνώμια του στη φωτιά του πολέμου θύμιζε Μάρκο Μπότσαρη στο Κεφαλόβρυσο το 1823, Γιάννη Βελισσαρίου στο Μπιζάνι το 1913, Στέλιο Τζιοβάρα στην Κόνιτσα και τη Μουργκάνα κ.λ.π.

Ποτέ δεν θα ξεχάσω την παρακάτω σποχομυθία μεταξύ του αειμνήστου Φριζή και του Διοικητού μου κ. Γίγα στην πλατεία της προς τριών (3) ημερών ανακαταληφθείσης πόλεως της Κόνιτσας (16-11-1940).

(Είχε εκδοθή διαταγή να συνεχίσωμε μετά λίγες μέρες την πορεία ακολουθώντας τη Μεραρχία Ιππικού στην οποία ανήκαμε τακτικώς, γιατί ο στρατός μας συνεχίζοντας την καταξίωση του εχθρού είχε περάσει τα σύνορά μας και βάδιζε προς το Λεσκοβίκι).

Φριζής (προς Γίγαν): Τι γίνεται κ. Γίγα ετοιμάστηκαν οι άνδρες σας;

Γίγας: Βεβαίως κύριε Συνταγματάρχα.

Φριζής: Σας το λέω αυτό, γιατί οπως ξέρετε όπου νάναι θα φύγουμε για μέσα κι εμείς (ευνοώντας την Αλβανία).

Γίγας: Επ' αυτού κ. Συν/ρχα θα μου επιτρέψετε να Σας αναφέρω κάπι. Σας υπέβαλλα σήμερα και σχετική αναφορά.

Φριζής: Πέστε μου κ. Ταγματάρχα δεν

πειράζει ας το ακούσουν και οι κύριοι αξ/κοί. Εξ άλλου δεν πιστεύω να είναι και απόρρητον;

Γίγας: Όχι τέτοιο πράγμα. Να τι θέλω να Σας αναφέρω. Να δώσετε διαταγή το τάγμα μου να μείνει εδώ περισσότερες μέρες, να αναπαυθή.

Οι άνδρες του τάγματος όπως καλά γνωρίζετε είναι επιστρατευμένοι από τον Αύγουστο και είναι ταλαιπωρημένοι. Οι άλλες μονάδες συγκροτήθηκαν με την κήρυξη του πολέμου.

Φριζής: κ. Γίγα τι απώλειες έχει το τάγμα σας μέχρι τώρα.

Γίγας: Αν αφαιρέσωμε τις απώλειες που είχαμε στα φυλάκια μας με την εισβολή των Ιταλών, μετά μας φύλαξε ο Θεός και δεν έχασα κανέναν από τους στρατιώτες μου. Μόνο δύο ελαφρά τραυματίες έχω από τη μάχη της Καψάλας. Είμαστε τυχεροί, και όπως γνωρίζετε, πολύ καλά, πολεμήσαμε και στο Βρυσοχώρι και στο Ελεύθερο. Δεν μας φυλάγατε εφεδρεία. Έναν πημόνο είχαμε μόνον εκτός μάχης.

Φριζής: (Γελάει ξεκαρδίζεται και μαζί μ' αυτόν κι όλοι μας). Και πως θα δικαιολογηθεί η παραμονή σας εδώ κ. Ταγματάρχα χωρίς απώλειες, τη σπιγμή που άλλες μονάδες έχουν μέχρι τώρα 10 και 20 ίσως και περισσότερους νεκρούς και τραυματίες.

Ο Διοικητής μου δεν μίλησε, για να μην δώσει συνέχεια στη συζήτηση, και γιατί γνώριζε καλά πως ο Φριζής χωρίς τον Γίγα και το τάγμα του δεν ξεκινούσε απ' την Κόντισα.

Ήθελε πάντα μαζί του τον ταγματάρχη

Γίγα, ικανώτατο αξ/κό για το επιπέδειο του Αποσπάσματος, μαζί με τους άνδρες του που ήταν γεροδεμένα και ψυχωμένα παιδιά της Ακριτικής επαρχίας, συνηθισμένα στις κακουχίες, απ' την καθημερινή σκληρή ζωή του χωριού.

Τελικά μας πήρε μαζί του μέχρι τις 5 Δεκεμβρίου που τον βρήκε ο θάνατος στο Τερμέστι. Άκουγε απ' τους άλλους πως οι στρατιώτες του είχαν κολλήσει απ' τη πρώτη σπιγμή που παρουσιάστηκε στο Βρυσοχώρι “Παρατσούκλι”. Ο Ιταλοφάγος λέγανε, όχι ο Φριζής. Του άρετε όμως γιατί έννοιωθε τους στρατιώτες πολύ βαθιά, όπως έννοιωθαν κι εκείνοι αυτόν.

Και πραγματικά Ιταλοφάγος ήταν ο Συν/ρχης Φριζής. Με ωραία στρατηγική που εφήρμοσε το απόσπασμά του και άλλα τμήματα της Μεραρχίας ιππικού εγκλωβίστηκαν όχι λίγοι, εφτακόσιοι (700) Αλπίνοι της “Τζουλία” στο Ελεύθερο και παράδοθηκαν αμαχητί. Ήταν άλλος ένας θρίαμβος του Φριζή.

Ο Συν/ρχης Φριζής εμψύχωσε όσο κανένας με την παρουσία του, και παρέσυρε τους πάντες μπροστά σαν να πάνε όχι να παλαίψουν με τον “Χάροντα” αλλά να γλεντίσουν σε πανηγύρι.

Δεν έννοιωθες ότι βρίσκεσαι στο μέτωπο όταν είχες τον Φριζή “να κυβερνάει”.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία

Φιλικώτατα

(Βασιλειος Χρ. Αρχιμανδρίτης)

(Εφ. Ανθ/γός του Αποσπάσματος

Αώου Φριζή)

ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΛΥΒΔΟΣΚΕΠΑΣΤΟ ΣΤΗΝ ΦΙΛΟΘΕΗ “Βραδιά Τσίπουρου”

Υπό του Υποστρατήγου εα Ι. ΔΑΦΝΗ

Καταπληκτική επιτυχία σημείωσε η ψυχαγωγική βραδιά που οργανώθηκε σε συνεργασία της Εταιρίας Φίλων του Πολεμικού Μουσείου και του γράφοντος στην αίθουσα της Πολιτιστικής Λέσχης Φιλοθέης με την ευκαιρία της παραγωγής τσίπουρου, προϊόν προερχόμενο από το χωριό Μολυβδοσκέπαστο με το οποίο ο Δήμος Φιλοθέης έχει αδελφοποιήθει.

Στην εκδήλωση στην κατέμεστη αίθουσα που υπερκαλύφθηκε παρά την σφοδρή κακοκαιρία, παρέστησαν ο Δήμαρχος Φιλοθέης και Ελένη Παναγιωτοπούλου, ο πρόεδρος της Μορφωτικής Λέσχης κος Ιατρού, ο πρόεδρος της Εταιρίας Φίλων του Πολεμικού Μουσείου Υποστράτηγος Α. Μακρογιάννης, ο πρόεδρος της Αδελφότητας Μολυβδοσκεπαστινών και Εισαγγελέας του Ναυτοδικείου κ. Κ. Δάφνης, εκπρόσωποι Συλλόγων, Φορέων, δημότες Φιλοθέης και άλλων προαστίων κ.λ.π.

Προσφωνώντας τους καλεσμένους ο γράφων ως συντονιστής της βραδιάς αναφέρθηκε στον σκοπό της εκδηλώσεως που είναι η γνωριμία με αγροτικά προϊόντα που παράγονται με παραδοσιακό τρόπο όπως το τσίπουρο, η ανανέωση των δεσμών και σύσφιξη των σχέσεων, έκανε σύντομη αναφορά στις φυσικές καλλονές του χωριού και τα Βυζαντινά Μνημεία και προέτρεψε τους καλεσμένους να συνεχίσουν να επισκέπτονται το χωριό.

Στην συνέχεια χαιρετισμό απούθυναν ο Δήμαρχος, ο πρόεδρος της ΕΦΠΜ και ο πρόεδρος της Αδελφότητας οι οποίοι επί-

σης αναφέρθηκαν στα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του χωριού. Η Εταιρεία Φίλων του Πολεμικού Μουσείου έχει υιοθετήσει το χωριό και το επισκέπτεται συχνά.

Το πρόγραμμα της βραδιάς περιελάμβανε εκτός από το δείπνο, επίδειξη παραδοσιακών χορών από την ομάδα χορού υπό τον Στάθη Καλογερόπουλο - του Δήμου Φιλοθέης, ποικιλή χορευτική μουσική μελαφρά, μοντέρνα, λαϊκά και παραδοσιακά τραγούδια κ.λ.π.

Οι προσκεκλημένοι είχαν την ευκαιρία γευτούν το απολαυστικό τσίπουρο του χωριού νέας εσοδείας που ο πρόεδρος του Τοπικού Συμβουλίου κ. Μιχάλης Μανης είχε την ευγενική καλοσύνη να μας αποστείλει και τον οποίο ευχαριστούμε θερμώς.

Προς τους συντελεστές της εκδηλώσεως την Δήμαρχο Φιλοθέης, τους προέδρους της ΕΦΠΜ και Μορφωτικής Λέσχης καθώς επίσης προς τους χορηγούς της βραδιάς, την Αθηναϊκή Ζυθοποιία “AMSTEL” Ελληνική Εταιρεία Εμφιαλώσεως “COCA-COLA”, Εταιρεία Super Market “Σκλαβενίτης”, την Εταιρεία Computers “COSMOS BUSINESS SYSTEMS” κατόπιν Πρόεδρο της Εταιρίας “Υπαίθριες Δραστηριότητες SCOUTWAY” κ. Παπαζαχαρίου διαβιβάστηκαν θερμές ευχαριστίες.

Οι συμμετέχοντες εξέφρασαν την πλήρη ικανοποίησή τους τόσο για την πρωτοβουλία να οργανωθεί η συγκεκριμένη εκδήλωση όσο και για την επιτυχία αυτής.

I. Δάφνης

Ο Π. Αραβαντινός για την επαρχία, 1856-1866

Επιμέλεια: Χ. ΓΚΟΥΤΟΣ

Συνεχίζοντας την αναδημοσίευση παλαιών κειμένων αναφερομένων στην επαρχία της Κόνιτσας, παρουσιάζουμε παρακάτω τρία σχετικά αποσπάσματα από τα ιστορικά έργα του Παναγιώτη Αραβαντινού “Χρονογραφία της Ηπείρου”, που εκδόθηκε το 1856, και “Περιγραφή της Ηπείρου”, που συντάχθηκε το 1864 και το 1866 και εκδόθηκε το 1984 από την Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών.

Ο Παν. Σ. Αραβαντινός (1809-1870) καταγόταν από την Πάργα, εργάσθηκε επί εικοσαετία ως εκπαιδευτικός στους Παξούς, στην Πάργα και στα Γιάννενα και ασχολήθηκε μετά το 1846 με τη συγγραφή ιστορικών μελετών.

A. Κόνιτσα (Χρονογραφία ... τ. Β' σελ. 86)

Κόνιτσα. Πολίχνη νέας ιδρύσεως, πλησίον αρχαίας ακροπόλεως κειμένη, εν τη υπωρεία βουνού τινος καλουμένου Νύμφη, και παρά την δεξιάν όχθην του Αώου ποταμού, του διαχωρίζοντος την χώραν αυτής εκ της του Ζαγορίου περιοχής. Οικείται αύτη υπό 600 οικογενειών, Οθωμανικών των πλείστων, και έδρα υπάρχει διοικητών υπό την σατραπείαν των Ιωαννίνων. Οι κάτοικοί της εισίν αυτόχθονες Ηπειρώται, και προ ικανών ετών διατηρούσι σχολήν Ελληνικήν. Περί ταύτην έκειτο κατά τινας η πάλαι πόλις Στύμβαρα και κατ' άλλους η Κνωσσός. Της αρχαίας ταύτης πόλεως ερείπια αξιόλογα συντηρούνται εν λόφῳ, ημισείαν ώραν απέχοντι προς το Β.Α. της Κονίτσης, ου τις τους πρόποδας προσφαύει ο ποταμός. Εάν δε τοιαύτη πόλις υπήρξεν άλλοτε εν τη Ηπείρω, πιθανολογείται η δευτέρα γνώμη, καθότι η λέξις Κόνιτσα παρήχθη εκ της Κνωσσού, Κνωσσός, Κονισσός, Κόνισσα και Κόνιτσα. Αυτόσε κατά τα μέσα του Σεπτεμβρίου μνός κροτείται εμπορική πανήγυρις, καλουμένη Πανηγυρόπολον, όπου πληθύς κτηνών, τυρών, και ποικιλών μαλλίνων υφασμάτων πωλούνται, διαρκούσα δέκα περίπου ημέρας εν υπαίθρῳ.

B. Κόνιτσα (Περιγραφή... τ. Α' σελ. 106)

Κόνιτσα, πόλις νεωτέρας εποχής, ιδρυμέ-

νη εις τους πρόποδας όρους μικρού, καλουμένου Νύμφη, παρά την δεξιάν όχθην του Αώου ποταμού, του ορίζοντος την Κονίσσαιαν χώραν εκ της του Ζαγορίου.

Πλησίον αυτής, ως τινες των επιποπίων οίονται, υπήρξεν αρχαία πόλις καλουμένη Κνωσσός εξ ου παρήχθη το Κόνισα και κοινότερον Κόνιτσα.

Οικείται η πόλις αύτη, ευάερος και ευρύχωρος ούσα, υπό 600 περίπου οικογενειών, απασών εις την Ελληνικήν φυλήν αναγομένων και τούτων αι πλείσται πρεσβεύουσι τον Ισλαμισμόν.

Η Κόνιτσα διαρκώς από της Τουρκικής κατακτήσεως υπήρξεν έδρα διοικητικού τμήματος, και κατί διαχέοντος την δικαιοσύνην του το πάλαι και εις την γειτνιάζουσαν Πωγωνιανήν, μετά δε την καταστροφήν της Βελλάς αυτόσε εδρεύει ο ταύτης επίσκοπος. Περί του πληθυσμού της Διοικητικής ταύτης περιφερείας ιδέ Χρονογρ. Β' σελ. 339-341 (και Α' γ' και λέξ. Βελλά).

G. Μονές της επαρχίας Κονίτσης (Περιγραφή... τ. Γ' σελ. 163-164).

1. Το της Κλειδονιάουστας, μοναστήριον κείμενον εις μέρος απότομον και υψηλόν προς βορράν και πλησίον του συνωνύμου χωρίου, την Μεταμόρφωσιν του Σωτήρος εορτάζον. Υπάρχει κτίσμα της του Ιουλιανού εποχής και ικανά κτήματα κέκτηται, δι ων συντηρείται. Βεβαιούται ότι

εκέκτητο και Χρυσόβουλλον προμνημονευθέντος αυτοκράτορος, όπερ ο Βελλάς Ιωσήφ κατά το 1834 αποδημήσας εις Δακίαν παρέλαβε μεθ' εαυτού και κατεκαλύφθη μεταξύ των ἀλλων εγγράφων του κατά την εκείσε αποβίωσίν του.

2. Το της Μολίστης, μοναστήριον κείμενον προς δυσμάς του συνωνύμου χωρίου, όπερ σεμνύνεται επί τοις Εισοδίοις της Θεοτόκου, κτίσμα νεωτέρας εποχής και πτωχόν.

3. Το της Στράτσιανης, κείμενον προς ανατολάς του ομωνύμου χωρίου, εις μνήμην του Αγίου Συμεών του Στυλίτου τιμώμενον.

4. Το της Ζέρμας, προς δυσμάς του ομωνύμου χωρίου επί τη ενδόξω της Θεοτόκου Κοιμήσει σεμνυνόμενον.

5. Το της Φούρκας, μοναστήριον κείμενον προς βορράν του αυτού χωρίου, όπερ επί τοις γενεθλίοις της Θεοτόκου σεμνύνεται και οπωσούν ευπόρως ιδιοσυντηρείται.

6. Το της Βράνιστας, μονίδριον εις μνήμην του Αγίου Νικάνορος τιμώμενον, κείται εις λόφον απέχοντα του χωρίου προς Α. περί την ημίσειαν ώραν, και κτίσμα της ΙΖ' εκατονταεπρίδος εστί, συντηρείται δε πτωχικώς και δι' ελέους των περιοίκων.

7. Το Στόμιον, μοναστήριον πτωχόν,

κείμενον εν λόφῳ αποτόμῳ ον ο της Κοντού ποταμός διέσχισε και διέρχεται διενούς και κατωφερούς στρωμνής και από τούτου απεκλήθη το ιερόν αυτό σκήνωμα Στόμιον, ως παρά το σόμα του Λώρου ποταμού ανεγειγερμένον, άλλοτε προσγορεύετο και Καταφυγή, διότι αυτόσε κατέφευγον εν επιδρομαίς εχθρικαίσοι πέρι ένοικοι προς διάσωσίν των, ως λίαν απότομου και κινδυνώδους της διαβάσεως ώστε κατά τας ώρας του χειμώνος και το έαρος καθίσταται επί το πλείστον ακοινωνιόν προς τας πέριξ κοινότητας το μέρος τούτο, εκκειλίζοντος του ποταμού και καταβροχθίζοντος ούτως ειπείν την ένθεν καί ένθεν μόνην ατραπόν. Έκ της υπ' αριθ. 1 επιγραφής, πήτις σώζεται παρά τω μοναστήριο των Πατέρων, εξάγεται ότι το μοναστήριον τούτο ανηγέρθη εκ βάθρων είτε 1590, υπό του τότε Αγίου Βελλάς και συγχρόνως ηγουμένου της μονής Κυρίου Μοναστήριον. Σεμνύνεται επί τη ενδόξω Κομήσει της Θεοτόκου και κείται τρείς περιπου ώρας μακράν της Κονίτσης προς βορράν.

(Σημ. Στον ίδιο τόμο, σελ. 162, γίνονται εκτενέστερες αναφορές στις μονές της Γκορας και της Μολυβδοσκέπης).

ΕΥΗ ΣΚΟΥΡΤΗ- ΚΑΡΑΜΙΧΑΝΗΙΔΗ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Δέχομαι: ΔΕΥΤΕΡΑ - ΤΡΙΤΗ - ΠΕΜΠΤΗ - ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
9-12 π.μ. και 5-8 μ.μ.

28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 25
ΛΥΚΟΒΡΥΣΗ

Τηλ.: ΙΑΤΡ. 28.25.298
ΟΙΚ. 28.20.644

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΓΚ ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Ερμού 73 - Πλατεία Αγ. Σαρκοφάγου
Τηλ. 269342 - Θεσ/νίκη

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Ι. ΛΑΖΟΓΙΑΝΝΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ ΚΕΝΤΡΟ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΑΚΤΙΝΟΓΡΑΦΙΑΣ (RVG)

Τηλ. (0655) 22223 ΚΟΝΙΤΣΑ

ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΣ. ΡΕΒΑΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΤΗΛ. 426.951 ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ 22

Πυρκαγιών συνέπειες - Δεινοπαθήματα Αώου

Μια ξαφνική καλοκαιριάτικη μπόρα ήταν αρκετή να μας θυμίσει τις μεγάλες πυρκαγιές του 2000 που κατέκαψαν τα θαυμάσια δάση της Λάιστας, της Βασιλίτσας και του Σμόλικα και να μας δειξει τις ολέθριες συνέπειες τους.

Τα νερά της βροχής, χωρίς εμπόδια, έτρεχαν ορμπτικά από τις βουνοκορφές παρασύροντας ξύλα, πέτρες και χώματα προς την κοίτη του Αώου.

Ήταν τόσο μεγάλη η ποσότητα των υλικών που έφτασε στο ποτάμι, ώστε σε κάποιο σημείο μεταξύ Λάιστας και Αρμάτων φράχτηκε η κοίτη και δημιουργήθηκε μια λίμνη.

Τα παρασυρμένα χώματα θόλωσαν τον Αώο και πρώτη φορά κοκκίνισε τόσο πολύ το ποτάμι.

Χιλιάδες κυβικά από χώμα απογύμνωσαν τα βουνά μας και ως λάσπη ταξίδεψαν για να μεγαλώσουν πιο πολύ τη μεγάλη πεδιάδα της Απολλωνίας στην Αδριατική. Κι ακόμα δεν έπιασαν οι μεγάλες μπόρες...

Όπως πάμε, θα μείνουν τα βράχια στα βουνά μας και το χώμα θα μεγαλώνει και θα λιπαίνει συνέχεια τις αλβανικές πεδιάδες κάνοντάς τες πιο εύφορες...

Στο πέρασμα χιλιετρών η Φύση μπορεί να μεταβάλλεται με τη διάθρωση, αυτό όμως γίνεται με αργό ρυθμό. Με τις πυρκαγιές, που οι πιο πολλές προκαλούνται από τη δράση των ανθρώπων, το κακό πολλαπλασιάζεται.

Για τα μέτρα προστασίας των δασών έχουν γραφεί πολλά από τους ειδήμονες, εμείς απλά με τούτο το σημείωμα θέλουμε να επισημάνουμε τα καταστροφικά αποτελέσματα της περισσινής πυρκαγιάς όπως την είδαμε από κοντά στον Αώο.

Άλλα αφού αναφερθήκαμε στις ζημιές των δασών γύρω από τον Αώο, θα επισημάνουμε με την ευκαιρία και τα δεινοπαθήματα αυτού του ίδιου του Αώου από την

Οι συνέπειες των μεγάλων πυρκαϊών στην περιοχή του Αώου.

ανθρώπινη επέμβαση.

Δεν μας έφτασε που πήραν τις αρχικές πηγές του ποταμού με το φράγμα της Χρυσοβίτσας, η ΔΕΗ ήθελε να πάρει και το νερό της Βάλια Κάλντα.

Δεν το πέτυχε αυτό στο παρελθόν και τώρα βγίκαν ιδιώτες που προσπαθούν να υλοποιήσουν άλλο σχέδιο να κατασκευάσουν φράγμα στη Βοβούσα.

Βέβαια υπάρχουν αντιδράσεις, αλλά πρέπει να γίνουν εντονότερες και προπαντός από τα χωριά της Κοιλάδας Αώου και ιδιαίτερα από το Δήμο Κόνιτσας και όλους τους άλλους φορείς της περιοχής.

Ήδη το ποτάμι συρρικνώνεται τόσο πολύ

Καλοκαίρι 2001. Ο Αώος κοντά στην Κόνιτσα ...

το καλοκαίρι, ώστε μετά το φράγμα που διοχετεύει το νερό για άρδευση στον κάμπο της Κόνιτσας και της Καλλιθέας, να σταματάει εντελώς η ροή του στη θέση Χότζα πέτρα. Αψευδής μαρτυρία είναι η φωτογραφία που παραθέτουμε. Εδώ μεγάλη ευθύνη βαρύνει αυτούς που δεν φρόντισαν εξ αρχής να εφαρμόσουν σύστημα ποτίσματος του κάμπου με τεχνητή βροχή. Αν προσθέσουμε και τα λύματα των χωριών της Λάκκας Αώου που πέφτουν στο ποτάμι καθώς και την ανεξέλεγκτη αμμοληψία και το παράνομο ψάρεμα που γί-

νεται συνέχεια, τότε βγαίνει το συμπέρασμό ότι μια καταστροφή συντελείται μπροστά στη μάτια των αρμοδίων (κράτους - Δήμου - περιβαλλοντικών φορέων) και όλων μας, χωρίς να κάνουμε κάπι για να την αποτρέψουμε.

Ως πότε λοιπόν θα ανεχόμαστε αυτή την κατάσταση;

Καταστροφή των δασών από την μια μεριά, υποβάθμιση του Αώου από την άλλη. Ζήτω η αδιαφορία μας!!

Σ.Τ

ΤΟΠΙΚΑ ΝΕΑ

ΕΡΙΦΙΛΕΙΟ ΕΠΑΘΛΟ 2001-2002

Το απόγευμα του Σαββάτου της 8ης Δεκεμβρίου 2001 έγινε, για τέταρτη συνεχή χρονιά, στο Αμφιθέατρο του Δημοτικού Μεγάρου Κόνιτσας η φετινή απονομή του ΕΡΙΦΙΛΕΙΟΥ ΕΠΑΘΛΟΥ.

Το εν λόγω έπαθλο απονέμεται, ως γνωστόν, στον φοιτητή ή φοιτήτρια που πέτυχε τον μεγαλύτερο αριθμό μορίων στις εισαγωγικές εξετάσεις του τρέχοντος έτους σε μία από τις Ανώτατες Σχολές της Ελληνικής Επικράτειας και οπωσδήποτε ένας τουλάχιστον από τους γονείς του (της) είναι -και όχι ίταν- εγγεγραμμένος στα μπτρώα του Δήμου Κόνιτσας. Το έπαθλο, που συνοδεύεται από μια επιταγή δύο χιλιάδων πνετακοσίων ΕΥΡΩ (περίπου 850.000 δρχ.) καθιερώθηκε συμβολαιογραφικά το 1997 στη μνήμη της Εριφίλης Οικονομίδου - Κουσίου και απονέμεται από την θεσμοθετημένη τριμελή Επιτροπή που αποτελείται από τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη κ. Ανδρέα, τον Δήμαρχο κ. Πρόδρομο Χατζηεφραϊμίδη και τον αθλοθέτη του επάθλου Δρα Πολιτικό Μηχανικό κ. Δημήτριο Κούσιο. Έτσι μέχρι τώρα τιμήθηκαν με το ΕΡΙΦΙΛΕΙΟ ΕΠΑΘΛΟ ο κ. Θωμάς Ευαγ. ΓΑΖΩΝΑΣ (1998-1999), ο κ. Δημήτριος Αποστ. Νάκος (1999-2000), η δις Χρυσαυγή Κωνστ. Γαζώνα (2000-2001), που συνεχίζουν με επιτυχία τις σπουδές τους.

Για την εφετινή απονομή, η τριμελής Επιτροπή εξέτασε λεπτομερώς κάθε υποψηφιότητα συμβουλεύτηκε την αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Παιδείας, zήτησε νομική γνωμάτευση για την απόφαση της και αποφάσισε να απονείμει παμψηφεί το ΕΡΙΦΙΛΕΙΟ ΕΠΑΘΛΟ για το έτος 2001-2002 στον κ. Αθανάσιο ΝΙΚΟΛΑ-

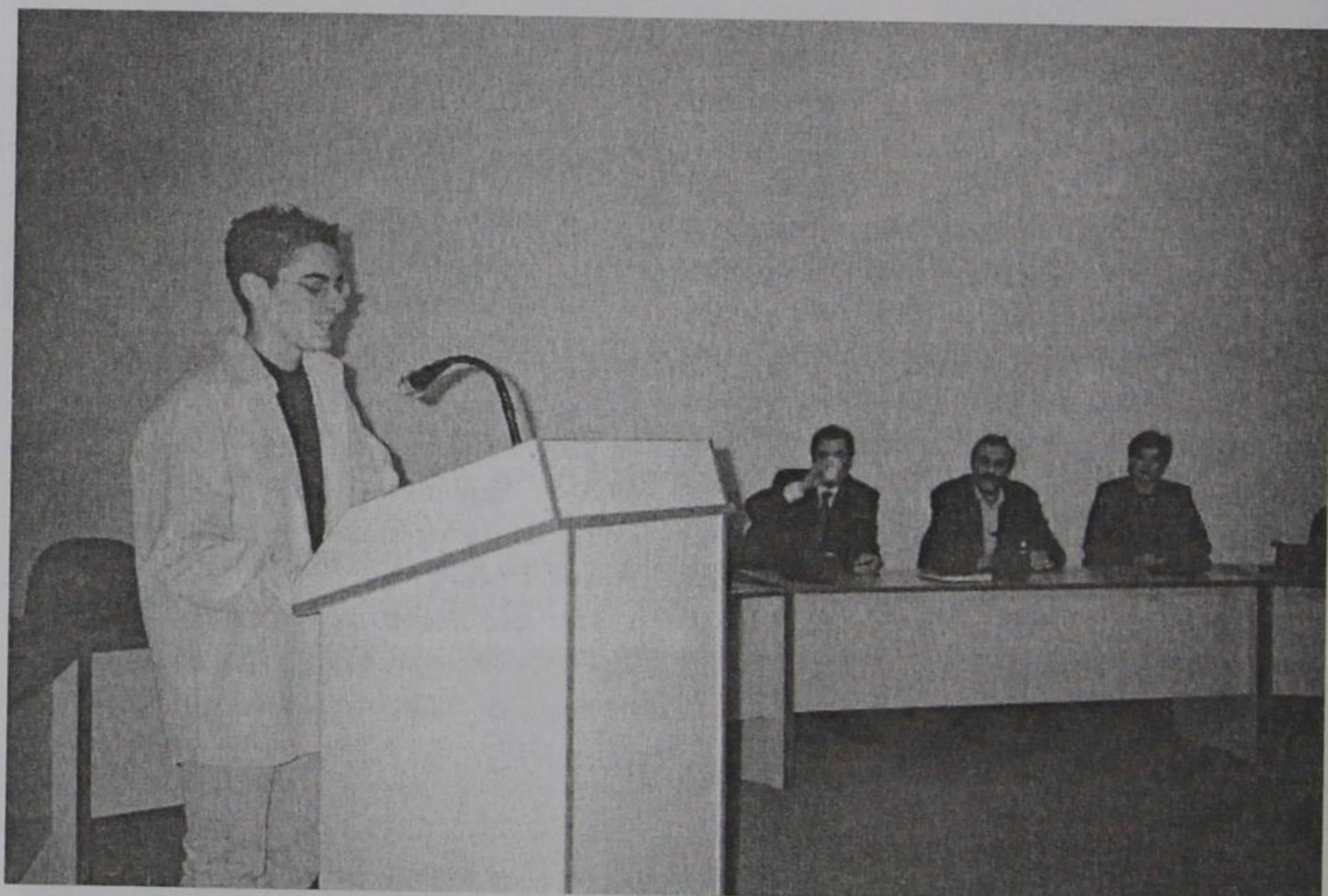
ΚΟΠΟΥΛΟ του Νικολάου και της Πανωραίας (Λάμπρου) που πέτυχε στην Ανωτάτη Σχολή Εφαρμοσμένης Πληροφορικής (#335) Μακεδονίας στη Θεσσαλονίκη με σειρά επιτυχίας 2 και σύνολο μορίων εισαγωγής 19.354.

Την εκδήλωση της εφετινής απονομής προλόγισε ο Δήμαρχος Κόνιτσας κ. Πρόδρομος Χατζηεφραϊμίδης επισημαίνοντας τη σημασία της καθιέρωσης του Επάθλου, καιρέτοσε ως εκπρόσωπος του Σεβασμιότατου Μητροπολίτου κ. Ανδρέα ο Πατέρ Ιωάννης, που μίλησε με συγκινητικά λόγια για τον τιμώμενο φοιτητή που υπήρξε μαθητής του και ακολούθησε η επίδοση του Επάθλου από τον Αθλοθέτη κ. Δημήτριο Κούσιο. Στη συνέχεια ο τιμώμενος κ. Αθανάσιος ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ευχαρίστησε την τριμελή Επιτροπή για την τιμή που του έγινε, υποσχέθηκε να συνεχίσει τις προ-

σπάθειές του ώστε να μην απογοπτεύσει ποτέ τους γονείς του και όλους όσους πίστεψαν σ' αυτόν και φυσικά καταχειροκροτήθηκε από τους παρισταμένους στην εκδήλωση. Παρευρέθηκαν, μεταξύ άλλων, ο Δημοτικός Σύμβουλος κ. Στ. Γαϊτανίδης, η Καθηγήτρια κα Ελ. Καραγιάννη εκ μέρους του Γυμνασίου Κόνιτσας, ο Διευθυντής ΤΕΕ, αλλά και πολλοί φίλοι και συγγενείς του τιμώμενου φοιτητή καθώς και πολλοί Κονιτσιώτες. Ξεχωρίσαμε τον Πατέρα Νάκο και το ζεύγος Γαζώνα, γονείς βραβευθέντων φοιτητών προπονούμενων

ετών - που είχαν την ευκαιρία στη διάρκεια της ωραίας δεξίωσης που ακολούθησε και που συνεχίστηκε μ' ένα χαρούμενο δείπνο να συγχαρούν τον τιμώμενο κα τους γονείς του, αλλά και τον κ. Δημήτριο Κούσιο για την τόσο αξιόλογη και πρωτοβουλιακή χειρονομία του προς την σπουδάζουσα νεολαία της Κόνιτσας.

Ελπίζουμε η εκδήλωση αυτή να συνεχίσει για πολλά χρόνια ακόμη, για την συμμετοχή περισσοτέρων παρισταμένων, αλλά και μαθητών για παραδειγματισμό και ενθάρρυνση στις μετέπειτα προσπάθειές τους.

Ασύρκριτα Καλοκαιριά και Χειμώνες

 υσικά, όλα τα καλοκαίρια είναι ζεστά, μάλιστα τώρα λένε πως ο ήλιος είναι πιο καφτερός αλλά και ανθυγιεινός, γιατό καλά θα κάνουμε ν' ακούμε τις συμβουλές που μας δίνουν οι επιστήμονες.

Αλλά εκείνα τα περασμένα καλοκαίρια στο αγαπημένο μου χωριό τη Μόλιστα, ήταν κάπως αλλιώτικα· ήταν γεμάτα, μύριζε καλοκαιριά. Τις νύχτες ο ουρανός κατακάθαρος γεμάτος αστέρια, ο Αυγερινός, η Πούλια, ο πανσέληνος, ο μοναδικός κλέφτης εκείνη την εποχή που έμπαινε απ' τα παράθυρα και φώτιζε τα σκοτεινά μας δωμάτια. Οι κολοφωτιές σμήνη-σμήνη σαν αναμμένα φαναράκια έτρεχαν στα σοκάκια να συναντήσουν το Γκιόνη που τραγουδούσε λυπημένα, αν και τον έκαναν παρέα τ' αμέτρητα κερκίδα με τις γλυκές τους φωνίτσες που μοιάζουν με παιδικές σφυρίχτρες. Τα ζώα που αναμασούσαν την τροφή της ημέρας ακούγονταν και από κανένα φτέρνισμα ή κουδούνισμα που είχαν στο λαιμό. Τα κοκκόρια τα μεσάνυχτα αδάνθαστα ωρολόγια λαλούσαν.

Όταν έβρεχε κάπως μύριζε όμορφα το χώμα. Τα καρποφόρα και μη δέντρα που φύτρωναν στους όχθους που ήταν καθαρισμένοι από χόρτα και βάτα ορθώνονταν περήφανα γεμάτα υγεία από τον καθαρό αέρα, κι όταν δροσίζονταν σαν να μιλούσαν μεταξύ τους. Μόλις έπεφταν τ' ανοιξιάτικα λουλούδια τους γέμιζαν καρπούς. Τα μήλα και τα μπούρνα τα τρώγαμε μισοάγουρα κι ας μούδιαζαν τα δόντια μας ήταν νόστιμα. Όταν γίνονταν τα κεράσια πρώτη στο ανέβασμα η νύφη μου η Αντιγόνη που ανέβαινε στα πιο ψηλά πεύκα στο βουνό φκιάνοντας με το τσεκούρι σκαλωσιές για να νατεβάσει απ' την κορυφή του οξό να φάνε τα γίδια, να φέρουν γάλα. Τώρα καθώς και όλες οι μεγαλύτερες αδερφές μάζευαν με τα καλάθια τα κεράσια, τα φέρναμε στο σπίτι, όπου τρώγαμε απλόχερα απ' όλα τα φρούτα που

ήταν γλυκύτατα, γεμάτα γεύση και νοστιμία, καμιά σίγκριση με τα σημερινά. Φκιάνων γλυκά για το Χειμώνα να τρώμε, αλλά να κερνάμε και τους καλεσμένους τις γιορτές. Οι κρανιές, που οι περισσότερες ήταν φυτρωμένες στους πρόποδες του βουνού, έδιναν χρώμα στο καταπράσινο δάσος δημιουργώντας ένα φανταστικό παραδοσιακό ζουνάρι κεντημένο με πράσινα φύλλα και κατακκόκινα κουμπιά. Τα σπάρια με το παραμικό αεράκι κυμάτιζαν σαν καταπράσινη θάλασσα. Ήταν κατακάθαρα γιατί οι γυναίκες σκυμένες όλη μέρα στη γέννησή τους έβγαζαν όλα τα λαθήρια και τα λιγκαβέτσια από μέσα. Τώρα όμως έγιναν χρυσαφή. Κι εκείνες μπουλωμένες με τα κάτασπρα μαντήλια στολισμένα με πολύχρωμα μανηστούλια και πεταλούδες για να βαστούν ίσκιο στο πρόσωπό τους, απ' τα χαράματα ξεκινούσαν για το θέρο.

Με τα δρεπάνια κόβοντας το σιτάρι τόδεναν σε χεριές φκιάνοντας δεμάτια, που τα κουβαλούσαν με τα ζώα ακόμα και φορτωμένες στις καλύβες. Μέσα σε κείνη την κάψα το μεσημέρι τους καλούσε να ξεκουραστούν κάτω απ' τον παχύ ίσκιο των δέντρων, ακούγοντας και λίγη μουσική που σε νανούριζε, ο ανεπανάληπτος tzitzikas. Συνάμα ακουγόταν κι ένα μουρμουρπότο απ' το κελάρυσμα που έτρεχαν τα νερά μέρα νύχτα και πότιζαν τους λαχανόκηπους και τα καλαμπόκια, φασόλια, τις πατάτες, ακόμα και τ' αμπέλια. Γάργαρα νερά απου σε προκαλούσαν να σκύψεις να πιείς νερό να δροσιστείς. Ο λάκκος του Κατσούφα που έρχονταν με φόρα απ' το Σμόλικα, γέμιζε μια μεγάλη στέρνα νερό να γυρίζουν οι μυλόπετρες στο μύλο του Τόλη Λέτσιου και Χρήστου Λέτσιου, του Χαρίλα Λέτσιου. Τώρα είναι σκεπασμένος με θεόρατες πιές και καρυδιές που πιδάν οι βιρβιρίτσες από κλωνάρι σε κλωνάρι μαζεύοντας τα καρύδια.

Ο Θέρος τέλειωνε κι άρχιζαν τ' αλώνια. Δένονταν όλα τα δεμάτια τα πατούσαν τα

μουλάρια μέχρι που γίνονταν άχυρο το οποίο εμείς τα παιδιά αφού χορταίναμε να κάνουμε κολοτούμπες (μια μέθοδο γυμναστικής) το κουβαλούσαμε με τα τσουβάλια στις καλύβες εκεί όπου ήταν το κλαδί, τα τριφύλια, και τα χόρτα, η χειμωνιάτικη ζωοτροφή. Οι γυναίκες λίγνιζαν το στάρι με τα φτιάρια στον αέρα, για να φύγει η χνούμπη.

Και σε λίγο ερχόταν ο τρύγος. Γίνονταν πανζουρλισμός. Βαρέλια, κουφίνες και καλάθια, τα πηγαίναμε στα πηγάδια και τα πλέναμε με βούρτσες και σκούπες· τους κάδους τους αναλάβαιναν οι γονείς μας. Την καθορισμένη ημερομηνία ξεκινούσαμε μεγάλοι και μικροί, τα ζώα φορτωμένα τις κουφίνες και με τους βλάχικους τορβάδες γεμάτοι πεντανόστιμο φρέσκο ψωμί και τυρί. Φτάναμε μπροστά στις κληματαριές και αμπέλια. Κάτι σταφύλια κεχριμπάρια. Ντιμπίνες, ντουβρινά, μαυρούδια, ξυνομουρά, διαλεκτά και κορίθια που τα κρεμούσαμε και βαστούσαν μέχρι τα Χριστούγεννα. (Τα σύκα και τα ροδάκινα μοσχοβολούσαν). Τα σταφύλια στο σπίτι τα περίμενε ένας σκαλιστός στούμπος που τάκανε λιώμα και γέμιζαν οι κάδοι μουστο.

Σε σαράντα μέρες τραβούσαν το κρασί, ένα κρασί κατακόκκινο γευστικό θαυμάσιο. Σε συνέχεια βράζαν τα τσίπουρα στα 4 kazávia που διέθετε το χωριό και βγάζαν τη ρακή. Οι άντρες τσιουγκρίζοντας τα ποτήρια τους εύχονταν ο ένας στον άλλο και του χρόνου διπλά. Περισσότερες κουβέντες για όλα στο καφενείο παίζοντας ντόμινο, ξερή και τριανταμία. Ο Νικητής αμοιβούνταν με λουκούμια.

Όμως εκείνη η χειροποίητη σοδειά που έβγαινε με πολύ κόπο και ιδρώτα, χάθηκε τελείως. Δέντρα, χωράφια αμπέλια έσβησαν, πνίγηκαν σε μια απέραντη άγρια φυλωσιά, που φυτρώνει κάθε λογής αγριόδεντρο και αγριολούλουδο, που τώρα το φθινόπωρο αποτελεί, αλλάζοντας χρώματα, μια φυσιολογική αλλά εκπληκτική πανέμορφη ζωγραφιά. Και μεις που ζούμε τώρα στις πόλεις τι λέμε; Πάμε στο χωριό

να πάρουμε αέρα, οξυγόνο. Ευτυχώς που γίνεται και το πανηγύρι, τον Αύγουστο κι εκεί σαν τουρίστες πλέον, συστήνουμε τα παιδιά μας, που εκείνα πιάνοντας στο χορό και δεν ξέρουν αν είναι ξαδέρφια.

Και μπαίναμε στο Χειμώνα. Η Μόλιστα κρύβονταν από το κάτασπρο χιόνι μέσα στην κυψέλη της, απολαμβάνοντας τα προϊόντα που ήταν ποιοτικά καθαρά και αγνά. Η κατανάλωση άρχισε απ' το πανηγύρι του Αγίου Δημητρίου. Μοσχοβολούσε η γιοματιά στη γάστρα, το κρέας με το τζιαρούχι, οι πρασόπιτες, τα ψωτά, τα Χριστούγεννα με τις λαγγίτες στην πλάκα, κρεατόπιτες, την Πρωτοχρονιά, μπακλαβάδες τις Απόκριες, πετιμέζια, σιουμπέκια, γαλοτύρια, ξυνάδια και πολλά άλλα.

Τα μεγάλα κούτσουρα σιγόκαιγαν στα τζιάκια και οι καπνοί σαν χαλασμένα πυροτεχνήματα διαλύονταν στον παγερό αέρα, ενώ οι αστρέχες στόλιζαν τα σπίτια με κρουστάλλινες ταντέλες. Κι εμείς μέσα ακόμα και το βράδι με τις λάμπες πετρελαίου και με το δαδί, πλέκαμε κεντούσαμε διαβάζαμε, σιδερώναμε (σίδερο με κάρβουνα) ψήναμε τον καφέ κριθάρι και ρεβύθια στον ψήστη στη φωτιά. Αλήθεια έπρεπε να γίνει πόλεμος για να φέρουν το ρεύμα στα χωριά μας; καθώς και το ντίντι-ντί και εξαφανίστηκαν εκείνα τα ζωύφια, οι ψύλοι και οι κοριοί που μας έτρωγαν μέρα νύχτα μια ζωή; - πως τους αντέχαμε;

Εκείνους τους Χειμώνες και τα Καλοκαίρια ας ήταν στο σκοτάδι τα σπίτια· ήταν γεμάτα, ζεστά. Τώρα που έχουν πλεκτρικό φως, είναι άδεια, κρύα και άχαρα. Και μέσα σ' αυτήν τη σιωπή σαν ν' ακούγεται απ' το Σχολείο μια φωνή βραχνιασμένη που φωνάζει 50 χρόνια. Φέρτε μου πίσω τα παιδιά, να παξουν στην αυλή σκλαβάκια και χιονοπόλεμο στου τράφου την ποδιά.

Να χαιρετάν το πανέμορφο πλιοβασιλέμα στη Νεμέρτζικα όταν γύριζαν απ' τις εκδρομές τα δειλινά, τραγουδώντας.

Παλαγία Μακαριου-Χαντζιά

Διαβάζοντας

Πόσες φορές δεν ένιωσα, μικρό παιδί, το κέντρισμα της ανυπομονησίας, για το πότε θα μάθω να διαβάζω ώστε να πάψει επιτέλους να παρεμβάλεται μεταξύ μας, του βιβλίου κι εμένα, ένας τυχαίος κι αδιάφορος αναγνώστης.

Άλλα και πόσες φορές δεν αναζήτησα με ένα βιβλίο στο χέρι ένα μέρος κρυφό που να μπορώ να απολαύσω το διάβασμά του!

Πολλοί μικροί περίπατοι στα κοντινά λιβάδια πολλές φορές τέλειωναν με το διάβασμα μικρών διηγημάτων ή κομματιών από μεγαλύτερες διηγήσεις του Παπαδιαμάντη ή του Ντίκενς.

Σ' αυτά τα λιβάδια των κοντινών περιπάτων υπήρχε ένα κεντρικό σημείο αναφοράς, ήταν το "μάρμαρο" το μάρμαρό μας. Ένας μικρός βράχος που φαίνεται να γεννήθηκε μαζί με μας όλους, όσους τον αγαπήσαμε και τον συνδυάσαμε με πολλές από τις απολαύσεις μας εκεί σ' αυτά τα λιβάδια.

Στη ρίζα του υπήρχε μια εσοχή, που χωρούσε ένας μόνο σχεδόν άνετα καθισμένος ή σφυνωμένος καλύτερα. Αυτός ο λίγο "εφαρμοστός θρόνος" ήταν ένα προνόμιο που απόλαυσα πολλές φορές μέχρι το τέλος του.

Εκεί συχνά ξεχασμένη με τις ώρες, τα ίσυχα καλοκαιρινά απογεύματα ή τα ζεστά χειμωνιάτικα μεσημέρια διάβαζα ό,τι κατά καιρούς με συνέπαιρνε.

Κι όταν οι παρέες των άγνωστων σε μένα νεαρών αγοριών με χαιρετούσαν από μακριά με σφυρίγματα και κραυγές, για να αποσπάσουν την προσοχή μου, σπάκωνταν το χέρι μου με τις σελίδες του βιβλίου ν' ανεμίζουν στην ελαφριά αύρα, μαρτυρώντας τους έτσι, ότι δεν άξιζε και πολλά ο περίπατός τους σε σχέση μ' αυτό που

απολάμβανα.

Όταν διάβαζα στο μικρό μου δωμάτιο, τίποτα δεν μπορούσε ν' αποσπάσει την προσοχή μου, μια που τίποτα δεν υπήρχε εκεί που νάχει διακοσμητική αξία, παρά τα απολύτως απαραίτητα, για ένα λιτοδίαιτο ένοικο που απολαμβάνει το διάβασμα.

Εκεί ήταν πιο εύκολο στο βλέμμα μου μετά το τέλος ενός βιβλίου να κοπά το κενό, εκείνο το κενό που ο Proust ονομάζει "απόσταση ψυχής" ενώ η σκέψη μου συνέχιζε να παροτρύνεται από το διάβασμα που είχε πια τελειώσει.

Εκεί δεν με παρακολουθούσε κανείς, ώστε να προσπαθώ νάμι ένας "φυσιολογικός άνθρωπος" με κανονικό βλέμμα, μετά από το τέλος του βιβλίου που με είχε συνεπάρει.

Ωστόσο όλες αυτές οι αναγνώσεις των παιδικών χρόνων δεν μου άφοσαν και πολλές ενθυμήσεις από τα ίδια τα βιβλία παρά από τους τόπους, τα πρόσωπα και τις συγκυρίες που συνδυάζονταν άμεσα με το διάβασμά τους.

Παρ' ότι ο ρόλος της ανάγνωσης δεν είναι ο πρωταρχικός στην πνευματική μας ζωή, φαίνεται ότι η μουσική την ξεπερνάει, εν τούτοις η παρότρυνσή του νου, μετά από μια σωστή αληθινή ανάγνωση από ένα νοήμονα αναγνώστη, θεμελιώνει μια πνευματική πορεία γεμάτη από εκπλήξεις, οι οποίες φανερώνονται πίσω από το πέπλο που αυτή με τέχνη ξεσκεπάζει, για να δούμε και να γνωρίσουμε τις ομορφιές που κρύβονται πίσω του, και δεν θα είχαμε άλλο τρόπο να τις γνωρίσουμε, παρά διαβάζοντας.

Τα γραφεία των μεγάλων συγγραφέων στις φωτογραφίες που περιέχονταν στις βιογραφίες τους μ' έκαναν πάντα ν' απορώ.

Τα βιβλία τους στιβάζονταν συνήθως

άτακτα και μόλις υπήρχε χώρος για να γράψει κανείς.

Η πείρα τώρα πια μου δίδαξε, ότι τα σπουδαία βιβλία όσο άσχετα κι αν φαίνονται μεταξύ τους συνδέονται εν τούτοις με τα κομμάτια μιας κοινής ουσίας που είναι σπαρμένα σ' όλα τους.

Πρέπει να ενώσεις τα κομμάτια αυτής της ουσίας για να την γνωρίσεις αλλά και για να μπορέσεις να προσθέσεις το δικό σου για τη συνέχειά της. Ακόμα, για να γνωρίσεις και να απολαύσεις ένα μεγάλο συγγραφέα πρέπει να ενώσεις όλα τα θραύσματα της δικής του ουσίας που είναι σκορπισμένα στα βιβλία του.

Καθώς φαίνεται το διάβασμα δεν έχει τελειωμό!

Κι όταν κουραζόμαστε να το απολαμβάνουμε, όταν ο νους μας δεν αντέχει άλλο να παροτρύνεται και να βρίσκεται συνέχεια σε μια θέση προσωπικής πνευματικής δημιουργικότητας, μπορούμε να καταλαγιάσουμε αυτή τη φουρτούνα με μια απαλή ανάγνωση ενός μικρού κομματιού από την Αινειάδα του Βιργίλιου.

Πόσο λυπημένη νιώθω σκεπτόμενη τα χρόνια που πέρασαν χωρίς να τρέφω τις λογοτεχνικές μου ανησυχίες με αναγνώστες της Αινειάδας! Ο Κλασικός Βιργίλιος, αυτό το ώριμο ήθος το εκφρασμένο σε μια ωριμή γλώσσα, ο ευτυχής θυντός, γιατί υπήρξε μετά τον Όμηρο και πριν απ' όλους τους μεγάλους που τράφηκαν απ' αυτόν. Μπροστά στον Όμηρο ο Βιργίλιος φαντάζει κοσμοπολίτης έτσι όπως εξιστορεί την περιπλάνηση του Αινεία, μ' ένα εκπλεπτυσμένο ήθος και μια καλλιέργεια ψυχής που και σήμερα ακόμα, όλοι έπονται αυτού. Δεν θα συναντήσουμε πουθενά στα βιβλία του τα παιδιάστικα καμώματα του Ομήρου παρά μια τέλεια ωριμότητα, τόσο τέλεια ώστε να αναβλύζει αβίαστα απ' αυ-

τίν μια μουσική άξια της απόλυτης μουσικής του Ουράνιου Bach.

Κι ανοίγοντας στην τύχη το VI βιβλίο της Αινειάδας όπως έκανε ο Ιερός Αυγουστίνος στον κήπο του, όπου έλαβε τη θεία χάρη διαβάζοντας ένα τυχαίο χωριό της Γραφής, βρισκόμαστε μαζί με τον Αινεία στον Άδη.

“Βαδίζοντας στα σκοτεινά μέσα στη σκιά της έρημης νύχτας ανάμεσα στα ευρύχωρα παλάτια και τα έρημα βασιλειατού Άδη: Όπως είναι το περπάτημα μέσα σε δάση με φεγγάρι άστατο κάτω από κακό φωτισμό όταν ο Δίας έχει κρύψει τον ουρανό με σκιά, και η μαύρη νύχτα έχει αφαιρέσει από τα πράγματα το χρώματά τους”¹.

Κι ακούγοντας βαθειά μέσα απ' την ανάγνωση τη μουσική από τη French suite No1 BWV 812 του Johaun Sebastian Bach, συνεχίζουμε έχοντας πια υποκύψει στη θεία χάρη την εκπορευόμενη από τον Βιργίλιο. Και να, η συνάντηση του Αινεία και της Διδώς στον Άδη, ένα συγκλονιστικό κομμάτι από το έκτο βιβλίο της Αινειάδας, ίσως το συγκλονιστικότερο μάλωμα εραστών, στην ιστορία της λογοτεχνίας. Η αδιαφορία της Διδώς και η προσποιητή της περιφρόνηση στα λόγια, τα γεμάτα μεταμέλεια, ενός άπιστου εραστή, έχουν επηρεάσει όλη τη μετέπειτα λογοτεχνία, κι όλους όσους θάθελαν νάναι άξιοι μαθητές του Βιργίλιου:

- “Δύστυχη Διδώ, λοιπόν αληθινή είδηση είχε έρθει σε μένα, ότι έσθησες και ότι ακολούθησες τα έσχατα με το ξίφος;

Αλίμονο! εγώ υπήρξα η αιτία για το θάνατό σου; Ορκίζομαι στ' αστέρια στους επουράνιους κι αν ίσως κάποια πίστη υπάρχει κάτω από τη βαθύτατη γη στον Άδη, Βασιλισσα, έφυγα χωρίς να το θέλω από την ακτή σου...”.

1. Στ. 268-273 από το VI βιβλίο της Αινειάδας. Μετ. Δημ. Γεωργοβασίην

... Με τέτοια λόγια ο Αινείας προσπάθουσε να μαλακώσει την ψυχή, που φλεγόταν και κοίταζε λοξά, και κινούσε στα δάκρυα. Εκείνη στραμμένη αλλού κρατούσε τα μάτια της καρφωμένα στο έδαφος και από την αρχή του λόγου δεν κινιόταν το πρόσωπό της περισσότερο από όσο στέκεται ο σκληρός γρανίτης ή το μάρμαρο της Πάρου.

Τέλος εξαφανίστηκε κι έφυγε εχθρικά μέσα στο σκιοφόρο δάσος.

.... 'Οχι λιγότερο ταραγμένος ο Αινείας από την άδικη σύμπωση, την παρακολούθει για πολύ δακρύζοντας κι ενώ αυτή έφυγε την συμπονάει'².

Αν όμως επιθυμούσε μόνο τη γοντεία των λέξεων και τη σαγήνη της αφαίρεσης, των λέξεων που με την όμορφη πλάνη τους προσπαθούν, πλησιάζοντας τα όρια της γραφής, να αποδόσουν τη σκέψη ως τα έσχατά της, ας απαγγείλουμε λίγους στίχους από το "απόγευμα ενός φαύνου" του Μαλαρμέ, ενώ θα μας συνοδεύει η εμπρεσιονιστική μουσική του Ντεμπυσσού.

"Αυτές τις νύμφες θέλω
εγώ να διαιωνίσω.

*Tόσο λαμπρό το αβρό τους ρόδινο,
που τρέμει στον αιθέρα
από πυκνούς ύπνους βαρύ*³.

Άλλα αν αγαπάμε τις ρομαντικές ψυχές, ας διαβάσουμε ένα μικρό κομματάκι απ' τα ημερολόγια του Βύρων αυτής της βασινισμένης κι επαναστατημένης ψυχής.

"10 Απριλίου 1814.

Δεν ξέρω αν είμαι ευτυχισμένος όταν είμαι μόνος όμως, για αυτό είμαι σίγουρος, ότι δεν μπορώ να μείνω για πολύ με πάρεα, ακόμα κι εκείνης που αγαπώ (ο Θεός ξέρει πολύ καλά, και πιθανόν ο Διάβολος) χωρίς να νοσταλγήσω την παρέα του λυκαριού μου και την τελείως αναστατωμένη και αναποδογυρισμένη βιβλιοθήκη μου"⁴.

Κι αν θέλουμε να τιμήσουμε αυτούς που μας ανάθρεψαν με το φωτεινό τους πνεύμα ας ξαναδιαβάσουμε κάτι απ' τη "Νοσταλγό" του Μεγάλου Παπαδιαμάντη, ας ξαναλατρέψουμε για άλλη μια φορά τις εικόνες τις δυνατές στην έκφραση και στο βάθος των αισθημάτων τους.

"Αυθορμήτως ο Μάθιος ύψωσε τας κώπας και τας εκράτησεν επί μακρόν επί της κωπαστής, και έμεινεν εν πρεμίᾳ, όμοιος με λευκόν πτηνόν της θαλάσσης, το κύπτον χαριέντως προς το κύμα, ακινητούν επ' ολίγας σπιγμάς, με την μιαν πέρυγαν κάτω την άλλην άνω, πριν εφορμήσῃ και συλλάβῃ το κολυμβόν οφάριον και το ανυψώσει ασπαίρον και λαχταρίζον εις τον αέρα. Ησθάνετο γοντείαν άρρωτον. Η Λαδιώ επίσης υφίστατο άγνωστον θέλημα, και τα βλέμματά των συνηντίθοσαν".

Άλλα επιτέλους ας σταματήσουμε να διαβάζουμε για λίγο καθώς φαίνεται το διάβασμα δεν έχει τελειωμό.

AΘΗΝΑ 6.5.2001

Κίτσιου Ειρήνη

2. Στ. 456-460, 467-473, 475-479. Μετ. Γεωργοαβασίης. Στο Σημείο της συνάντησης του Αινεία και της Διδώς ο Βιργίλιος επιρεάζεται από τη συνάντηση της ψυχής του Αίαντα με τον Οδυσσέα, η οποία αποφεύγει τον Οδυσσέα θεωρώντας τον αίτιο για τον θάνατο του Αίαντα.

Η περιγραφή της ψυχής της Διδώς, υπάρχει στη Μήδειά του Ευρυπίδη "οὐτός όμηρα επαίρουσα οὐτ'" απαλλάσσουσα γης πρόσωπον, ως δε πέτρος ήν...".

3. Στεφάν Μαλαρμέ: "Το απόγευμα ενός Φαύνου" Μετ. Ζήρους.

4. Βύρων: εκδόσεις οδός Πανός.

Η Παρασκευούλα

Από αρχαιοτάτων χρόνων ο άνθρωπος κατάφερε να εξημερώσει πολλά zώα και έτσι απόκτησε πολύτιμους βοηθούς στον αγώνα επιβίωσής του.

Πολλές φορές μεταξύ ανθρώπου και zώου αναπύσσεται ένας συναισθηματικός δεσμός και στην ιστορία έχουμε πολλά παραδείγματα φιλικών σχέσεων που μας προκαλούν συγκίνηση και θαυμασμό.

Ποιός δεν θυμάται τη σχέση του Μ. Αλέξανδρου με το περίφημο άλογό του το Βουκεφάλα ή διάφορες ιστορίες με έξυπνα και πιστά σκυλιά;

Σε τούτο το σημείωμά μας θ' αναφερθούμε σ' ένα συγκινητικό γεγονός που γνωρίσαμε από κοντά στην Κόνιτσα. Ο συνταξιούχος Κώστας Γάκης για να περνάει τις ώρες του πήρε μια κατσίκα που την έβγαζε για βοσκή στο κοντινό δάσος. Μπροστά αυτός, πίσω του ακολουθούσε η κατσίκα και όταν έφταναν στο δάσος ποτέ δεν απομακρύνονταν από κοντά του.

Της μιλούσε ο Κώστας κι εκείνη μ' ένα βέλασμα απαντούσε κι εκτελούσε τις εντολές του. Το ίδιος και στο σπίτι.

- Έλα δω, κάνε τούτο, κάνε κείνο, κανονική συνεννόηση, λες και ήταν άνθρωπος η Παρασκευούλα (αυτό ήταν το όνομα της κατσίκας) που αποτελούσε μέλος της οικογένειας.

Αρρώσταινε η Παρασκευούλα, τροχάδην ο Κώστας στα φαρμακεία για φάρμακα. Ποτέ δεν έφαγε κρέας από τα κατσικάκια που γεννούσε η Παρασκευούλα γιατί τα λυπόταν και το γάλα το μοίραζε στη γειτονιά. Η Παρασκευούλα έδινε χαρά σ' όλη την οικογένεια και τη διασκέδαζε με τα καμώματά της· ακόμα και στο χορό έδειξε ιδιαίτερη επίδοση...

Πέρασαν δώδεκα χρόνια και η Παρασκευούλα γέρασε. Τα πόδια της δεν την κρατούσαν όρθια και παρ' όλες τις προσπάθεις και τα γιατροσόφια του αφεντικού της κάποια σπιγμή κοιμήθηκε τον αιώνιο ύπνο της..

Ο Κώστας την έθαψε στον κήπο και έμεινε απαρηγόρητος, λες και χάθηκε το πιο αγαπητό συγγενικό του πρόσωπο. Την έκλαψε και αυτοσχεδίασε τους στίχους:

Έφυγες Τσεβούλα μου και μ' άφησες
φτωχό πάντοτε θα σε σκέφτομαι όσον καιρό θα zω.

Σε τούτη την εποχή που ζούμε, οι πιο πολλοί άνθρωποι έγιναν σκληροί, έχασαν τον συναισθηματισμό που είχαν μέσα τους οι παλιότεροι και δύσκολα μπορούν να καταλάβουν ότι ακόμα και τα zώα έχουν αισθήματα, αισθήματα που ίσως να'ναι ανώτερα από κείνα που έχουν μερικά δίποδα όντα. Νομίζουμε ότι η μικρή ιστορία της Παρασκευούλας αυτό επιβεβαιώνει!..

Ο Κώστας με την Παρασκευούλα.

ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Θ. Μπούρη

“... Και επιβιβάσας αυτόν, επί το ίδιον κτήνος..”.

Τα χρόνια που ακολούθησαν, αμέσως μετά την κατάρευση του Ελληνοαλβανικού μετώπου, δυσκόλεψαν, όσο ποτέ άλλοτε, την ύπαιθρο και προκάλεσαν πλείστα όσα προβλήματα, σχετικά με την επιβίωσή μας και την υποβάθμιση της ανθρώπινης zωῆς.

Όταν οι εισβολείς του Άξονα, επεκράτησαν παντού, το ορεινό και πολυσύχναστο Μεσοβούνι, που συναντάει κανείς, στην είσοδο του δυτικού Ζαγορίου, επανήλθε κάπως στο ρυθμό της καθημερινότητας και δειλά άρχισαν να διαφαίνονται στον ορίζοντα, τα πρώτα σημάδια της προσαρμογής.

Οι Μεσοβουνιώτες, όπως και οι κάτοικοι των γειτονικών χωριών, επέστρεψαν, από την προσφυγιά, στις εστίες τους, για να βρουν τα υπάρχοντά τους λεπλατημένα και μερικά από τα σπίτια, βομβαρδισμένα από το πυροβολικό του εχθρού.

Και σαν να μην έφτανε αυτό: Αργότερα οι Γερμανοί, εκτέλεσαν εν ψυχρώ, στη θέση Σιομάρα, δέκα ευυπόλοπτους συντοπίτες μας, σε αντίοινα ενοχλήσεων, που δέχονταν από τους αντάρτες της περιοχής.

Ισάριθμες οικογένειες βυθίστηκαν στο πένθος. Ανάμεσά τους και ο μπάρμπα Νικόλας, τραγικό θύμα και αυτός της Nazistικής θηριωδίας... Του φάγανε το παιδί του, τον Βαγγέλη, πριν προλάβει το άτυχο να γνωρίσει τη ζωή.

Από τότε ο άμοιρος πατέρας δε σήκωσε κεφάλι να αντικρίσει τον κόσμο. Δε βγήκε στο χάνι, να πιεί καφέ. Αν και είχε κι άλλα παιδιά δεν μπόρεσε να πνίξει τον πόνο του, να ξεπεράσει εύκολα το κακό που τον βρήκε.

Ήταν Φθινόπωρο του 1943, όταν το απομεσήμερο κάποιας από τις τελευταίες ημέρες του Νοέμβρη, κατέβηκε με το άλογό του στα αμπέλια, για να κόψει κλαδί.

Η διαδρομή ήταν σχετικά ευχάριστη και ο ήλιος εκείνη την ώρα, είχε πλοσιάσει στη Δύση του. Ακούμπησε, κάπως μελαχολικά, στην κορυφογραμμή του Κασιδιάρη και μόλις που ξτύπησαν οι ματωμένες του ακτίδες, στα υψώματα του προφήτη Ηλία των Δολιανών, για να καταλήξουν αργότερα στα οχυρά της Γκραμπάλας, που πρόσφατα είχε γνωρίσει τη σφροδρότητα του πολέμου.

Αφού ξεπέζεψε, έστριψε το λαθραίο του τσιγάρο και χωρίς άλλη χρονοτριβή, επεδόθηκε στη δουλειά. Η διαδικασία ήταν σύντομη, γι' αυτό και δεν άργησε να φορτώσει το ζώο του και να πάρει το δρόμο της επιστροφής.

Την ποσυχία αυτής της διαδρομής, την διέκοπτα αραιά και που, τα αλυχτίσματα των σκύλων και πιο πολύ, τα θορυβώδη πετάγματα των πουλιών, που πάσχιζαν να εντοπίσουν την κούρνα τους.

Πριν φτάσει στην Ντόρτσα, στο σημείο που τα νερά της βροχής λιμνάζουν Χειμώνα Καλοκαίρι, ακούει βογγιά γυναίκας και κλάματα μωρού. Γυρίζει ασυναίσθητα προς το εξωκκλήσι του αγίου Χαραλάμπους, σταυροκοπιέται τρείς φορές και έντρομος τρέχει, προς το μέρος εκείνο, για να διαπιστώσει τι συμβαίνει.

Πλησιάζει και τι να δει! Μια γυναίκα ανυπεράσπιστη καταγής, με δυσκολία πάσχισε να φασκιώσει πρόχειρα το νεογέννυτο μωρό, που μόλις είχε πέσει από τα σπλάχνα της. Δίπλα, ένα δοχείο, του εμπορίου, γεμάτο με λάδι και πιο πέρα ένας

ντρουβάς σχεδόν άδειος, με μια ξεθωριασμένη κουβέρτα.

Ο μπάρμπα Νικόλας μπήκε αμέσως στο νόπια και της φώναξε:

- Τί κάνεις εδώ κόρη μου Χειμώνα και ρό; Σε βλέπω χλωμή και αδύναμη. Μήπως κρυώνεις. Πονάς; Σε τι μπορώ να σου φανώ χρήσιμος, στην ερημιά που τύχαμε; Κάνε κουράγιο παιδί μου και σήκω σιγάσιγά, να φύγουμε από δω, πριν πέσει η νύχτα και μας κρυώσει το μωρό. Θα σε φιλοξενήσω στο σπίτι μου απόψε και για όσες ημέρες χρειαστούν, ώσπου να γίνεις καλά.

Εκείνη ανασήκωσε ντροπαλά το χρωματιστό μαντήλι και κοίταξε κατάματα τον ξένο. Αναστενάζει βαθιά και με φωνή που μόλις ξεχώριζε, άρχισε να του διηγείται τα παθήματά της.

- Είμαι απ' τα μαστοροχώρια της Κόριτσας, καλέ μου άνθρωπε. Μας ξάφνιασε ο πόλεμος βλέπεις και απομείναμε από ψωμί και απ' ό,τι άλλο χρειάζεται το σπίτι.

- Ο άντρας μου έφυγε στο βουνό με τους αντάρτες. Μ' άφησε με τρία παιδιά κι έπεισε όλο το βάρος της φαμιλίας σε μένα. Γι' αυτό κατέβηκα μαζί μ' άλλους Πυρσογιαννίτες, συγχωριανούς μου, μέχρι το Τσάμικο, για ν' αγοράσουμε λάδι.

Καλά πήγαμε. Δεν έχω παράπονο από τους ανθρώπους. Και στο γυρισμό βαδίζαμε όλοι μαζί. Όμως σε κάποια στιγμή, ακούμπησα εδώ χάμω, χωρίς να με καταλάβουν οι άλλοι.

Τι να'κανα; Ένιωσα τις δυνάμεις μου να με εγκαταλείπουν.

Προτού η μάνα αποσώσει την κουβέντα της, της δίνει διακριτικά το χέρι και τη βοήθησε να σταθεί στα πόδια της. Οδηγήσε το ζώο στην παρακείμενη όχθη και χωρίς δυσκολία την έβαλε να καθήσει μεσο-

σάμαρα. Της έδωσε το παιδί και με μια κίνηση γαλώθηκε το δοχείο με το λάδι...

“... και επιβιβάσας αυτόν, επί το ίδιον κτήνος...”.

Η ευλογημένη αυτή συντροφιά, πανομοιότυπη της Ευαγγελικής περικοπής, που αναφέρεται στην παραβολή του καλού Σαμαρείτη, ανέβαινε αγόγγυστα τον σύγχρονο Γολγοθά. Τον σταυρό του μαρτυρίου που οι ίδιοι στήνουμε, για να σπείρουμε γύρω μας, τη συμφορά.

Το φως της αγάπης και της ελπίδας, προβάλλει ενάντια στην ανθρώπινη παραφροσύνη, σαν η αναλαμπή στην καταιγίδα.

Στο χωριό έφτασαν με το σουύρουπο. Η κυρά Ευρύκλεια, η οικοδέσποινα του σπιτιού, άνοιξε διάπλατα τις πόρτες. Λεχώνα και παιδί ξεπέζεψαν στον αυλόγυρο και εγκαταστάθηκαν στον οντά, όπου η φωτιά στο τζάκι έκαιγε ασταμάτητα. Και χωρίς καμιά καθυστέρηση, φώναξαν την κυρά Σοφία, τη μαμή του χωριού, να δέσει σωστά τον ομφάλιο λώρο του μωρού και να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες που απαιτεί η γέννα.

Ο μπάρμπα Νικόλας, έπλεε σε πελάγη ευτυχίας. Πλημμύρισε η ψυχή του από χαρά και ικανοποίηση. Κι έδωσε εντολή, να κόψουν τη μεγάλη κότα, που προόριζαν για τα Χριστούγεννα, να τη βράσουν το γρηγορότερο, για να φάει η ταλαιπωρημένη μικρομάνα.

Η κυρά Κούλα, κόρη του Νικόλα και της Ευρύκλειας, διηγείται συχνά την ιστορία αυτή, στα πεζούλια της οξώπορτας του σπιτιού της και βουρκώνουν τα μάτια της.

Σήμερα που η ζωή μας εξελίσσεται σ' έναν συνεχή και ανελέντο αγώνα, είναι αρετή, να θέτει κανείς υπεράνω όλων, το χρέος του, προς τον πλησίον.

28η και 29η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Στο αφιέρωμα της "Κόνιτσας" τεύχος 100 (Οκτώβρης 2001) για τον πόλεμο και την Αντίσταση (1940-1944) πολλά τα ενδιαφέροντα καταγράφονται. Εξετίμουσα την προσωπική μαρτυρία του Φάνη Βέτσα (σελ. 283 κ.λ.) Συνεισφέροντας σ' αυτήν σημειώνω τα ακόλουθα: α) Ο Πυρσογιαννίτης Στρατιώτης Σωτήριος Κωνσταντίνου Χαλκιάς (γεννηθείς το 1915), οπλίτης του 85ου Συντάγματος Πεζικού, φονεύθηκε ακριβώς στη Λυκόρραχη στις 29 Οκτωβρίου 1940 (βλέπε τον επίσημο κατάλογο "Αγώνες & Νεκροί" του Γ.Ε.Σ. Αθήνα 1990, σελ. 498). β) Η ημέρα Δευτέρας της 28ης Οκτωβρίου του 40 δεν ήταν αναίμακτη. Λέγεται ότι πρώτος νεκρός έπεσε εκείνο το ξημέρωμα ο Τσιώμος ή Τσομίδης Αναστάσιος του Νικολάου, γεννημένος το 1909 στο Βρυσοχώρι (πριν Λεσινίτσα), Λοχίας του ίδιου 85ου Σ.Π. (βλ. "Αγώνες και Νεκροί" σ. 482). γ) Ο Καντάρας δεν είναι άγνωστος: ο Δημήτριος Καντάρας, έφεδρος Λοχαγός εκ μονίμων υπήρξε Διοικητής του 1ου Λόχου του Ανεξάρτητου Τάγματος Κονίτσης υπό την διοίκηση του Ταγματάρχη Νικολάου Γίγα. Ο τελευταίος έγραψε σχετικά; βλ. "Έκθεσις Πολεμικής Δράσεως του Ανεξερετήτου Τάγματος Κονίτσης κατά τον Ελληνοϊταλικό Πόλεμον 1940-1941" στο περιοδικό "Ηπειρωτική Εταιρεία" τεύχος 217 (Οκτ. 1994). Ο Καντάρας ίσως δεν πολυαναφέρεται γιατί υωρίς αυτός και ο λόχος του υπήρχησαν στο Απόσπασμα Πίνδου/ Δαβάκη (βλ. μνεία στο βιβλίο Γιώργη Σ. Οικονόμου", Μνήμες & Μνημόσυνα του 40" (Ιωάννινα 1997), σελ. 23.

Μαστρ. Αργύρης π.π. Πετρουώπης
Έγραφα στη Θεσσαλονίκη 07.12.2001

Εκδήλωση - Βράβευση εθελοντών Αιμοδοτών

Με πρωτοβουλία του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, σε συνεργασία με το Κέντρο Αιμοδοσίας του Γεν. Νοσοκομείου Ιωαννίνων "Γ. Χατζηκώστα" πραγματοποιήθηκε στις 5/11, στο ξενοδοχείο εθελοντών αιμοδοτών και των οργανωμένων συλλόγων της Περιφέρειας Ηπείρου για τη μέγιστη συμβολή τους στο θεσμό της εθελοντικής αιμοδοσίας.

Στην περιφέρεια Ηπείρου υπάρχουν οργανωμένοι 104 Σύλλογοι αιμοδοσίας και ανάμεσα σ' αυτούς είναι και η Τράπεζα αίματος Κόνιτσας "Χρυσούλα Χαλούλου" η οποία με προσφορά πάνω από χιλιες φιάλες αίματος πήρε τέταρτη ανάμεσα στους δέκα που βραβεύτηκαν με ασπρένιο μετάλλιο.

Οι αιμοδότες από την Κόνιτσα που βραβεύτηκαν για την προσφορά τους (πάνω από είκοσι φιάλες είναι οι εξής:

1. Καλιακμάνης Δημήτριος
2. Κολόκα Μαρία
3. Κορτσινόγλου Ιορδάνης
4. Κούλιος Καντρής
5. Πορφυρίου Ευάγγελος
6. Ρούβαλης Νικόλαος
7. Τσιαλιαμάνης Νικόλαος

Το πρόγραμμα εκτός από τη βράβευση περιελάμβανε: χαιρετισμούς από τον κ. Ν. Αδάμου, πρόεδρο Π.Ε.Σ.Υ. Ηπείρου, κ. Ε. Τζιμογιάννη Δ/ντη Χ/κής Κλινικής Γ.Ν. Χατζηκώστα κ. Ν. Μακόπουλο Ιδρυτικό μέλος εθελοντών αιμοδοτών τραπεζοϋπαλλήλων, κ. Ν. Μούλια Ιδρυτ. μέλος Συλλόγου εθελοντών αιμοδοτών Ιωαννίνων.

Κεντρικός ομιλητής ήταν ο κ. Δ. Αναστασόπουλος Δ/ντης Κέντρου Αιμοδοσίας με θέμα: "Εθελοντική αιμοδοσία".

Από την Κόνιτσα παρέσπονταν στην εκδήλωση ο Δήμαρχος κ. Μάκης Χατζηεφραίμη-

δης καθώς και η κ. Νικολέττα Μπάρμπα, υπεύθυνη της Τράπεζας "Χρ. Χαλούλου".

Οι αιμοδότες κέρδισαν επάξια τα βραβεία τους σ' αυτή τη χρήσιμη εκδήλωση γιατί η προσφορά τους είναι πολύτιμη αφού γίνεται για να χαρίζει ζωή στο συνάνθρωπο.

Η αναγνώριση της προσφοράς τους ας γίνει παράδειγμα προς μίμηση και για άλλους συμπολίτες μας. Εμείς τους συγχαίρουμε ολόψυχα.

Σ.Τ.

Περί Θήρας

Εκδίδονται οι άδειες κυνηγιού τον Ιούνιο για 15 μέρες για τα τριγόνια. Σταματάει για λίγο και πάλι αρχίζει τον Αύγουστο μέχρι το Μάρτιο του επόμενου χρόνου με τους εξής όρους:

Μέχρι το Δεκέμβριο επιτρέπεται το κυνήγι του λαγού, του αγριογούρουνου, της πέρδικας κ.α. μόνο την Τετάρτη και το Σαββατοκύριακο. Τις υπόλοιπες μέρες επιτρέπεται το κυνήγι των πουλιών. Όταν βλέπουμε εκατοντάδες κυνηγών απ' όλη την Ελλάδα να σκορπίζονται στα δάση μας, αναρωτιέμαι αν θα μείνει ζωντανό θήραμα, αφού δε σέβονται ούτε νόμους και ούτε διατάξεις για το κυνήγι. Το διάστημα κυνηγιού είναι μεγάλο (περίπου 8 μήνες) και σκοτώνονται ακόμα και αρκούδες από ασυνείδητους κυνηγούς. Κάποτε γινόταν και η σφράγιση των όπλων, τώρα μένουν ασφράγιστα και οι παράνομοι κυνηγούν όλες τις εποχές.

Νομίζω ότι πρέπει να γίνεται εμπλουτισμός των δασών με θηράματα και να μειωθεί ο χρόνος κυνηγιού, αν θέλουμε να υπάρχουν στα δάση μας θηράματα.

Κ. Γάκης

Ε.Ο.Σ. ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Πρόγραμμα Ορειβατικών Εξορμήσεων 2001-2002

- 02-12-2001 ΕΝΑΡΞΗ Παναγία Στομίου.
- 16-12-2001 Βραδέτο - Μπελόνη
- 13-01-2002 Κοπή πίτας - Βασιλίπσα
- 03-02-2002 Κλειδωνιά - Αγκάθι
- 24-02-2002 Χειμερινή Συνάντηση (Σ.Ο.Σ.Δ.Ε.Η.)
- 10-03-2002 Νεμέρτσικα
- 31-03-2002 Γύφτισσα - Καστάνιανη
- 14-04-2002 Μουργκάνα
- 19-05-2002 Καταφύγιο - Σμόλικας
- 02-06-2002 Αστράκα - Προβατίνα
- 16-06-2002 Βρυσοχώρι - Στόμιο
- 20/21-07-2002 ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
- 11-08-2002 Χαράδρα Αώου.

Σημείωση: 1. Οι παραπάνω ημερομηνίες ενδέχεται να μεταβληθούν ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες.

2. Είναι πιθανή η διοργάνωση και εκτάκτων εξορμήσεων πέρα απ' τις καθορισμένες παραπάνω.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Η ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΤΙΜΗΣΕ ΤΗΝ 61η ΕΠΕΤΕΙΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΡΥΤΣΑΣ

Με ιδιαίτερη λαμπρότητα και επισημότητα γιορτάστηκε στη Θεσσαλονίκη από τους Ηπειρώτες και Βορειοπειρώτες της πόλης η 61η επέτειος Απελευθέρωσης της Κορυτσάς κατά τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940.

• Η επίσημη δοξολογία τελέστηκε στον Ιερό Ναό της Νέας Παναγίας χοροστατούντος του εκπροσώπου του Παναγιωτάου Μπτροπολίτου Θεσσαλονίκης κ.κ. Παντελεήμονος του Β', Αιδεσιμολογιώτατου πατρός Χαραλάμπους.

• Στο Άγαλμα της Ηπειρωτισσας του 1940, το οποίο ανηγέρθη από την Ηπειρωτική Εστία Θεσσαλονίκης το 1990 στη συμβολή των οδών Π. Μελά και Δημ. Γούναρη, για τον εορτασμό των 50 χρονών του Έπους του 1940 και της ιδρύσεως της Η.Ε.Θ. δάφνινα στεφάνια υπέρ των πεσόντων κατέθεσαν:

1. Ο Βουλευτής Θεσσαλονίκης κ. Τάσος Σπηλιόπουλος εκ μέρους της ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.

2. Ο Αντιδήμαρχος καθαριότητας συμπατριώτης κ. Ευάγγελος Δημητρίου εκ μέρους του Δημάρχου Θεσσαλονίκης κ. Παπαγεωργόπουλου

3. Ο κ. Βασιλης Λιάβας εκ μέρους του Πανελλήνιου Συλλόγου απογόνων Μακεδονομάχων.

4. Ο κ. Βασιλης Κουκιάς, πρόεδρος της Ηπειρωτικής Εστίας Θεσσαλονίκης, τηρήθηκε ενός λεπτού σιγή στην μνήμη των αθανάτων νεκρών και εψάλη ο Εθνικός Ύμνος.

• Οι εορταστικές εκδηλώσεις ολοκληρώθηκαν στην αίθουσα τελετών της

Η.Ε.Θ. με την ομιλία της εφόρου Νεολαίας της Ηπειρωτικής Εστίας Θεσσαλονίκης κ. Αθηνάς Τοτοκώτση με θέμα: "Κορυτσά 2001".

• Η κ. Τοτοκώτση, ομογενής εκ Βορείου Ηπείρου, παιδί προσφύγων τρίτης γενιάς, που χρειάζεται διαβατήριο για να προσκυνήσει στον τάφο του παππού της Ιωακείμ, ο οποίος αναπαύεται στο Νεκροταφείο των Ήρωων στην Κορυτσά, γιατί σκοτώθηκε από τους Ιταλούς στην πλατεία της Κορυτσάς αγωνιζόμενος για την ελευθερία, παρουσίασε ιστορικά έγγραφα (πρωτόκολλο Παραδόσεως Κορυτσάς) και μαρτυρίες των πρωταγωνιστών εκείνης της περιόδου, κάνοντας εκτεταμένη αναφορά στην δημιουργία, λειτουργία και δράση της Χωροφυλακής Κορυτσάς που δεν υστέρησε σε θυσίες και η συμβολή της στο Έπος του 40 δεν είναι όσο θάπρεπε γνωστή. Ακολούθησε η γνωριμία του ακροατηρίου με την Κορυτσά του σήμερα. Αναδύθηκαν οι δραστηριότητες των Κορυτσαίων στον οικονομικό καλλιτεχνικό, εκπαιδευτικό, θρησκευτικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, εργασιακό τομέα. Έγινε μέσα από τις περιγραφές νοερά το ταξίδι στην Κορυτσά, που απέχει μόλις μισή ώρα από τα σύνορα. Τελειώνοντας η ομιλία τόνισε ότι οι Ηπειρώτες οφείλουν να πρωτοστατήσουν στην δημιουργία του Νεκροταφείου των Ελλήνων Στρατιωτών του Ελληνοϊταλικού πολέμου εκεί στην Κορυτσά, όπου μέχρι και τα οστά των πρώων βγήκαν στην επιφάνεια της γης και φωνάζουν "που είστε αδέλφια Έλληνες". Είναι επιτακτική η ανάγκη

να εκπληρωθεί το χρέος προς τους αγωνιστές της ελευθερίας.

Η ομιλία πλαισιώθηκε με σχετικό μουσικό υλικό.

- Ακολούθησαν γλαφυρές και ιδιαίτερα συγκινητικές αφηγήσεις από το μέτωπο της μάχης με τις μαρτυρίες δύο επιζώντων μαχητών του Ελληνοϊταλικού πολέμου, του κ. Ανδρέα Βαβρίτσα, αρχαιολόγου και του κ. Κωνσταντίνου Στεργιάδη, δικηγόρου Προέδρου της Ομοσπονδίας Δυτικομακεδονικών Σωματείων.

- Λαμβάνοντας τον λόγο ο Υφυπουργός Εξωτερικών και βουλευτής Θεσσαλονίκης κ. Μαγκριώτης υποσχέθηκε ότι θα βοηθήσει ώστε το όραμα της ομιλήτριας για το Νεκροταφείο των πεσότων στην Κορυτσά να γίνει πραγματικότητα και τόνισε ότι ο ελληνικός λαός ενωμένος οφείλει να τιμά τις ιστορικές μνήμες του παρελθόντος που είναι οι καλύτεροι σύμβουλοι για το αύριο.

- Εν συνεχείᾳ ο πρώην Υπουργός και βουλευτής Θεσσαλονίκης κ. Κούβελας αναφέρθηκε στις ιστορικές στιγμές που έζησε η Βόρειος Ήπειρος και στον καθήκον της ελληνικής πολιτείας να σπρίξει τους Βορειοπειρώτες στις εστίες τους.

- Τις εκδηλώσεις μνήμης πλαισίωσε ομάδα νέων της "Ηπειρωτικής Εστίας" Θεσσαλονίκης ντυμένων με τις παραδοσιακές ππειρωτικές ενδυμασίες.

- Διαβάστηκαν τα μνημάτα που έστειλαν:

- Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δρυνουπόλεως, Πωγωνιανής και Κονίτσης κ.κ. Ανδρέας

- Ο Υφυπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων - Βουλευτής Θεσσαλονίκης συμπατριώτης κ. Νίκος Γκεσούλης

- Οι βουλευτές Ιωαννίνων κ.κ. Σταύρος Καλογιάννης και Κώστας Τασούλας

- Τα Δ.Σ. της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδος και του Συλλόγου

Ηπειρωτών Κοζάνης

- Τις εκδηλώσεις τίμησαν με την παρουσία τους

- Ο Υφυπουργός Εξωτερικών - βουλευτής Θεσσαλονίκης, κ. Γιάννης Μαγκριώτης

- οι βουλευτές Θεσσαλονίκης κ. Σπηλιόπουλος (ως εκπρόσωπος της ΝΕΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ), Κούβελας, Ψωμιάδης, Ορφανός

- ο πρώην βουλευτής κ. Γκιουλέκας

- ο εκπρόσωπος του Γενικού Αστυνομικού Διευθυντή Θεσσαλονίκης κ. Τζατζάκη, Αστυνομικός Διευθυντής κ. Γιαννούλης Θωμάς

- ο εκπρόσωπος του Δημάρχου Θεσσαλονίκης συμπατριώτης Αντιδήμαρχος Καθαριόπητας κ. Δημητρίου Ευάγγελος

- ο Δημοτικός Σύμβουλος Θεσσαλονίκης κ. Ασπασίδης

- ο Αστυνομικός Διευθυντής της Άμεσης Δράσης Θεσσαλονίκης συμπατριώτης κ. Μαργαρίτης

- η πολιτευτής - σύμβουλος του Δήμου Θεσσαλονίκης συμπατριώτισσα κ. Νέλλη Ζήκα-Τσελεμέγκου

- ο πρόεδρος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών κ. Βαβούσκος

- ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας Δυτικομακεδονικών Σωματείων κ. Στεργιάδης

- το μέλος του Δ.Σ. του Πανελλήνιου Συλλόγου Απογόνων Μακεδονομάχων "Ο Παύλος Μελάς" κ. Λιάβας Βασίλειος.

- ο πρόεδρος του ΙΜΧΑ συμπατριώτης κ. Κόντης

- ο πρόεδρος του ΠΑΣΥΒΑ Θεσσαλονίκης κ. Ντριγκόγιας

- ο πρόεδρος της ΣΦΕΒΑ Θεσσαλονίκης κ. Κεμετζετζίδης

- η πρόεδρος του Ελληνικού Παιδικού χωριού στο Φίλυρο συμπατριώτισσα κ. Διανιπλίδου

- η πρόεδρος της Μέριμνας Ποντίων Κυριών κ. Κούμα

- ο πρόεδρος της Ένωσης Λογοτεχνών και Ποιητών Ηπείρου κ. Τέντας
- το μέλος του Δ.Σ. του Επαγγελματικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης κ. Μαυρίδης
- κλιμάκια των Ηπειρωτικών Συλλόγων και Αδελφοτήτων Θεσσαλονίκης: Σουλιώτων, Αρτινών, Φουρκιωτών, Κονίτσης, Βουρμπιανιτών, Γεροπλατανιτών, Ρουψιω-

τών, Κάτω Μεροπαίων, Μεροπαίων, Παλαιοπυργιτών, Ωραιοκαστριτών, Πωγωνισκίων, Βησσανιωτών, Ένωσης Βλάχων Αλβανίας - παράρτημα Θεσ/νίκης, Χριστιανικής Ένωσης Αυλώνας, Συλλόγου Φιλίας Θεσσαλονίκης - Κορυτσάς. Τις εκδηλώσεις κάλυψαν τηλεοπτικά το TV 100 και το BEST NEWS.

ΤΑ ΕΙΚΟΝΙΓΜΑΤΑ

Στο χωριό μας και στην τοπική μας λαδιά τα δέμε κονίσματα ή κόνισμα και τα συναντάμε δεξιά και αριστερά της δημοσιάς. Μικρά μεγάλα κομψά, άκομψα, πέτρινα, λιθόκτιστα, σιδερένια, καλοπεριποιημένα, ασβεστωμένα, ή φθαρμένα από το πέρασμα του χρόνου, με μια κόγχη και με την εικόνα κάποιου Αγίου. Εκεί σταματάει κανείς και γίνεται η συνομιλία των απλών ανθρώπων με τους νεκρούς τους. Ένα τελετουργικό διαφορετικό, που πάει να κρατίσει ζωντανή τη μνήμη κάποιου αγαπημένου του προσώπου ή του ίδιου που σώθηκε από του χάρου τα δόντια κι είχε τύχη βουνό και προστάτη Άγιο.

Εκεί σκυμμένος ο διαβάτης - προσκυντής - αφού κάνει το σταυρό του κι ανάψει το καντίλι - Το απλό και φτωχικό - είτε πρόκειται πλέον για ευχαριστήριο προσφορά ή τάμα που διασώθηκε ο ίδιος, αφού είδε το χάρο με τα μάτια του και τελικά άγνωστο πως εξήλθε, προς γενική κατάπληξη σώος, ή ελαφρά τραυματισμένος μέσα από τις στραπατσαρισμένες άσπλαχνες λαμαρίνες, σπεύδει τώρα να ευχαριστήσει τον Άγιο της πημέρας, ή τον προστάτη του εν γένει Άγιο ή ακόμα να κάνει Τρισάγιο στο απλό αυτό εικονοστάσι για κάποιον πολυαγαπημένο ανθρώπο του που'χασε σε τροχαίο.

Άλληθεια γιατί τόσα πολλά εικονοστάσια (κονίσματα) στις άκρες των δρόμων; Γιατί τόσα φοβερά τροχαία, γιατί τόσα δυστυχήματα; γιατί όλοι μας οι οδηγοί να μη προσέχουμε; Θεέ μου τι κρίμα!

Στην άκρη του δρόμου εκεί όπου η ανευθυνότητα και η ιδιοτέλεια των αρμόδιων, η επιπολαιότητα και η ασχετοσύνη η δική μας η υπερβολική ταχύτητα, τ' απότομα φρεναρίσματα και τ' απρόσεκτα προσπεράσματά μας, το ολισθηρό οδόστρωμα, οι ανάποδες στροφές η κακή σήμανση κ.ο.κ. δημιουργούν ιδεώδεις συνθήκες για δυστυχήματα, όπου ξεκληρίζονται αθώοι οδηγοί, ή συνοδηγοί ή ολόκληρες οικογένειες.

Εκεί παιδιά έμειναν ορφανά, γυναίκες έχασαν τους άνδρες τους, άνδρες έχασαν τους συντρόφους τους, μανάδες τα παιδιά τους και μαυροφορέθηκαν, εκεί λοιπόν οι επιζώντες απ' τα παλιά τα χρόνια ανεγέρουν απλά ή σύγχρονα εικονοστάσια, κι έρχονται με το πλιόγερμα να εναποθέσουν ένα λουλούδι, ν' ανάψουν ένα κεράκι και να συνομιλήσουν με κείνον που 'χασαν ή να ευχαριστήσουν τον Άγιο αν σώθηκαν. Τι ιερή σπιγμή! Τι μεγαλείο!

Γιατί όμως να μη προσέχουμε! γιατί να μη λογαριάζουμε τη ζωή μας που μας χάρισε ο Ύψιστος...

Παραπρούσα εξ αποστάσεως μια τέτοια εικόνα και κοίταζα το βλέμμα μιας μαυροφορεμένης μεσόλικης γυναίκας, θλιμμένο, απελπισμένο εν απογνώσει ψιθυρίζοντας - είχε χάσει το παιδί της, ανάβοντας το καντόνι ελεγε σπαρακτικά:

"Για πες μου γιέ μου τι του ζήλεψες αυτού του κάτου κόσμου;

Αυτού βιολιά δεν παίζουνε, παιγνίδια δε βαρούνε.

Αυτού συν δυό δεν κάθονται συν τρεις δεν κουβεντιάζουν

Είν' οι νιοί ξαρμάτωτοι και οι νιες ξεστολισμένες

και των μανάδων τα παιδιά σα μήλα ραβδισμένα...".

Κάτι σαν υπόκουφος θόρυβος ακούστηκε, κάτι σαν μακρινή φωνή άκουσα:

"Μάνα μου δεν ήρθα εδώ κάτω μοναχός άλλος με άρπαξε δυστυχώς...".

Προσπέρασα, όσο μπορούσα πιο δια-

κριτικά και διέκρινα στο ρυτιδωμένο μέτωπό της και στο ζαρωμένο μάγουλό της μια άφατη θλίψη κι ένα μεγάλο πόνο, ενώ ένα δάκρυ κυλούσε από τα κλαμένα μάτια της ποτίζοντας τη ρίζα του κονίσματος.

Αναστέναξε πάλι, ξανάκανε το σταυρό της και με βαριά βήματα αφού καλπνύχτισε το γιό της, πήρε το δρόμο του γυρισμού για το σπιτικό της.

Ορκίστηκα να γίνω κήρυκας της αλήθειας, να φωνάξω, να γράψω μ' όση δύναμη έχω, να ευαισθητοποιηθούμε όλοι μας να γίνουμε προσεκτικοί όταν οδηγούμε, να εφαρμόζουμε όλοι μας τον Κ.Ο.Κ. (Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας) για να μη θρηνήσουμε άλλα θύματα. Η ζωή είναι ωραία ας μην την περιφρονούμε! Λέγοντας αυτά σαν νάνιωσα μέσα μου ένα αλάφρωμα, μια ψυχική αγαλλίαση και πήρεμα συνέχισα το δρόμο μου.

S. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Το τριώροφο κύριο που στεγάζεται το Αστυνομικό Τμήμα Κονίστης, πλήρως ανακαίνισμένο και εκσυγχρονισμένο.

Εμβαδόν κυρίου 380 τετρ. μέτρα.

Εμβαδόν οικοπέδου 1.300 τετρ. μέτρα.

Συντελεστής δομήσεως 0.80.

Οικοδομούνται συνολικά 1.040 τετρ. μέτρα συν τα πριωπόγεια.

Μηνιαίο μίσθισμα 421.000 δρχ.

Πληροφορίες:

Τηλ. 01-7517136, 01-7525301

ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Στις 25 Νοεμβρίου γιορτάσαμε το ιστορικό “ΟΧΙ” λίγο καθυστερημένα επειδή δεν είχαμε εδληνική μουσική (κάλλιο αργά παρά ποτέ, όπως λέει και η παροιμία). Πενήντα χρόνια (μισόν αιώνα) γιορτάζουμε τις εθνικές γιορτές και κάνουμε τα πάντα να διατηρούσουμε την ταυτότητά μας.

Η εκδήλωση άρχισε με τον Εθνικό μας Ύμνο, κρατήσαμε ενός λεπτού σιγή για τους πεσόντες και εμείς οι πλικιωμένοι δακρύσαμε όλοι και ιδιαιτέρως αυτοί που πολέμησαν στα βουνά μας.

Μείναμε πολύ λίγοι, μετρημένοι στα δάχτυλά, γιατί οι περισσότεροι έφυγαν από τη ζωή, αλλά κι αυτοί που ζούνε είναι χάλια στην υγεία τους από τις ταλαιπωρίες και τα τραύματα.

Εκείνο το βράδυ θυμηθήκαμε τα παλιά Ογδόντα τρεις άνθρωποι διηγόνταν πως πολέμησαν τους κατακτητές.

Εγώ θυμήθηκα τους Ιταλούς - ήμουν οκτώ χρονών - που ήρθαν στο χωριό μου και έπιαναν τα φίδια και τ' τρωγαν ψημένα. Θυμάμαι που ακούγονταν μοιρολόγια στη γεπονιά μας γιατί σκοτώθηκε ο Σταύρος Τσίμας, ένα από τα καλύτερα παλικάρια του χωριού μας.

Όταν ακούσαμε ότι ήρθαν οι Γερμανοί στη Βούρμπιανη, κρυβόμασταν στο δάσος. Ήρθαν και στο χωριό μας και zπούσαννερό.

Μας άρπαξαν δυο κότες και έφυγαν. Θυμήθηκα την πείνα και τη δυστυχία που περάσμας εκείνα τα χρόνια μέχρι την απελευθέρωση και τα δέματα της “Ούντρα” με τα μεταχειρισμένα ρούχα που μας έδωναν....

Παρ' όλα αυτά θυμάμαι με νοσταλγία την πατρίδα που γεννήθηκα. Το πλιοβασιλεμά στα βουνά του Γράμμου δεν το ξεχνώ ποτέ!

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία.

*Μάρθα Παπαστεργίου
από Οξύα Κόνιτσας*

ALARM SYSTEMS

Τάσος Κορτσινόγλου
KIN.: 093664.6868

Λ. ΛΑΥΡΙΟΥ 121, ΠΑΙΑΝΙΑ
ΤΗΛ.: 664.6868
ΤΗΛ./FAX: 664.3388

T.K. 19002, ΑΤΤΙΚΗΣ

ΕΕΝΟΔΟΧΕΙΟ “Το Γεφύρι” Με 40 κλίνες, εστιατόριο, μπάρ, θέρμανση, πάρκινγκ κλπ. Στην ειδυλλιακή τοποθεσία της γέφυρας Άωνος στην Κόνιτσα. Τηλ. 0655-23780

ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Tην Κυριακή 2/11 έγιναν στο Μικρό Πάπιγκο τα εγκαίνια του Κέντρου ενημέρωσης. Παρευρέθηκαν εκτός από τους κατοίκους του χωριού και πολλοί άλλοι από Κόνιτσα, Γιάννινα κ.α

Σχετικά με το Κέντρο έχει γράψει στο προηγούμενο τεύχος π. κ. Κική Χριστοδούλου. Σήμερα δημοσιεύουμε την ομιλία του υπεύθυνου του Κέντρου Χαρπάκη - Παπαϊωάννου.

Αγαπητοί συγχωριανοί και φίλοι

Σας καλωσορίζουμε στο Κέντρο Ενημέρωσης Παπίγκου. Το Κέντρο Ενημέρωσης για τη φύση και τον πολιτισμό στο Ζαγόρι έγινε από το WWF Ελλάς (Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση) με τη συνεργασία της κοινότητας Παπίγκου.

Βασικός στόχος του Κέντρου ενημέρωσης είναι η σωστή πληροφόρηση των επισκεπτών αλλά και των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής γύρω από το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον του Ζαγορίου και πολύ περισσότερο η ευαισθητοποίησή τους πάνω στις ανεκτίμητες αξίες της περιοχής.

Για το σκοπό αυτό στην αίθουσα στην οποία βρισκόμαστε έχει δημιουργηθεί μόνιμη έκθεση που παρουσιάζει τόσο την ιστορική πορεία του ανθρώπου στο χώρο - στο χώρο που έδρασε και δημιούργησε και που ακόμα ζει και δημιουργεί- όσο και το φυσικό περιβάλλον ανυπολόγιστης αξίας που περιβάλλει λίγο ή πολύ και τους σαρανταένι οικισμούς του Ζαγορίου που βρίσκονται είτε στο δασοσκεπές καλυμένο από κωνοφόρα και βελανιδιές Κεντρικό και Ανατολικό τμήμα του είτε στο βραχώδες, απόκρημνο και πολλές φορές απρόσποτο Δυτικό Ζαγόρι.

Το Ζαγόρι “ο χαριέστατος αυτός μικρός κήπος” όπως το χαρακτήρισε ντόπιος συγγραφέας του προηγούμενο αιώνα είναι μια από τις λίγες περιοχές στην Ελλάδα και σε ολόκληρη την Ευρώπη που ο άνθρωπος συνυπάρχει ακόμα σε απόλυτη αρμονία με το φυσικό περιβάλλον. Στον τόπο αυτό, στο Ζαγόρι θα συναντήσει κανείς σπάνια είδη

ζώων και φυτών σε βιότοπους υψίστης οικολογικής σημασίας και ταυτόχρονα θα συναντήσει οικισμούς και άλλες ανθρώπινες κατασκευές (γεφύρια, εκκλησίες κ.ά.) μέσα σε τοπία ανυπέρβλητου φυσικού κάλλους.

Από νωτίς οι Ζαγορίσιοι αντιλήφθηκαν την ιδιαιτερότητα του τόπου τους και την ανάγκη προστασίας των σπάνιων αξιών του. Έχει ενδιαφέρον να ανατρέξουμε - για λίγο έστω- στο παρελθόν και να διαβάσουμε με προσοχή τις επιστολές που απήγουν Ζαγορίσιοι και ειδικά - μια και βρισκόμαστε στο Πάπιγκο - Παπιγκιώτες εδώ και πολλά χρόνια στις αρμόδιες υπηρεσίες για την ορθή διαχείριση και προστασία της περιοχής.

Πριν 38 ολόκληρα χρόνια λοιπόν, το 1963, ένας Παπιγκιώτης είχε γράψει σε μια αθηναϊκή εφημερίδα ευρείας κυκλοφορίας: “... Εάν το φαράγγι του Βίκου Ζαγορίου εχαρακτηρίζετο Εθνικός Δρυμός, θα καθίστατο πρότυπο σε πλούσια χλωρίδα, με εκατοντάδες ενδημικά είδη σπάνια στον τόπο μας, πλούσια πανίδα και ενδημικά ζώα ώστε πολύ σύντομα θα αποκτούσε παγκόσμια σημασία. Δυστυχώς μέχρι τώρα δεν πάρθηκε καμία απόφαση για την προστασία του Βίκου Ζαγορίου αλλά αφήνεται να γίνεται ό,τι είναι δυνατό να γίνει για την καταστροφή του. Απευθύνω θερμή παράκληση στους αρμόδιους να ενδιαφερθούν για το σταμάτημα του κακού και να λάβουν ταυτόχρονα προστατευτικά μέτρα για μια αξιοποίηση επιστημονική και οικονομική της φυσικής και ιστορικής κληρονομιάς μας...”.

Από τότε πέρασαν πολλά χρόνια. Ο Εθνικός Δρυμός έγινε, συμπεριλαμβάνοντας εκτός από τη χαράδρα του Βίκου και τον Βοιδομάτη και τον Αώο και ένα μέρος της Τύμφης. Όμως ποτέ δεν οργανώθηκε σε συστηματική βάση και ποτέ δε λεπούργησε στο βαθμό που θα έπρεπε τόσο όσον αφορά την προστασία της φύσης όσο και την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού.

Το ΚΕΝΤΡΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΠΑΠΙΓΚΟΥ έρχεται να καλύψει αυτό ακριβώς το κενό στην περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση. Σκοπός του Κέντρου είναι ο επισκέπτης βγαίνοντας από εδώ μέσα, να έχει κλείσει στην καρδιά του το πραγματικό νόημα του Ζαγορίου. Να ξέρει πως οφείλει να βαδίζει με σεβασμό σε αυτόν τον τόπο τόσο όσον αφορά τον άνθρωπο και τα πολιτισμικά μνημεία του όσο και το φυσικό περιβάλλον. Να ξέρει πως πέρα από το σεβασμό απαιτούνται δράσεις και αρκετά συχνά και προσωπικές θυσίες για τη διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής μας κληρονομιάς.

Το ΚΕΝΤΡΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΠΑΠΙΓΚΟΥ είναι το μοναδικό -αν εξαιρέσει κανείς το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας που ο χαρακτήρας του όμως είναι περισσότερο εξειδικευμένος - που έχει δημιουργηθεί και λειτουργεί σε ολόκληρη τη Βόρεια Πίνδο, από τα όρη του Λύγκου στην περιοχή του Εθνικού Δρυμού της Βάλια Κάλντας έως την οροσειρά του Γράμμου στα ελληνοαλβανικά σύνορα.

Από τη μέχρι τώρα εξάμηνη δοκιμαστική λειτουργία του Κέντρου, μπορούμε να πούμε πως η εδραίωση του Κέντρου στο χώρο και η αποδοχή του από τους επισκέπτες έχει επιτευχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό, πράγμα βέβαια που δεν θα το πετυχαίναμε εάν δεν μας είχαν αγκαλιάσει από την πρώτη στιγμή όλοι οι φορείς και οι κάτοικοι του χωριού.

Όμως δεν σκοπεύουμε να μείνουμε

εκεί. Σύντομα θα είναι έτοιμη μια σειρά διαλέξεων - παρουσιάσεων με σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα για επιλεγμένες ομάδες κοινού. Προχτές κιόλας είχαμε την πρώτη επίσκεψη φοιτητών του νεοσυσταθέντος Βιολογικού τμήματος του πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Πέρα από αυτό, η βιωματική προσέγγιση από τους επισκέπτες της ιστορίας, του πολιτισμού και της φύσης είναι βασικό μας μέλημα. Θα προσπαθήσουμε να το πετύχουμε αυτό με τη διενέργεια επισκέψεων σε επιλεγμένα σημεία εκτός του Κέντρου.

Ακόμα μια σειρά διαλέξεων - παρουσιάσεων προγραμματίζεται να γίνει σε πόλεις και χωριά της ευρύτερης περιοχής σε συνεργασία με τοπικούς φορείς (Δήμοι, κοινότητες, σύλλογοι) πάνω σε θέματα που τους απασχολούν και τους ενδιαφέρουν άμεσα. Παρομοίως και σε συνεργασία μαζί τους θα γίνουν προσπάθειες για την πραγματοποίηση σεμιναρίων και συνεδρίων πάνω σε περιβαλλοντικά ζητήματα.

Και δεν είναι μόνο αυτά.

Το Κέντρο Ενημέρωσης Παπίγκου δεν είναι μόνο του. Ανήκει σε ένα ευρύτερο πρόγραμμα του WWF Ελλάς, που αφορά την οροσειρά της Πίνδου - και εδώ να επισημάνω πως το πρόγραμμα αυτό δεν έχει καμία αποδύτως σχέση με εκείνο της Βόρειας Πίνδου που προωθείται από το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Το πρόγραμμα μας λοιπόν έχει τρεις βασικές κατευθύνσεις:

Την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού, στην οποία και εντάσσεται το παρόν Κέντρο Ενημέρωσης.

Την προώθηση της έρευνας όσον αφορά το φυσικό περιβάλλον.

Και τέλος την προώθηση της σωστής διαχείρισης της περιοχής σε συνεργασία με την τοπική κοινωνία και τις αρμόδιες αρχές.

Πιστεύουμε ότι τόσο το πρόγραμμά μας όσο και το Κέντρο Ενημέρωσης Παπίγκου

θα πετύχουν τους στόχους τους μόνο με τη στενή συνεργασία με την τοπική κοινωνία.

Ευχαριστούμε την Κοινότητα Παπίγκου που μας πρότεινε συνεργασία και μας παραχώρησε αυτό το κτίριο, προκειμένου να στεγασθούν τα γραφεία μας και η έκθεση που βλέπουμε γύρω μας. Είναι ιδιαίτερα ενθαρυντικό που το κτίριο αυτό - το παλιό Δημοτικό Σχολείο - ξανάνοιξε έστω και έπειτα από σαράντα και πλέον χρόνια, με σκοπό να προσφέρει και πάλι τις υπηρε-

σίες του στην εκπαίδευση, και συγκεκριμένα στην περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Ευχαριστούμε όλους τους κατοίκους του Παπίγκου που από την πρώτη στιγμή μας συμπαραστάθηκαν.

Ευχαριστούμε όλους τους επισκέπτες του Κέντρου για τα καλά τους λόγια και την ηθική κυρίως υποστήριξή τους.

Ευχαριστούμε όλους εσάς που παρεβρέθηκατε εδώ σήμερα και μας τιμήσατε με την παρουσία σας.

ΠΕΤΡΟΣ ΑΠ. ΠΑΠΑΝΩΤΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΠΑΡ' ΑΡΕΙΟ ΠΑΓΩ

Ομήρου 6, 2ος όροφος
ΑΘΗΝΑΙ Τ.Κ. 105 64

τηλ.: 3242626
τηλ. - Fax: 3244988
κιν.: 094-676109

το τζάκι

Pensi

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ
ΜΕ ΑΤΟΜΙΚΟ ΜΠΑΝΙΟ, ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΠΑ

Δεμερτζής Ευάγγελος

ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ - ΚΟΖΑΝΗΣ
ΤΗΛ: 0655-22867, ΚΟΖΑΝΗΣ

Μόλις κυκλοφόρησε το μοναδικό βιβλίο για τον Αώο και την φύση του, με 65 έγχρωμες και ασπρόμαυρες φωτογραφίες με περιγραφές και ιστορικά στοιχεία.

Διάθεση:

Βιβλιοπωλείο «ΔΩΔΩΝΗ», Μιχ. Αγγελου 27
Ιωάννινα, Τηλ. (0651) 34283

Βιβλιοπωλείο «ΔΩΔΩΝΗ», Ασκληππιού 3, Αθήνα

Βιβλιοπωλείο Ν. Κωνί, Α. Διάκου 12, Γιάννινα

Δ/νση συγγραφέα: Κόνιτσα 44100

Τηλ. (0655) 22464, 22212

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ ΑΠΟ ΤΟ 1883 ΕΩΣ ΤΟ 1983

OΣύνδεσμος αρχικά, όταν ιδρύθει, είχε την ονομασία “Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης Βούρμπιανης” κωμοπόλεως της Ηπείρου. Έδρα της Αδελφότητος ορίσθει η Αθήνα και χρόνος ενάρξεως λειτουργίας της η 25 Μαρτίου 1883.

Σκοπός της Αδελφότητος ήταν “η ανέγερσις καταλλήλων ιδρυμάτων δια την μόρφωσιν των τέκνων της πατρίδος μας Βούρμπιανης, συμφώνως προς τας Ελληνικάς παραδόσεις και τας παραδόσεις της Θρησκείας και της οικογενείας”.

Η 30 Ιουνίου είχε ορισθεί ως ημέρα της Ετήσιας Εορτής, της Αδελφότητος.

Αυτά αναφέροντο εις τον πρώτο Κανονισμό της Αδελφότητος.

Πρώτος Πρόεδρος της Αδελφότητος ήταν ο κ. Ζήσης Νούτσης, Δικηγόρος, και Γραμματεύς ο κ. Χαρ. Ζήκος.

Από την στιγμή της ιδρύσεως το Συμβούλιο της Αδελφότητος κατέβαλε προσπάθειες να συγκεντρώσει χρήματα δια την εκπλήρωση των σκοπών του. Η προσφορά συνδρομών ήταν μεγάλη. Έτσι το Συμβούλιο απεφάσισε να προχωρήσει εις την ανέγερση Σχολής. Τους όρους ανέγέρσεως συνέταξε ο Αντιπρόεδρος της Αδελφότητος κ. Απ. Στράτος, το δε σχέδιο εξεπόνησε ο κ. Γεώργ. Παπαδάκης μηχανικός και μέλος της Αδελφότητος. Σαν τοποθεσία κατάλληλη εξελέγει η θέση των παλαιών Αγίων Αποστόλων. Η Σχολή εθεμελιώθηκε το φθινόπωρο του 1884. Την εποπτεία του έργου είχε ορισθεί και παρακολουθούσε ο κ. Δημ. Θάνος. Την όλη οικονομική κίνηση κατά τα δύο πρώτα έτη διεχειρίσθη ο Ταμίας κ. Θεμιστ. Πάνου.

Τον Νοέμβριο του 1884 έγινε Συνέλευση και ελήφθη απόφαση, όπως μαζί με

την ανέγερση της Σχολής ξεκινήσει και η δημιουργία καταλύματος δια τους φύλακες και τα διαβαίνοντα στρατιωτικά (τουρκικά) αποσπάσματα προς απαλλαγήν των οικογενειών από κάθε ενόχληση εκ τουτου. Δια το κατάλυμα αυτό προτάθηκε η τοποθεσία Αμιλιακός και άρχισε η συγκέντρωση εφ' απαξ εισφορών. Επίσης, δια την καλύτερη εξυπηρέτηση των σκοπών της Αδελφότητος και των αναγκών της Κοινότητος ελήφθει κοινή απόφαση απ' όλους, ώστε τα εισοδήματα των εκκλησιών των εκκλησιαστικών κτημάτων και της Κοινότητος (όσα μένουν μετά την αφαίρεση των εξόδων των) να στέλονται εις την Αδελφότητα δια να τα διαθέτει, όπου αυτή νομίζει ότι θα χρησιμοποιηθούν καλύτερα.

Την 31 Μαρτίου 1885 έγινε η πρώτη Γενική Συνέλευση της Αδελφότητος, απολογισμός και ορίστει Εξελεγκτική Επιτροπή.

Την 14 Απριλίου 1885 κατά την Β' Γεν. Συνέλευση ανεκπρύχθηκε Μέγας Ευεργέτης ο κ. Ζήσης Σωτήρης, δια την γενναία οικονομική εισφορά του προς ίδρυση της Σχολής, ως και ο Απόστ. Στράτος, ανεκπρύχθησαν δε και άλλοι Ευεργέται και Δωρηταί. Εις την συνέχεια έγιναν εκλογές δια την ανάδειξη νέου Δοικητικού Συμβουλίου. Την 21 Απριλίου 1885 έγινε η εκλογή των μελών του νέου Δ.Σ. σύμφωνα με την διαλογή των ψηφοδελτίων των ψηφισάντων εις την Αθήνα το Λαύριο και την Βούρμπιανη. Οι εγκατεστημένοι εις τα Ιωάννινα και Πάτρα συμπατριώτες δεν εψήφιζαν τότε. Εξελέγησαν Πρόεδρος ο Ζήσης Νούτσης, Αντιπρόδρος ο Απόστ. Στράτος, Γεν. Γραμματεύς ο Χαραλ. Ζήκος και Ταμίας ο Θεμ. Πάνος.

Το Δ.Σ. συνέχισε με ζήλο τις προσπάθειες του. Εις το τέλος του φθινοπώρου του

1885 ετελείωσε το διδακτήριο (εκτός χρωματισμών και μικρών πινων εργασιών) και περιελάμβανε το επάνω πάτωμα δια Σχολείο Αρρένων και το κάτω πάτωμα δια Παρθεναγωγείο. Εις την συνέχεια η Αδελφότης επροχώρησε εις την διαδικασία δια την προμήθεια θρανίων και εδρών, την περιποίηση με κιγκλιδώματα και γενικά τον εξοπλισμό των Σχολείων και εφρόντισε δια τον διορισμό ως Διδασκάλου του συμπατριώτου κ. Γεωργίου Σούρλα. Την μισθοδοσία του επλήρωνε η Αδελφότης. Εις όλα μεγάλη προθυμία και zήλο έδειξαν οι εις Πάτρα και Ιωάννινα συμπατριώτες. Το έτος αυτό ανεκπρύχθει Μέγας Ευεργέτης ο Ρίζος I. Ζήνος δια το σημαντικό ποσό που πρόσφερε εις την Αδελφότητα.

Από την λογοδοσία των πεπραγμένων του Γ' έτους της Αδελφότητας την 30 Μαρτίου 1886 φαίνεται, ότι η πρώτη κύρια αιτία και αφορμή δια την ίδρυση της Αδελφότητος υπήρξε “η δια διαθήκης προσφορά του κατά το έτος 1882 αποβιόσαντος Χαρίση Ζήνου ή Τσομπάνου της ακινήτου περιουσίας του υπέρ των Σχολών της Βούρμπιανης δια συστάσεως Κληροδοτήματος”.

Τα έσοδα από το Κληροδότημα άρχισαν από 17 Σεπτεμβρίου 1885. Δια την αξιοποίηση αυτής της προσφοράς εκινήθησαν οι πατριώτες και έκαμαν την Αδελφότητα, τα δέ μέλη της εβοήθησαν και αυτά οικονομικά με συνδρομές έκτακτες εισφορές και δωρεές. Την 17 Σεπτεμβρίου 1885 έγινε και το πρώτο μνημόσυνο εις μνήμην του Χαρ. Ζήνου.

Την 18 Απριλίου 1886 έγιναν οι αρχαιρεσίες και εξελέγει το νέο Δ.Σ. δια το 4ο έτος. Εξελέγησαν Πρόεδρος ο κ. Ζ. Νούτσης, Αντιπρόεδρος ο κ. Αποστ. Στράτος, Γραμματεύς ο κ. Χ. Ζήνος και Ταμίας ο κ. Θ. Πάνος. Άλλα μετά την εκλογή του Δ.Σ. ο Αντιπρόεδρος και τρεις Σύμβουλοι απαίτησαν από τον Πρόεδρο να ακυρώσει την

εκλογή του Ταμίου κ. Θ. Πάνου και να διορίσει τον κ. Ν. Οικονόμου. Επειδή η εκλογή του Ταμίου έγινε από την Γεν. Συνέλευση δεν είχε το δικαίωμα ο Πρόεδρος να τον αντικαταστήσει. Από τότε το Δ.Σ. συνεδρίαζε με ελλειπή σύνθεση, διότι ο Αντιπρόεδρος και οι τρεις Σύμβουλοι δεν μετείχον εις τις συνεδριάσεις και αργότερα παραιτήθηκαν. Η παραίτηση των δεν εδημιούργησε προβλήματα εις την Διοίκηση του Συνδέσμου, δια τούτο οι παραιτήσεις μετέβαλαν στάση. Έγιναν επιθετικοί, διέβαλαν το Δ.Σ. και προκάλεσαν αναβρασμό μεταξύ των μελών. Η αντιδικία έφθασε εις οξύ σημείο όταν εστάλησαν από πατριώτες της Αθήνας και των Ιωαννίνων επιστολές με βίαιο περιεχόμενο που αναστάτωσαν τους πάντες και εχρειάσθησαν δύο έκτακτες Γενικές Συνελεύσεις δια να αποκατασταθεί η τάξη και να ξαναβρεί η Αδελφότης κάποια πρεμία.

Το Δ.Σ. έκαμε τις απαραίτητες ενέργειες και συνεχίσθησαν οι εργασίες δια την αποπεράτωση της Σχολής. Επίσης το έτος 1887 το Δ.Σ. άλλαξε τον τύπο της σφραγίδας της Αδελφότητος. Η πρώτη ήταν αυγοειδής με ένα απλό σταυρό εις το κέντρο. Η νέα ήταν στρογγυλή και εις το κέντρο είχε μικρό σταυρό και κάτω από αυτόν δικέφαλο αετό στηριζόμενο εις κλάδο. Ο τύπος αυτός της σφραγίδας διατηρείται και σήμερα. Το έτος αυτό ανεκπρύχθει Μέγας Ευεργέτης ο Θεμιστοκλής Πάνος δια την σημαντική προσφορά του προς την Αδελφότητα ως και ο Χρήστος Ψύλλας.

Την 12 Απριλίου έγιναν αρχαιρεσίες εις τον δικασμένο Σύνδεσμο δια την ανάδειξη του Δ.Σ. του 5ου έτους. Η ανακήρυξη των μελών του νέου Δ.Σ. έγινε την 5 Μαΐου 1887 μετά την συγκέντρωση όλων των αποτελεσμάτων. Εξελέγησαν Πρόεδρος ο κ. Δ. Χασιώτης, Αντιπρόεδρος ο κ. Απ. Στράτος, Γραμματεύς ο κ. Α. Τράντας και Ταμίας ο κ. Ζ. Κιπσαντώνης. Το αποτέλε-

σμα αυτών των εκλογών αρνήθει να αναγνωρίσει το Παλαιό Συμβούλιο ισχυριζόμενο ότι οι εκλογές δεν έγιναν νόμιμα. Επίσης αρνήθει να παραδώσει εγγράφως εις κοινή συνεδρίαση του παλαιού και νέου Συμβουλίου ή δια συμβολαιογραφικής πράξεως τα βιβλία και τα έγγραφα της οικονομικής διαχειρίσεως του 4ου έτους και

παρέμεινε προσωρινά εις την Διοίκηση.

Εις το μεταξύ συνεπληρώθει η αποπεράτωση της Σχολής και έτσι εξεπληρώθει ο πόθος των πατριωτών και ο προορισμός των μέχρι τότε Συμβουλίων της Αδελφόποτος.

(συνεχίζεται)

Ωρίμασαν οι προϋποδέσεις για την ανέγερση ενός κενοταφίου για όλα τα θύματα του εμφυλίου σπαραγμού

Oιόπος μας και ειδικά ο χώρος ο δικός μας, δοκίμασε πολλούς τρανταγμούς. Στο χώρο αυτόν ειπώθηκε το 1940 το ιστορικό ΟΧΙ απ' τις γυναίκες των χωριών μας. Και η Πίνδος ήταν μια απ' τις φωλιές που άντρωσε το περιφημένο ΕΑΜΙΚΟ Εθνικό κίνημα Αντίστασης. Στην Καλλιθέα έγινε ένα απ' τα θρυλικότερα σαμποτάζ κατά των Γερμανών. Τραγικός επιλογος ήταν ο εμφύλιος σπαραγμός. Στις μάχες του Γκόλιου Κάμενικ, πίρε μέρος όλος ο άμαχος πληθυσμός απ' τα χωριά μας. Η αναγκαστική προσφυγιά είχε σαν αποτέλεσμα πολλοί απ' τα χωριά μας να αφίσουν τη ζωή τους σαν πολιτικοί πρόσφυγες σε όλες τις Λαϊκές Δημοκρατίες. Το χωριό μου έχει πάνω από 35 θύματα. (Ονομαστική κατασταση έχω δώσει στο Κ.Ε. του συλλόγου μας).

Νομίζω ότι ο Δήμος μας, μαζί με το Δήμο Κόνιτσας πρέπει να φτιάξουν ένα κενοτάφιο σε κατάλληλο περίβλεπτο χώρο, αναφέροντας τα χωριά με τον αριθμό θυμάτων του κάθε χωριού.

Θεωρώ τον εαυτό μου τελείως αδικαιολόγητο γιατί, το σκεπτικό της ανέγερσης αναμνηστικής πλάκας στο χωριό μου με τα ονόματα όλων των θυμάτων, είχε περάσει απ' το μυαλό μου και σε όσους το είχα πει είχαν συμφωνήσει μαζί μου. Εγώ προσωπικά δε δικαιολογούμαι, αλλά ποτέ δεν είναι αργά. Είμαι βέβαιος ότι οι ερχόμενες γενιές έχουν όλες τις δυνατότητες, αλλά και τις ικανότητες να καλύψουν αυτό το πατριωτικό καθήκον, γιατί πραγματικά για πατριωτικό καθήκον πρόκειται.

Οι προϋποθέσεις ωρίμασαν, πρωτοβουλία χρειάζεται.

Οξυά Νοέμβρης 2001
ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΟΡΦΥΡΗΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΙΜΝΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ (Ποίηση - Διηγήματος)

Η εφημερίδα “ΗΠΕΙΡΟΣ” προκρύσσει διαγωνισμό λογοτεχνίας (διήγημα-ποίηση) με χρηματικά βραβεία 120.000 δρχ. και επαίνους. Τα χρηματικά βραβεία αθλοθετήθηκαν από τον κ. Στέφανο Κωλέππα, εκπαιδευτικό, συγγραφέα και προϊστάμενο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Ιωαννίνων, στη μνήμη του γιού του εφ. Ανθυπολοχαγού και στη συνέχεια Ε.Π.Υ. Νικολάου Κωλέππα.

Όροι του διαγωνισμού είναι οι παρακάτω:

Α' Διαγωνισμός Ποίησης:

- Θέμα σχετικό με τη λίμνη των Ιωαννίνων (Παμβώτιδα).
- Συμμετοχή με ένα μόνο ποίημα, δακτυλογραφημένο σε τρία αντίτυπα, στη μία όψη του χαρτιού, μη δημοσιευμένο.
- Μπορεί να λάβει μέρος κάθε ενδιαφερόμενος / π., χωρίς κανέναν περιορισμό.
- Θα δοθούν τρία βραβεία με χρηματικά έπαθλα 30.000, 20.000 και 10.000 δρχ. αντίστοιχα, καθώς και τρείς έπαινοι.

Β'. Διαγωνισμός Διηγήματος

- Θέμα σχετικό με τη λίμνη Ιωαννίνων ή με το άλλοτε ενιαίο υγροσύστημα των λιμνών Ιωαννίνων - Λαψίστας.
- Συμμετοχή με ένα μόνο διήγημα, δακτυλογραφημένο σε τρία αντίτυπα, στη μία όψη του χαρτιού και όχι μεγαλύτερο από 6 σελίδες, μη δημοσιευμένο.
- Μπορεί να λάβει μέρος κάθε ενδιαφερόμενος / π., χωρίς κανέναν περιορισμό.
- Θα δοθούν τρία βραβεία με χρηματικά έπαθλα 30.000, 20.000 και 10.000 δρχ. αντίστοιχα, καθώς και τρεις έπαινοι.

Γ'. Γενικοί όροι:

- Η συμμετοχή σε έναν από τους δυο διαγωνισμούς δεν αποκλείει τη συμμετοχή και στον άλλον.
- Τα έργα θα πρέπει να υποβληθούν με ψευδώνυμο στην εφημερίδα “ΗΠΕΙΡΟΣ”, οδός Χατζηκώστα, 1, Ιωάννινα Τ.Κ. 454 44 μέχρι 28 Φεβρουαρίου 2002 το αργότερο, σε ταχυδρομικό φάκελο, στον οποίο θα αναγράφεται μόνο το ψευδώνυμο του συμμετέχοντος, με την ένδειξη “ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ ή “ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ”, ανάλογα με την περίπτωση.

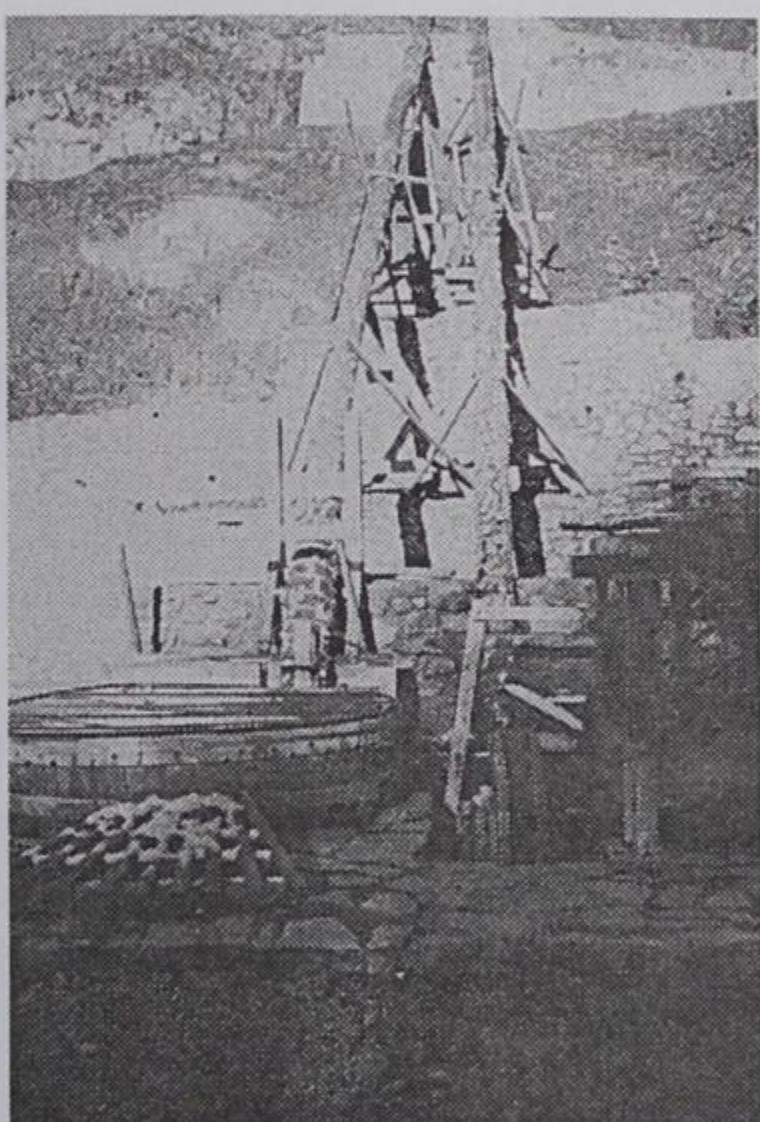
Τα προσωπικά στοιχεία, η ταχυδρομική διεύθυνση, το τηλέφωνο, ο τίτλος του έργου και το ψευδώνυμο των δαιγωνιζόμενων θα αναγραφούν σε χωριστό φάκελο, ο οποίος θα τεθεί μέσα στον προηγούμενο φάκελο σφραγισμένος, χωρίς άλλη ένδειξη εξωτερικά εκτός από το ψευδώνυμο.

Η κριτική επιτροπή θ' αποτελείται από διακεκριμένους ανθρώπους των γραμμάτων και θα οριστεί με ευθύνη της εφημερίδας σε συνεργασία με την Ηπειρωτική Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών.

Η απονομή των βραβείων, χρηματικών επάθλων και επαίνων θα πραγματοποιηθεί σε πμερομνία και χώρο που θα οριστούν από την εφημερίδα και θα ενημερωθούν σχετικά όλοι οι ενδιαφερόμενοι.

Η εφημερίδα διατηρεί το δικαίωμα να δημοισεύσει ή να εκδόσει, κατά την κρίση της τα ποίηματα και τα διηγήματα που θα της αποσταλούν, χωρίς την υποχρέωση να τα επιστρέψει.

Νερόμυλοι-νεροπρίονα

Στα χωριά που βρίσκονται δεξιά κι αριστερά του Αώου, με το νερό του ποταμού ή των παραποτάμων του δούλευαν οι μύλοι παλιότερα.

Η χρησιμότητα των νερομύλων στην κλειστή οικονομία της προβιομηχανικής εποχής ήταν πολύ σπουδαία. Δημητριακά, αλλά και ζωοτροφές αλέθονταν με ευκολία και κατέληγαν στα αμπάρια των κατοίκων.

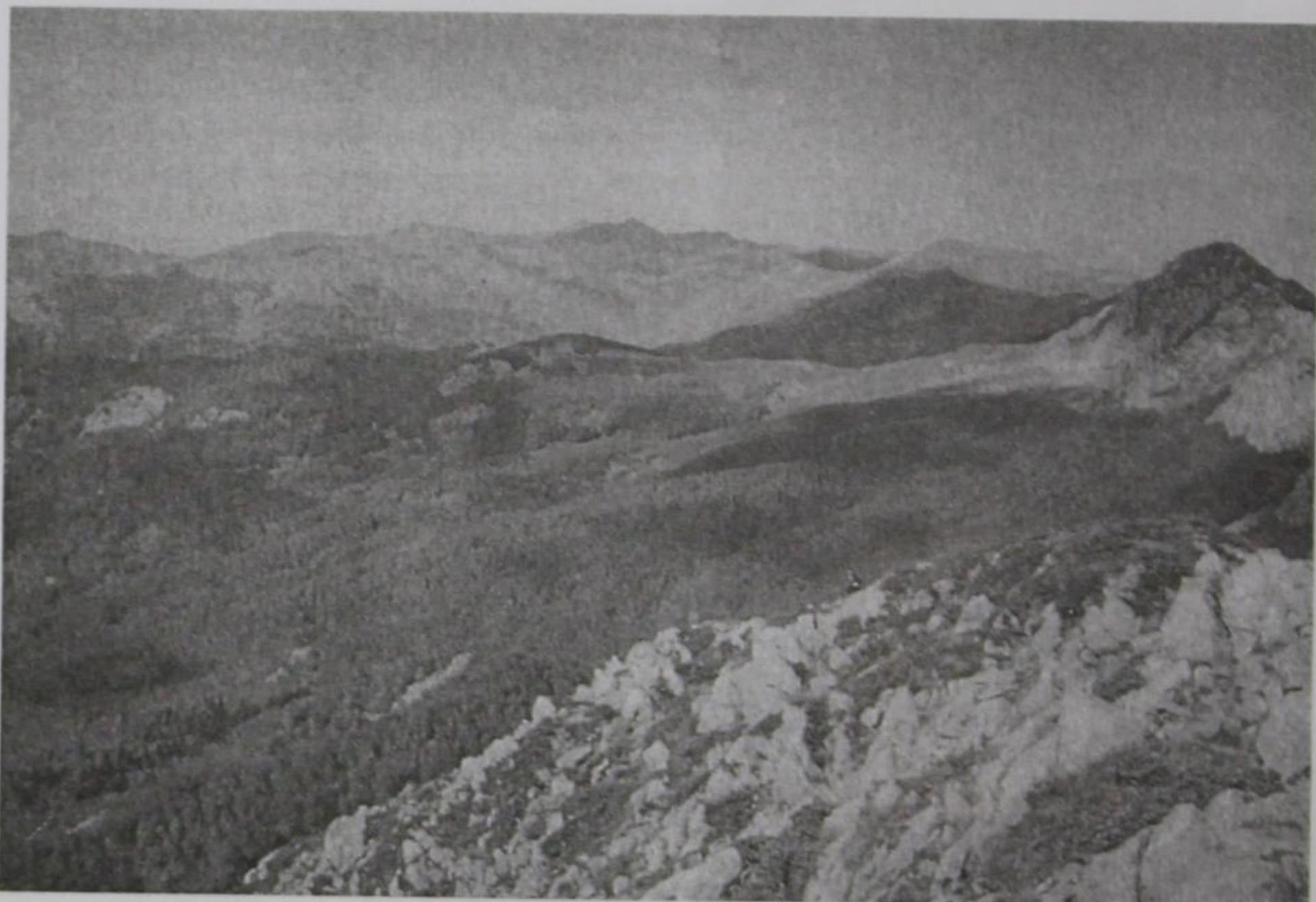
Αλλά και τα μαντάνια και οι νεροτριβές που στήνονταν δίπλα στους μύλους βοηθούσαν τις νοικοκυρές στο πλύσιμο και στο "πήξιμο" των μάλλινων (βελέντζες-δίμιτα υφάσματα κ.ά.).

Επίσης μεγάλη εξυπηρέτηση είχαν οι ξυλοκόποι οι οποίοι χρησιμοποιούσαν την πτώση του νερού για την κίνηση των πριονιών τους. Μ' αυτά έσχιζαν τους κορμούς των πεύκων που τους πρόσφεραν απλόχερα οι πλαγιές των βουνών από τις δυο πλευρές της χαράδρας.

Από τις ομορφιές των βουνών μας

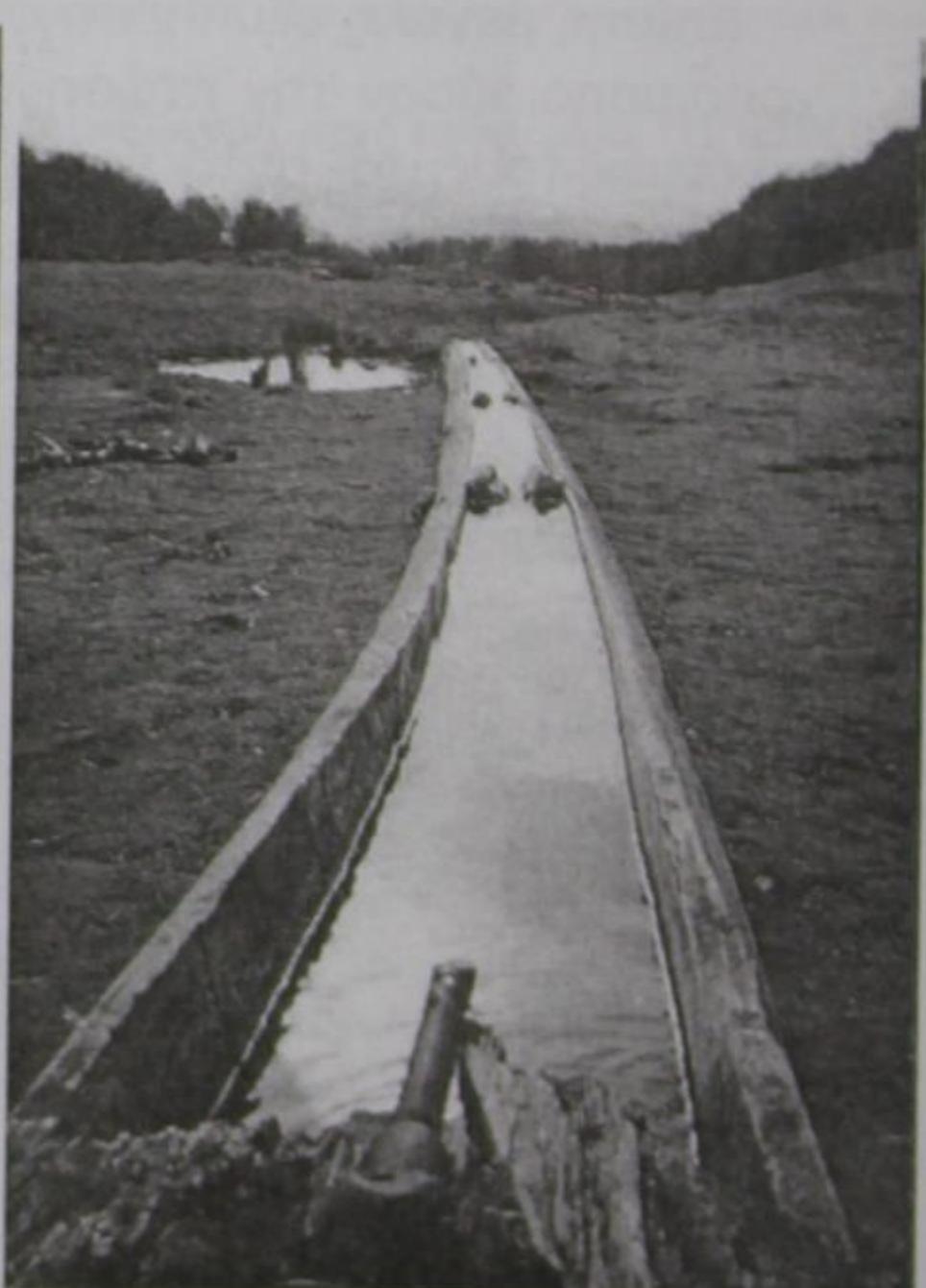
Γράμμος, Φωτ. Π. & Ι. Τ.

Οροσειρά Γράμμου.

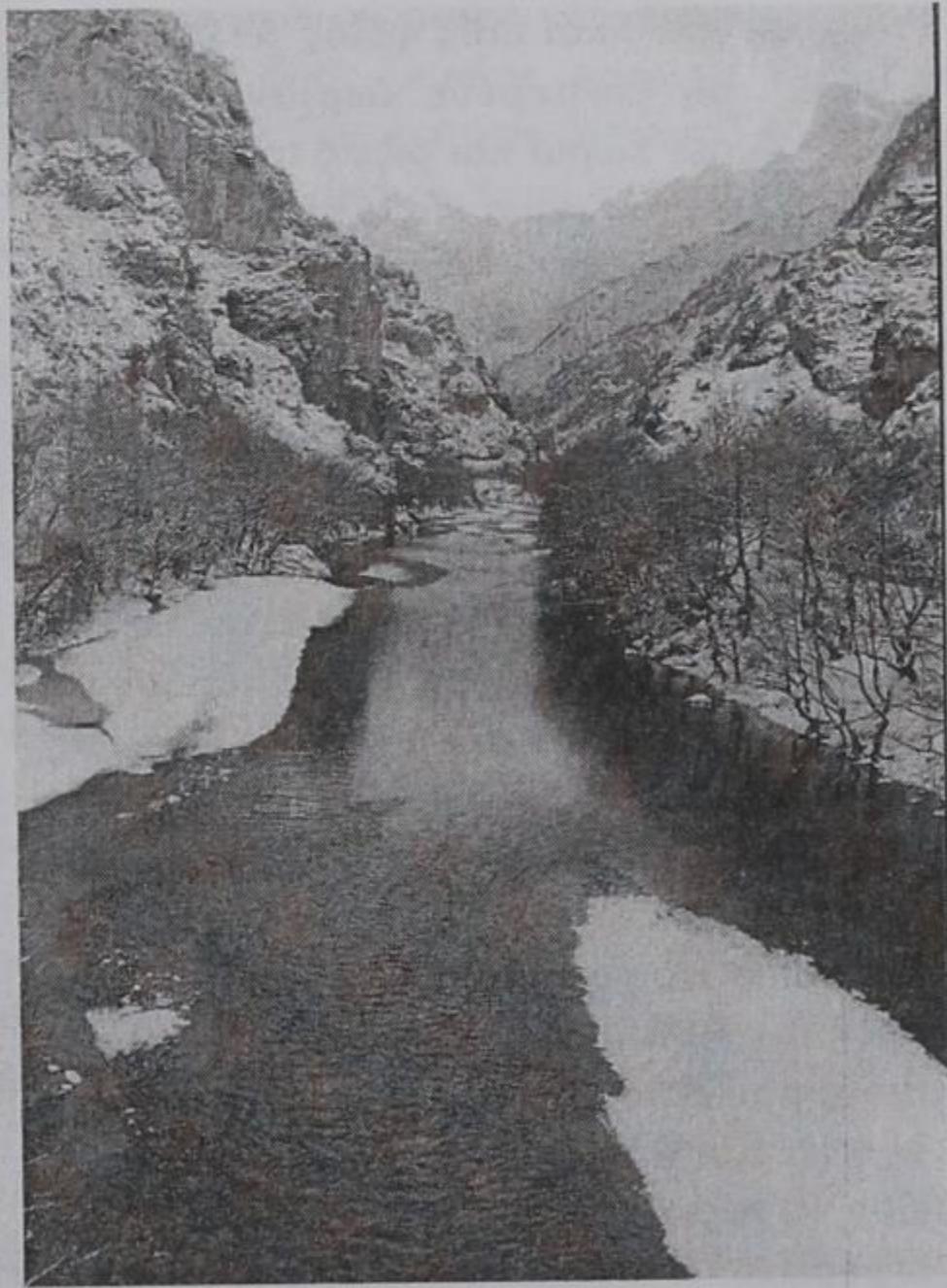
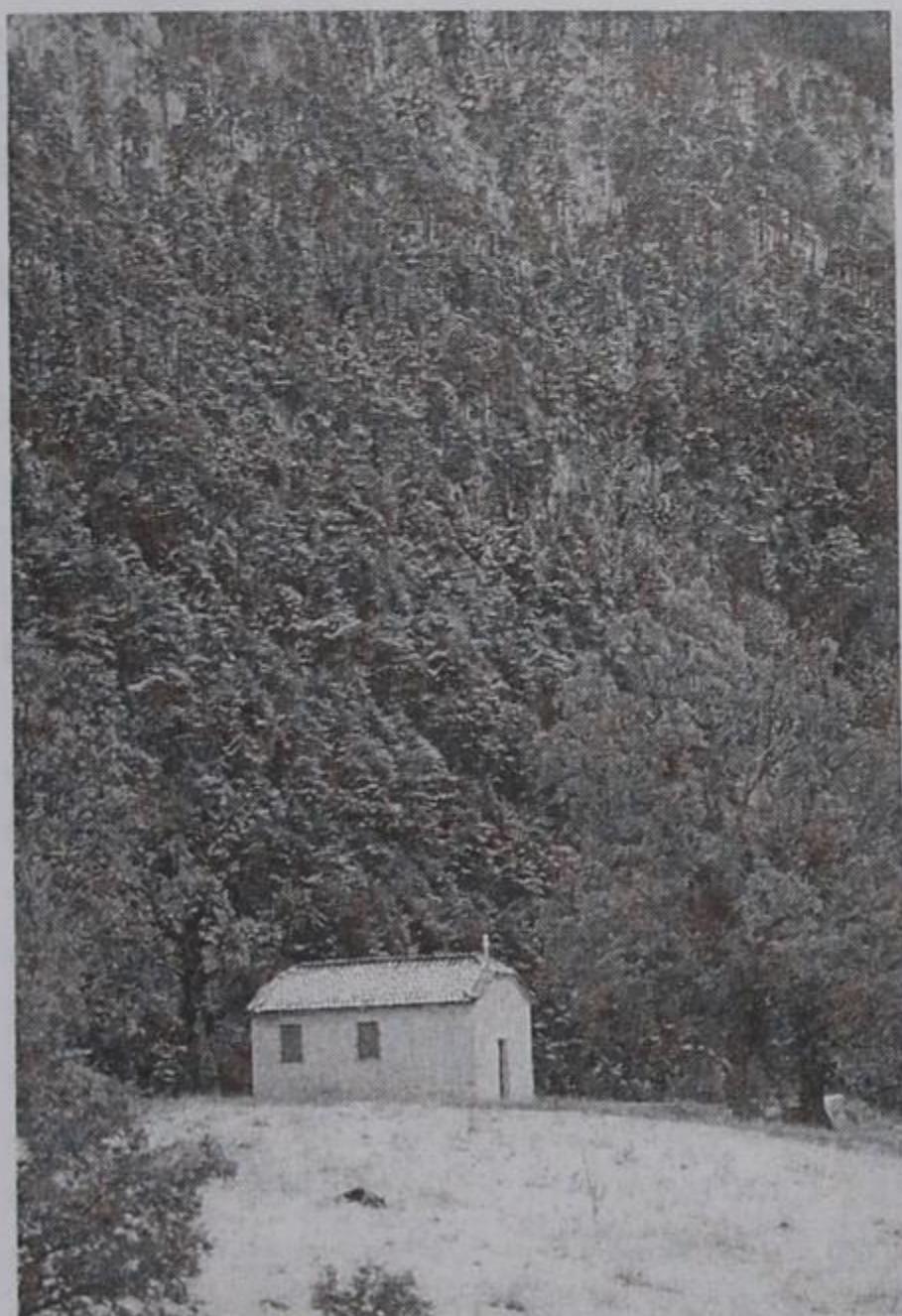
Στα πανέμορφα δάση του Γράμμου.

Παπαγιότσια προβάτιων στον Καυρίτσιο λικέροστο.

Από τη χιονισμένη Κόνιτσα

Φωτ. Άννα Τσιγκούλη

**ΣΤΕΡΝΟΣ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΘΕΙΟ ΜΟΥ,
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΒΛΑΝΟ**

ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Kαθώς και πάλι φέτος το καλοκαίρι, ξενιτεμένε χωριανέ, έρθεις στο χωριό και ρίξεις τη ματιά σου στη Λακκιά του κάτω Μαχαλά, μην ψάξεις να δεις το θείο μου, τον αδελφό της μάνα μου, τον Κώστα Βλάνο. Στις 28 Οκτώβρη άφησε τούτον τον γήινο κόσμο, το μάταιο και φθαρτό. Και το αμπέλι του και τα δέντρα, που καλλιεργούσε με τόση επιμονή και επιμέλεια τα τελευταία μετά τη συνταξιοδότησή Του χρόνια, ακαλλιέργητα και εγκαταλειμμένα πλέον, θα σε κάμουν να νιώσεις έντονα την εικόνα της ερήμωσης που πλανιέται στο χωριό. Κι αν ανήκεις στους παλαιότερους στην πλικία, θα αισθανθείς την τραγική ειρωνεία που δημιουργεί η ασφαλτόστρωση του δρόμου προς τον Αϊ-Δημήτρη. Ευτυχώς που είδε ο θείος μου αυτό που χρόνια ολόκληρα περίμενε. Και τι κρίμα, στ' αλήθεια, που δεν είδε να περνά -αν ποτέ περάσει- και το λεωφορείο.

Εδώ στον Αϊ-Δημήτρη, θείε, βρεθήκαμε όλοι όσοι ήταν στο χωριό για τον τελευταίο χαιρετισμό. Το "Μακαρία η οδός" ήκουσε σε όλους μας την παρηγοριά που μας έφερνε συνειρμικά η σκέψη ότι "τον δρόμο τετέλεκας" και ότι ο δικαιοσύνης στέφανος είναι το ταιριαστό επιστέγασμα της αγωνιστικής και δημιουργικής Σου ζωής.

Φέρνω στο νου μου την περίοδο της ζωής Σου εκείνη που, με σκυφτό το κεφάλι ώρες ολόκληρες, με το σφυρί και το βελόνι μπάλωνες τα παπούτσια των χωριανών με υπομονή, και στο πρώτο μαγαζί και μετά στο άλλο στον Πλάτανο. Και ενώ με σκυφτό το κεφάλι για το μεροκάματο πάλευες νύχτα-μέρα, γιατί είχες να μεγαλώσεις τέσσερα παιδιά. Τούτο το κεφάλι ήταν ψηλά και περήφανο, ασυμβίβαστο

και ανυποχώρητο στις αξίες εκείνες που πίστευες και υπερασπίστηκες σε δύσκολες εποχές. Αναπολώ αυτή τη στιγμή άθελά μου τα λόγια του ποιητή:

"Έρχεται η στιγμή που ένα ΝΑΙ ή ΟΧΙ θα πεις

κι αυτό θα σε οδηγήσει στο δρόμο της πιμής".

Κι εσύ, θείε μου, αυτό το δρόμο ακολούθησες, βαριά παρακαταθήκη στα παιδιά Σου, στα εγγόνια Σου και στ' ανήψια Σου.

Στον Ιταλικό πόλεμο ήσουν παρών και φέρνω στο νου μου τις αφηγήσεις Σου για τις κακουχίες και τους κινδύνους που πέρασες. Άλλα αν ένδοξες είναι οι σελίδες εκείνου του πολέμου, πόσο σκοτεινές και άθλιες εκείνες που ακολούθησαν. Λίθη στο παρελθόν όμως ταιριάζει τώρα, καθώς και η ιστορία αναγνώρισε τα λάθη του Εμφυλίου και Εσύ προσωπικά δικαιώθηκες. Και όχι μόνο επέζησες, αλλά δημιούργησες με την άοκνη προσπάθειά Σου και εργατικότητά ένα πρότυπο ζωής, δίδαγμα πως η ζωή καπακτίεται με εργασία και θέληση.

Όταν τα βήματά μου θα με φέρνουν στη Λακκιά κάτω από καμιά καρυδιά που Εσύ φύτεψες, θα σε φέρνω στο νου μου. Θα φέρνω στο νου μου και τον παππού το Χαρίση και τον πατέρα μου και το θείο το Βασίλη και θα είμαι ανήμπορος, το νιώθω, να μη βρέχω με το δάκρυ μου τα ιερά τούτα χώματα που μας έζησαν. Και όταν περνώ από το κοιμητήριο στη Μαρκουτράχη θα βλέπω το λιγοστό φως του καντηλίου Σου, που θα είναι αρκετό για να φωτίζει προς το δρόμο της προόδου και της προκοπής και της εργασίας, αυτά που με τη ζωή Σου μας δίδαξες και θα εύχομαι "Αιωνία να είναι η μνήμη Σου".

Ευλαβικό μνημόσυνο στον Βασίλη Βαφειάδη

Lις 23 του Νοέμβρη, έφυγε για πάντα από κοντά μας ο Βασίλης Βαφειάδης, ο επί σειρά ετών Χρυσοχόος της οδού Αθέρωφ, ο καθ' όλα αγαπητός και λάτρης του Μεσοβουνίου, του χωριού που αγάπησε με πάθος και δεν το αποχωρίστηκε ούτε μετά το θάνατό του.

Ό,πι κι αν πει κανείς για τον εκλιπόντα, ό,πι κι αν γράψει για τον Λάκη μας - έτσι τον αποκαλούσαμε στο χωριό - είναι δύσκολο να αποτυπώσει τον άψογο χαρακτήρα του, να αναφέρει τα προσόντα του όλα.

Άνθρωπος απλός, διακριτικός, τίμιος και αξιοπρεπής. Σωστός σε κάθε είδους συναλλαγή, συγκαταβατικός και δίκαιος. Άνετος ανάμεσά μας, προσφιλής στο κοινωνικό του περιβάλλον... Με το διακριτικό του χιούμορ, όπου κι αν βρισκόταν, με την αγάπη του στην καρδιά με το χαμόγελό του στα χεῖλη. Μια παιδική ψυχή, που δεν γνώριζε από κακία και δόλο.

Και σαν οικογενειάρχης υπήρξε υποδειγματικός. Στάθηκε με αξιοπρέπεια στο πλευρό της συζύγου του Βασιλικής και μοιράστηκε τις οικογενειακές ευθύνες, με υπομονή και συνέπεια. Πατέρας στοργικός, με όλη τη σπουδασία της λέξης.

Ο αδόκητος θάνατός σου, αγαπητέ Λάκη, μας βρήκε απροετοίμαστους κι έπεισε

ανάμεσά μας, σαν κεραυνός. Φαίνεται πως η σκληρή μοίρα σε φθόνησε. Όμως ο καλός θεός σε πήρε πρόωρα, για να σε κατατάξει "εν σκναιίς δικαίων" και να σε απαλλάξει από το βαρύ φορτίο των γηρατιών, που θα επωμιζόσουνα, μετά από αρκετά χρόνια...

Δε θα λείψεις, αγαπητέ Λάκη, μόνο από την οικογένειά σου και από τους λοιπούς συγγενείς. Θα λείψεις, οπωσδήποτε και από όλους εμάς, που σε γνωρίσαμε καλά και σε συναναστραφήκαμε, για μια ζωή.

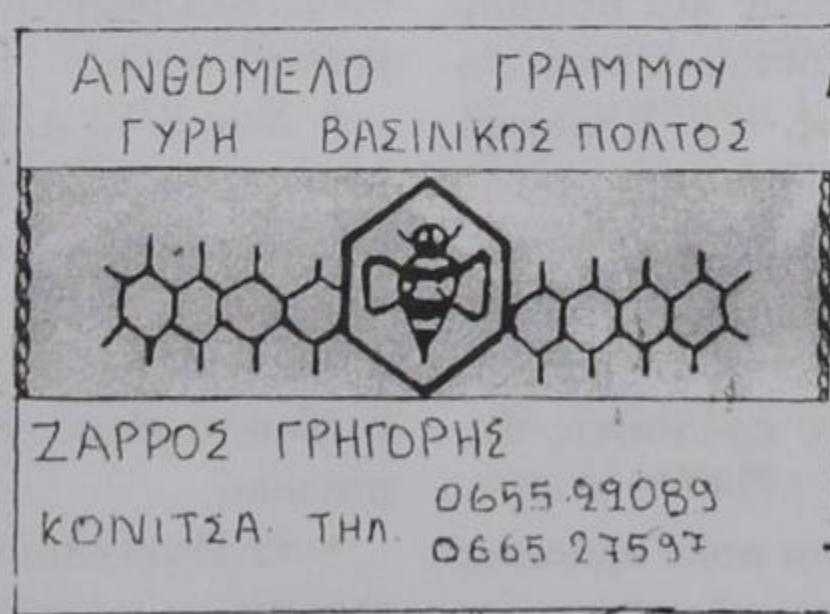
Σε περιμέναμε, να 'ρθεις το Σαββατοκύριακο στο χωριό μας, να παίζουμε τα χαρτιά, ν" ακούσουμε τα εύστοχα πειράγματά σου, να περάσουμε ευχάριστα τον καιρό μας.

Ποιος θα μας αποκαλεί "χωριατάκια" από δω και πέρα, όταν χωρίς εσένα θα παίζουμε τη "δηλωτή" στο Χάνι; Ποιός θα μας διασκεδάζει τόσο, όσο εσύ;

Να πας στο καλό...

Έφυγες τόσο γρήγορα από κοντά μας... Όμως ο καλοκάγαθος χαρακτήρας σου, θα παραμείνει εδώ, για να παραδειγματίζει και να διδάσκει.

*Αιωνία σου η μνήμη
Ο φίλος σου. Γεώργιος Μπούρης*

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Στο Δημαρχείο Κόνιτσας έγινε στις 9/11 ενημέρωση - συζήτηση για το πρόβλημα του χώρου υγιεινής ταφής απορριμάτων (Χ.Υ.Τ.Α.). Παρευρέθηκε ο Νομάρχης κ. Ζαρμπαλάς, το Δημ. Συμβούλιο και πολλοί Κονιτσιώτες.

- Το Σάββατο 10/11 η παραδοσιακή χορωδία του Π.Κ.Δ. Κόνιτσας αναχώρησε με το λεωφορείο του Δήμου για την Καστοριά όπου παρουσίασε με επιτυχία πρόγραμμα παλιών τραγουδιών, συμμετέχοντας στις εορταστικές εκδηλώσεις της 89ης επετείου από την απελευθέρωση της πόλης.

- Βροχές, πώση της θερμοκρασίας και χιόνια στα Βουνά (από υψ. 1800 μ. και άνω) είχαμε στην περιοχή μας κατά το δεύτερο δεκαήμερο του Νοέμβρη.

- Με πρωτοβουλία του Συλλόγου Δασκάλων και Νηπιαγωγών Κόνιτσας πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα του Δημαρχείου στις 23/11 ενημέρωση - συζήτηση για τη ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ (Ηπατίτιδα-Μνιγγίτιδα-Φυματίωση) από κλιμάκιο γιατρών της Νομαρχίας Ιωαννίνων.

Τη συζήτηση άνοιξε ο πρόεδρος του Συλλόγου κ. Δημ. Ντάφλης και κατόπιν έλαβαν το λόγο διαφωτίζοντας το κοινό, ο Νομίατρος κ. Νικόπουλος, η κ. Καζαντζή (επισκέπτρια) και η κ. Παπαδημητρίου (γιατρός) παρευρέθηκαν και οι κ. Μαραγκού και Μπουραντά. Οι ομιλητές έδωσαν έμφαση στον παράγοντα πρόληψη και απάντησαν σε διάφορες ερωτήσεις του Κοινού.

Τέτοιες εκδηλώσεις είναι πολύ χρήσιμες και καλό θα είναι να επαναλαμβάνονται τακτικά.

- Με συμμετοχή εκαποντάδων Αγρινιωτών έγινε στη Βίγλα Γεροπλατάνου το επόσιο μνημόσυνο των 18 στρατιωτών από την περιοχή Αγρινίου που έπεσαν μαχόμενοι κατά των Ιταλών το Νοέμβρη του 1940.

- Και στη Μολυβδοσκέπαστη έγιναν εκδηλώσεις στις 24/11 και τιμήθηκαν οι πεσόντες σε μάχη με τους Ιταλούς εισβολείς στις 21/11/1940 στρατιώτες από τη Λειβαδιά. Καλό είναι να γίνονται τέτοιες εκδηλώσεις για να τιμούμε τους πήρωές μας που έδωσαν τη ζωή τους για την τιμή της Πατρίδας και την ελευθερία μας...

Με πρόσκληση της Πανηπειρωτικής Αδελφότητας Αιγιαλείας επισκέφτηκε το Αίγιο και παρουσίασε πρόγραμμα παραδοσιακών τραγουδιών της Κόνιτσας η Χορωδία του Πνευμ. Κέντρου του Δήμου την Κυριακή 25/11.

- Την 1/12 χιόνισε μέχρι και τα πεδινά για λίγο. Πολλά χιόνια έπεσαν στην υπόλοιπη χώρα.

- Στις 2/12 αρκετά μέλη του Ορειβ. Συλλόγου Κόνιτσας επισκέφτηκαν το μοναστήρι Στομίου όπου παρακολούθησαν τη λειτουργία με τον π. Κοσμά ο οποίος φιλεψε τους επισκέπτες με νοστιμότατη φασολάδα.

Το Σάββατο 8/12 πραγματοποίηθηκε στο Δημαρχείο Κόνιτσας εκδήλωση στην οποία ο αθλοθέτης κ. Δημ. Κούστος παρέδωσε το Εριφίλειο έπαθλο στον καλύτερο μαθητή.

- Στις 8/12 η Ένωση Κονιτσιωτών Ιωαννίνων επανέλαβε κι εφέτος τη "Βραδιά τσίπουρου" στο εντευκτήριό της (Ασωπίου 12) όπου εκτός των άλλων εδεσμάτων πρόσφερε και τα παραδοσιακά "μπόλια" Επακολούθησε γλέντι με παραδοσιακή μουσική.

- Ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Πυρσογιαννιτών προγραμμάτισε για τις 9/12 γιορτή με αρτοκλασία και αναφορά στη

μνήμη των Πυρσογιαννιτών στον Ι. ναό Αγίου Κωνσταντίνου (Ομόνοια).

Στη συνέχεια, παραδοσιακό αντάμωμα Πυρσογιαννιτών με δεξίωση των μελών και φίλων στη ΣΤΕΓΗ ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΙΤΩΝ στην αίθουσα του Συλλόγου (Κληροδότημα Π. Φρόντζου) Ζήνωνος 27, και ξενάγηση στα εκθέματα της έκθεσης φωτογραφίας, εργαλείων μαστορικής κ.α.

- Εκδήλωση στη μνήμη του Αλεξ. Παπαδιαμάντη για τα 90 χρόνια από την κοίμησή του πραγματοποίησε στην αίθουσα του Δημαρχείου της Ι. Μπρόπολης Κόνιτσας στις 16/12.

- Στις 16 και 17/12 είχαμε αρκετά χιόνια στην επαρχία Κόνιτσας. Δέκα πέντε εκατοστά στην πόλη και περισσότερο από μισό μέτρο σε πολλά χωριά. Το θερμόμετρο κατέβηκε κάτω από το μηδέν και η κυκλοφορία των οχημάτων δυσκολεύτηκε στους παγωμένους δρόμους. Σε πολλά σημεία από το Δήμο ρίχτηκε αλάτι για το ξεπάγωμά τους. Τα παγωμένα χιόνια άρχισαν να λιώνουν από τις 21/12 που γύρισε νοτιάς.

- Το Πνευμ. Κέντρο Δήμου Κόνιτσας πραγματοποίησε την επίστια συναυλία των παιδιών της Δημ. Μουσικής Σχολής Κόνιτσας στις 20/12 στην αίθουσα συνεδριάσεων του Δημαρχείου.

Στις 21/12 το απόγευμα έγινε η συναυλία των μαθητών Αρμονίου και Ακορντεών.

Στις 22/12 στο κλειστό Γυμναστήριο έγινε επίδειξη Μπαλέτου.

- Την παραμονή των Χριστουγέννων έβρεξε αρκετά κι έτσι καθάρισαν από παντού τα εναπομείνοντα χιόνια.
- Παρά τις άσχημες καιρικές συνθήκες αρκετός κόσμος επισκέφθηκε την περιοχή μας τα Χριστούγεννα.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑ

ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ

Το Δ.Σ. του Συνδέσμου μας, στη συνέδριαση της 24-10-2001, σύμφωνα με το άρθρο 46 παράγραφος 2γ του καταστατικού, αποφάσισε και ανακήρυξε Μεγάλο Ευεργέτη του Συνδέσμου, τον αείμνηστο ιατρό Βασιλειο ΧΡΗΣΤΟΥ από το Ασπροχώρι Κόνιτσας, για τις προσφορές του στο χωριό μας, τόσον στη ζωή για τις οποίες ο Σύνδεσμος τον είχε τιμήσει ανακρύσσοντάς τον επίτιμο μέλος του, όσον και μετά τον θάνατό του με τη διαθήκη του.

Οι Βουρμπιανίτες είμαστε ευγνώμονες και ως ελάχιστο φόρο τιμής η φωτογραφία του, θ' αναρτηθεί στο γραφείο του Συνδέσμου Σοφοκλέους 66 Αθηνών, δίπλα στους Ευεργέτες του χωριού μας.

Σύνδεσμος Βουρμπιανης Αθηνών

ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΝΕΩΝ

Η Χρυσανγή Ε. Γαζώνα έλαβε το πτυχίο Οικονομικών (Τμήμα Πληροφορικής) Πανεπιστ. Αθηνών.

- Η Όλγα Β. Μάτσια έλαβε το πτυχίο Νομικής Πανεπιτ. Κομοτηνής.

Mazί με τα συγχαρητήριά μας ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία

- Ο Κων/νος Παν. Παγουρτζής επέτυχε στη Γυμν. Ακαδημία Αθηνών.

Ο παππούς Γιάννης, η γιαγιά Αγγελική Παγουρτζή και η γιαγιά Αντιγόνη Κωνσταντινίδη τον συγχαίρουν και εύχονται καλό πτυχίο.

- Από το ΤΕΕ Κόνιτσας ο Γιώργος Ευστ. Κρυστάλλης επέτυχε στα Τ.Ε.Ι. Λάρισας (Δ/ση και Διαχείριση έργων).

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Στην Κόνιτσα ο Θεόδωρος και η Χριστίνα Κρυστάλλη απόχτησαν στις 25/9/2001 αγοράκι.

- Στην Αθήνα ο Νικόλαος Κωστούλας και η Δήμητρα Γιαννοπούλου απόχτησαν στις 10/10 κοριτσάκι.
- Στην Κόνιτσα ο Χρήστος και η Άννα Μήτσικα απόχτησαν στις 11/12 κοριτσάκι.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Ο Περικλής και η Λευκοθέα Λιόκα βάφισαν στην Κόνιτσα το αγοράκι τους στις 4/11. Όνομα. Φίλιππος.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

Στις 8/12 αρραβωνιάστηκαν στο Δίστρατο ο Στέργιος Π. Σπανός με την Ευαγγελία Γ. Μάϊπα. Ο Η. Μάϊπας τους εύχεται να ζήσουν καλά στέφανα.

ΓΑΜΟΙ

Στην Πάτρα έγιναν στις 7/10 οι γάμοι του Δημητρίου Σπ. Γιαντσούλη και της Ελένης Αθ. Μπιλάλη.

ΘΑΝΑΤΟΙ

Πέθαναν: Στην Αθήνα ο Παναγιώτης Κοκοβές σε ηλικία 88 ετών.

- Στην Αθήνα η Βικτωρία Π. Τζουμέρκα από την Πουρνιά ετών 80 στις 4/11.
- Στην Τράπεζα Κόνιτσας η Ευδοκία Λύτα ετών 88 στις 5/11.
- Στις 20/11 ο Δημήτριος Καρανάσιος ετών 50 στη Λάρισα.
- Στο χωριό Πάδες στις 21/11 η Γιαννούλα Γιάκκα ετών 90.
- Στο Πληκάτι στις 21/11 ο Κων/νος Τσίτσος ετών 34 ο οποίος έπεσε από τη σκεπή καθώς εργαζόταν.
- Στην Αθήνα η Αγγελική (Τζέλλη) Να-

σιοπούλου ετών 80 στις 28/11.

- Στις 25/12 πέθανε στη Θεσ/νίκη η Σταυρούλα, κήρα Μιχάλη Παπαγιάννη, σε ηλικία 82 ετών.
- Στον Αμάραντο ο Κων/νος Βλάνος ετών 88 στις 28/10.
- Στην Τράπεζα η Ευδοκία Λύτα ετών 88 στις 5/11.
- Στην Κόνιτσα η Σοφία Κρυστάλλη ετών 77 στις 8/11.
- Στην Αγ. Βαρβάρα ο Μπούλιος Δημ. ετών 62 στις 16/11.
- Στην Κόνιτσα ο Πορφύριος Γαϊτανίδης ετών 68 στις 19/11.
- Στους Πάδες η Γιαννούλα Γιάκκα ετών 90 στις 22/11.
- Στην Κλειδωνιά ο Αθανάσιος Γκιολέκας ετών 85 στις 23/11.
- Στην Ηλιόρραχη ο Αλέξιος Πάντος ετών 89 στις 1/12.
- Στην Κόνιτσα η Ευδοκία Οικονόμου από την Πύργο ετών 87 στις 18/12.
- Στο Παλαιοσέλλι η Χρυσάφω Λούπα ετών 87 στις 22/12.
- Στην Αθήνα ο Παντελής Τζίνας από το Κεράσοβο ετών 61 στις 25/12.
- Στη μνήμη του Κων/νου Τσίτσου από το Πληκάτι που σκοτώθηκε πέφτοντας από τη στέγη, ο Γεώργιος Τσίτσος που διαμένει στην Πάτρα προσφέρει στο περιοδικό “ΚΟΝΙΤΣΑ” το ποσό των 10.000 δρχ.
- Στη μνήμη του Κων/νου Ζήδρου 8 χρόνια μετά το θάνατο του, η σύζυγος και τα παιδιά του προσφέρουν στο περιοδικό “ΚΟΝΙΤΣΑ” 5.000 δρχ.
- Ο Μιχάλης Λάμπρου που διαμένει στη Δράμα, στη μνήμη των γονέων του προσφέρει 3.000 δρχ. στο περιοδικό “ΚΟΝΙΤΣΑ”

• Στη μνήμη της Σοφίας Γ. Κρυστάλλη πηγένεια Γεωργίου Κρυστάλλη πρόσφερε στο γηροκομείο Κόνιτσας 100.000 δρχ. και στο Περιοδικό της Κόνιτσας 10.000 δρχ.

Ο Σύζυγος:

Γιώργος

Τα παιδιά:

Χαράλαμπος,
Αγνή, Ευστάθιος,
Ναπολέων, Βασιλική,
Σταυρούλα

Τα εγγόνια: Θεοδώρα, Σοφία, Ιωάννης,
Γιώργος, Νικόλαος, Σοφία, Άγγελος

***

Θεσσαλονίκη 4/1/2002

Προς

Τον κύριο Σωτήρη Τουφίδη
Υπεύθυνο περιοδικού "ΚΟΝΙΤΣΑ"
44100 Κόνιτσα

Κύριε Τουφίδη

Η μπτέρα μου Γεωργία Μπούζιου, Παδιώτισσα στην καταγωγή από την μπτέρα της, πέθανε στις 22/11/01 σε ηλικία 101 ετών.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Νεόκτιστη μονοκατοικία επιφανείας 130 μ² σε οικόπεδο 3.000 μ² στην Κάτω Κόνιτσα, με πανοραμική θέα.

Τηλ. 0286-22369

Πριν πεθάνει μου άφοσε προφορική εντολή να προσφέρω ένα ποσόν στο πολυαγαπημένο της περιοδικό Κόνιτσα.

Κύριε Τουφίδη, όταν έπαιρνε το περιοδικό αισθανόταν, πιστέψτε με, τόση χαρά που "ρουφούσε" στην κυριολεξία και την τελευταία του αράδα.

Σήμερα λοιπόν, με την συμπλήρωση 40 ημερών από τον θάνατό της, για να αναπαυθεί η ψυχή της και για να εκπληρώσω κι εγώ την επιθυμία της παρακαλώ να δεχθείτε το ποσόν των 50.000 δραχμών που σας αποστέλλω για το αγαπημένο της περιοδικό.

*Με εκτίμηση
Η κόρη της
Βαρβάρα Μπούζιου*

Σημείωση Σύνταξης

Λυπούμαστε για το θάνατο της σεβαστής μας κυρίας Γεωργίας που αγαπούσε τόσο πολύ το περιοδικό μας, ώστε φρόντισε και μετά θάνατον για την ενίσχυσή του.

Στην κόρη της και όλους τους συγγενείς της εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπτήρια και για την εκλιπούσα ο θεός να την αναπαύσει.

****

**Ξειλόγλαστα
Βογαρινή & Λαϊκή Τέχνη
Γιάννης Σινάνης**

Επταχώρι

Τηλ. 0467-84137 & 84127

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΚΑΤΣΑΝΟΥ - ΖΕΥΓΟΛΑ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ

ΑΒΕΡΩΦ - ΚΟΝΙΤΣΑ
Τηλ.: (0655) 22529

Τηλ. Οικίας: (0651) 93622
ΚΙΝ.: 0945182799

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Δημητρούλης Νικ. Καναδάς	50 Δολ. Δρχ.	Γέγιος Κων/νος Γιάννινα Γούρης Χρ. Γιάννινα Κίγκα Ευθαλία Γιάννινα Σπυρίδωνος Βασ. Γιάννινα Γεωργιάδης Χαραλ. Γιάννινα Σίμος Ιωάν. Γιάννινα Μάντζιος Ανδρέας Γιάννινα Παπαευθυμίου Βασ. Γιάννινα Παπαφωτίκα Βάσω Γιάννινα Σμύρη Μαριάνθη Γιάννινα Κεφάλας Θεοδ. Ηλιόρραχη Βαζούκης Αποστ. Νικάνορας Παπαδημητρίου Χαρ. Ζέρμα Φασούλη Ναυσικά Κεφαλοχώρι Μήτσικα Φαίδρα Νικάνορας Ζαφείρης Δημ. Πυρσόγιαννη Βαζούκης Θωμάς Νικάνορας Τσινός Θωμάς Πρωτόπαππας Πρίτσης Γεωργ. Ηλιόρραχη Πορφυριάδης Τάκης Εξοχή ^{2.000} Νάτση Μαριάνθη Ηλιόρραχη Λάκκας Θεοφ. Καλλιθέα Φασούλης Β. Χαρ. Κεφαλοχώρι Μιχαλόπουλος Βασ. Εξοχή ^{2.000} Μπουζούλας Γεωργ. Εξοχή ^{2.000} Ρούβαλης Χρ. Ελεύθερο ^{4.000} Ζιακόπουλος Απ. Κόνιτσα ^{2.000} Αμπάζ Χατεμ Κόνιτσα ^{2.000} Παπαχρηστίδης Γεωργ. Κόνιτσα ^{5.000} Μακαρίου Αντιγ. Κόνιτσα ^{2.500} Γεωργάτη Γεωργία Κόνιτσα ^{2.000} Ζωγράφου Άννα Κόνιτσα ^{2.000} Γκίκα Ροδούλα Κόνιτσα ^{2.000} Μουλαίδης Θωμάς Κόνιτσα ^{2.500} Καραγιάνη Ελένη Κόνιτσα ^{2.000} Ζώη Ελένη Κόνιτσα ^{10.000} Λάκκας Σωτ. Κόνιτσα ^{2.000} Πηγαδάς Αναστ. Κόνιτσα ^{2.000} Ζδράβος Δημ. Κόνιτσα ^{2.000} Μιχαλόπουλος Χαρ. Κόνιτσα ^{2.500} Κρυστάλλης Γεωργ. Κόνιτσα ^{2.000} Κουρτίνος Ιωάν. Κόνιτσα ^{5.000} Μπούζιου Γεωργ. Θεσ/νίκη ^{5.000} Μουλαίδης Αναστ. Θεσ/νίκη ^{2.500} Αραμπατζής Δημ. Θεσ/νίκη ^{2.000} Τζημοράγκας Κων. Θεσ/νίκη ^{5.000} Βιρτσώνη Μελπ. Θεσ/νίκη ^{4.000} Χατζής Βασ. Θεσ/νίκη ^{2.500} Βλάχος Ευάγγ. Θεσ/νίκη ^{2.500} Ντίνης Δημ. Θεσ/νίκη ^{2.500} Κατσιώτα Ασημούλα Θεσ/νίκη ^{2.500} Ράπτης Παναν. Θεσ/νίκη ^{5.000}
Χατζής Δημ. Γερμανία	20.000	
Παππάς Ναπ. Γερμανία	8.000	
Αδαμαντίδης Ξενοφών Αθήνα	5.000	
Κορδικόρης Γεωργ. Αθήνα	2.000	
Κίτσιος Σταύρος Αθήνα	5.000	
Μαρκαντώνη Μαρία Αθήνα	5.000	
Λιόλιος Αποστ. Αθήνα	3.000	
Λούδας Παύλος Αθήνα	10.000	
Κίτσιου Χριστίνα Αθήνα	3.000	
Σχοινάς Νικ. Αθήνα	5.000	
Τσιατσιάς Βασ. Αθήνα	5.000	
Γκόρτσος Νικ. Αθήνα	5.000	
Αρχιμανδρίτης Βασ. Αθήνα	5.000	
Κωστολιά Ελένη Αθήνα	2.000	
Στυλιάρα Σωτηρία Αθήνα	2.000	
Στράτος Μιχ. Αθήνα	2.000	
Ζακόπουλος Αχιλ. Αθήνα	2.000	
Βλιώρας Χρ. Αθήνα	2.000	
Δάγκος Θωμάς Αθήνα	2.500	
Παπαχρήστου Ευριπ. Αθήνα	2.000	
Μούχος Νικ. Αθήνα	2.000	
Σδούκος Σωτ. Αθήνα	10.000	
Πηγαδά Αλεξάνδρα Αθήνα	5.000	
Τζώρα Κική Αθήνα	5.000	
Καλλιντέρης Παναγ. Αθήνα	2.000	
Κίτσιος Γιάννης Αθήνα	2.000	
Γκότζος Δημ. Αθήνα	2.000	
Καρακατσούλη Ελένη Πρέβεζα	2.000	
Σδούκος Βασ. Λάρισα	2.000	
Νάτσης Σωκρ. Βόλος	5.000	
Γεωργάτη Βάσω Φλώρινα	2.000	
Γεωργάτη Ράνια Κατερίνη	2.000	
Κολοκυθάς Αποστ. Λεοντάρι	5.000	
Λιούσκας Αλκιβ. Λάρισα	2.000	
Σύλλογος Παδιωτών Λάρισα	8.000	
Κυριάκης Μαργ. Λάρισα	8.000	
Βέτσας Θεοφ. Αγρίνιο	10.000	
Κοντογιάννης Αν. Λάρισα	2.000	
Κοντογιάννης Παντ. Λάρισα	2.000	
Γκέλης Παντ. Χαλκίδα	3.000	
Καρανάσιος Αθαν. Λάρισα	2.000	
Μπόγδος Ιωάννης Αίγιο	6.000	
Σπύρου Βασ. Ξυλόκαστρο	10.000	
Τρουμπούκης Κων. Αίγιο	5.000	
Παπαγιαννόπουλος Βασ. Βόλος	2.500	
Πηγαδά Χαρίκλεια Λαμία	2.000	
Πολίτης Χρήστος Πάτρα	2.000	
Φασούλης Σωτ. Γιάννινα	2.000	
Μακάριος Ευαγγ. Γιάννινα	5.000	
Βαταβάλη Αθανασία Γιάννινα	2.500	

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 12ου Τόμου (Τεύχη 96-101)

- ΑΝΔΡΕΟΥ ΗΛΙΑΣ. Η νέα γέφυρα Αώου, σελ. 293
- ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2001. σελ. 136.
- ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ Β. Ανεξάρτητο τάγμα Κονίτσης, 257.
- ΒΕΤΣΑΣ ΦΑΝΗΣ. Αφιέρωμα στην Προοδ. Ένωσης Πυρσόγιαννης, 29 - Από τον πόλεμο 1940-41.
- ΒΟΥΡΔΟΥΚΑΣ ΕΥΑΓΓ. Ο Χαντζής και ο ταξιδιώτης, 17- Κόψιμο πίτας, 42.
- ΓΙΟΣΗΣ Μ. Ιστορικό Βούρμπιανης, 301.
- ΓΚΟΓΚΑΣ ΧΡ. Εθν. αγώνες των δασκάλων της Φούρκας, 19-95-157.
- ΓΚΟΥΤΟΣ ΧΑΡ. Η επαρχία και οι γείτονες, 295-261.
- ΔΑΦΝΗΣ ΙΩΑΝ. Βυζαντινά μνημεία Μολυβδοσκεπάστου, 36 - Χοροεσπερίδα αποστράτων, 38 - Εκδήλωση για την 88η επέτειο απελευθέρωσης των Ιωαννίνων, 98 - Εθνική Αντίσταση 41-44, 180 - Ανάμεσα στους φρουρούς των συνόρων μας, 235 - Το πανηγύρι στη Μολυβδοσκέπαστη, 238 - Η μάχη του Μολυβδοσκέπαστου, 256 - Βραδιά τσίπουρου, 260.
- ΔΟΥΣΜΠΗΣ ΧΡ. Ο Αώος και η Φύση του (Βιβλιοπαρουσίαση), 320.
- ΔΡΟΣΟΣ ΛΑΜΠΡΟΣ. Απονομή χρημ. επάθλων, 181
- ΕΖΝΕΠΙΔΗΣ Λ. Πρόσωπο προς μίμηση, 190 - Κέντρο Υγείας Κόνιτσας, 245 - Το θαύμα του 40, 312.
- ΕΞΩΡ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ Το Πεκλάρι πενθεί, 62.
- ΗΠΕΙΡ. ΕΣΤΙΑ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ Κοπή πίτας 45 - 277.
- ΚΑΡΖΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ Ο Λαμπριάτης και η Λάμπροβδομάδα, 115.
- ΚΙΤΣΙΟΣ ΚΩΝ. Χρ. Ζώτος (Νεκρολογία), 61 - Ο Αϊ Γιώργης (Πεκλάρι), 169.
- ΚΙΤΣΙΟΥ ΕΙΡΗΝΗ Αναζητήσεις σε αμετακίνητους τόπους, 21 - Καλοκαίρι, 227 - Το κυνήγι, 321 - Διαβάζοντας, 269.
- ΚΟΛΙΟΥ ΑΝΤ. Ποιήματα, 51.
- ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΓΙΑΝ. Η τρέλα στις αγελάδες και τους ανθρώπους, 137 - Το καλοκαίρι κάποτε, 211.
- ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ Ι. Τα χωριά της Κόνιτσας. Μαστοροχώρια - Βλαχοχώρια, 65 - Επικοινωνιακό καθεστώς της Κόνιτσας, 143-205.
- ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΠΕΛΑΓΙΑ Από την όμορφη Μόλιστα, 175 - Στο χωριό Μπελογιάννης, 221 - Ασύγκριτα καλοκαίρια, 267.
- ΜΑΣΤΟΡΑΚΗΣ ΑΝΤ. Συνάντηση ορειβατών, 35 - Γ. Σκαλιοτής (Νεκρολογία), 260
- ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Γ. Βιβλιοπαρουσία, 119.
- ΜΙΧΩΤΑΣ Κ. Παλιοσέλι, 31
- ΜΠΟΥΡΗΣ Γ. Από τα χρόνια της Κατοχής, 273 - Στο Β. Βαφειάδη, 293
- ΜΠΕΛΘΙΚΙΩΤΗΣ Π. Εν Μαζίω, 25-118-157-305.
- ΝΑΚΟΣ ΣΤΕΦ. Αναμνήσεις από τον πόλεμο του 1940, 289.
- ΝΤΕΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Π. Πανηγυρικός 28ης Οκτωβρίου 2001-314.
- ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΓΕΩΡΓ. Για την ιστορία, 215.
- ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΣΩΚ. Τα σύνεργα, 28 - Περασμένα ξεχασμένα, 117-Μια έκθεση, 246

- Τα εικονίσματα, 279
ΠΑΓΑΝΙΑΣ ΚΩΝ. Νέα από το Δίστρατο, 309.
- ΠΑΓΟΥΝΗ - ΣΔΟΥΚΟΥ Μ. Αποκριάτικος χορός. Αδελτας Λυκόρραχης - Ζέρμας, 47
- Λειτουργίας ξενώνα, 120 - Το Κεφαλοχώρι και τα μνημεία του, 187.
ΠΑΝΗΠΕΙΡ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΪΡΟΥ Οι Ηπειρώτες Καΐρου πανηγυρίζουν, 101.
- ΠΑΠΑΔΑΜΟΥ ΒΑΣ. Αφιέρωμα στη μπτέρα, 108.
ΠΠΑΖΗΣΗΣ Ζ. Ένας μεγάλος δάσκαλος έφυγε, 57
- ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ Η. Ανέκδοτα Παλαιοσελίου, 225.
ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ ΜΑΡΘΑ. Ένα ταξίδι στην πατρική γη, 243 - Από την Ουγγαρία, 281
- ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ ΝΩΝΤΑΣ Για τον Τσακάλωφ, 106
- ΠΟΛΙΤΗΣ ΑΓΑΘ. Ελληνισμός και Χριστιανισμός, 9 - Το αλέτρι του πατέρα μου, 161 - Ανάλυση στα τραγούδια της Ηπείρου, 297 - Η θέση της γυναικας στην Αρχ. Ελλάδα, 251
- ΠΟΡΦΥΡΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ Εντυπώσεις από τη γεν. συνέλευση του Συλλόγου μας, 39 - Μια γυνήσια πατριωτική συνάντηση, 104-189 - Το τραγούδι της προσφυγιάς 224 - Εκδηλώσεις στα χωριά μας, 240 - Έλα πάρτον με ενενήντα, 244 - Λαμπρινή Ζούκη (Νεκρολογία), 262 - Πως λειτουργούσαν τα Λαϊκά δικαστήρια, 313 - Ωρίμασαν οι συνθήκες για κενοτάφιο, 287
- ΡΕΜΠΕΛΗΣ ΝΙΚ. Η φιλοσοφία του Ευαγγελίου, 3 - Η Τσίτσαινα από το Μεσοβούνι, 18 - Ο θάνατος του Σωκράτη και του Χριστού, 91 - Οι ισχυροί και οι ανίσχυροι, 201 - Η υπεροψία προηγείται της πιώσεως, 267 - Το τέλος του Αρχαίου κόσμου και η Χαραυγή του Χριστιανισμού, 238.
- ΣΕΡΑΣ Π. - ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Μ. Οι εκδηλώσεις στην κ. Ιταλία, 173.
- ΣΚΑΛΩΜΕΝΟΣ ΔΗΜ. Οδ. Ανδρέου (Νεκρολογία), 121
- ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ Κοπή πίτας, 49 - 235 - Ν. Μπάρκης (Νεκρολογία), 261 - 285
- ΣΥΝΤ. ΕΠ. Εικαστικά, 24 - Να τα χιλιάσει, 268
- ΤΟΥΦΙΔΗΣ ΣΩΤ. Ο Αώος και η Φύση του, 1 - Ορειβ. Σύλλογος Κόνιτσας, 43- Εκδηλώσεις Ορειβ. Συλλόγου, 82 - Εύαθλος 2001, 140 - Εκδηλώσεις, 229 - Το βιβλίο, 247 - Το θέατρο του παραλόγου, 273 - Να θυμούμαστε και να διδασκόμαστε, 275 - Βράβευση αριστούχων μαθητών 327 - Επιτυχόντες Λυκείου Κόνιτσας 2001 - Μελαγχολικές σκέψεις, 237 - Πρυόβολος και ίσκα, 250 - Πυρκαγιών συνέπειες, 263 - Η Παρασκευούλα, 272 - Βράβευση εθελοντών αιμοδοσίας, 275
- ΤΣΑΓΚΑΣ ΙΩΑΝ. Ήθη και Έθιμα στη Ζέρμα Κόνιτσας, 11-86-165-217-Βιβλιοπαρουσίαση, 50.
- ΤΣΙΑΓΚΗΣ ΙΚΑΡΟΣ. Από την Ένωση Κονιτσιωτών, 8-191.
- ΦΑΣΟΥΛΗ ΝΤΙΝΑ Μουσική ομάδα Κεφαλοχωρίου, 308
- ΧΑΒΕΔΑΣ ΒΑΣ. Από την Αναγνωστοπούλειο Σχολή, 241
- ΧΟΥΨΙΑ ΟΛΓΑ Οδοιπορικό της Ένωσης Κονιτσιωτών στο Μοναστήρι, 185
- ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ ΝΙΚ. Εκδρομή Λυκείου Κόνιτσας στη Μόλιστα, 33.

ΡΗΝΗ ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΟΣ ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ - ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤ. ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ
ΕΠΙΣΤ. ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΗΣ ΤΟΥ "ΥΓΕΙΑ"

ΕΙΟ: ΘΕΜΙΔΟΣ 4 - 151 24 ΜΑΡΟΥΣΙ
ΦΛΟΙΑΣ 23 - 151 25 ΜΑΡΟΥΣΙ
ΔΕΥΤ. - ΤΕΤ. - ΠΕΜΠ. 6-8 Μ.Μ.
ΡΑΝΤΕΒΟΥ

ΤΗΛ. ΙΑΤΡ. 61 22 823
ΤΗΛ. "ΥΓΕΙΑ" 68 27 940
ΤΗΛ. ΑΝΑΓΚΗΣ 36 47 021
ΟΙΚΙΑ - FAX 61 22 908
ΤΗΛ. ΚΙΝ. 091 392 273

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. PENTZOS
Χειρούργος Οδοντίατρος

ΚΟΡΑΗ 8 ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΤΗΛ: ΙΑΤΡΕΙΟΥ 39817
ΤΗΛ: ΣΠΙΤΙΟΥ 70153

Δέχεται καθημερινά με ραντεβού
Πρωί 9.30-12. - Απόγευμα 5.00 - 9.30 και
Σάββατο 8.30 π.μ. - 1.30 μ.μ.

ΝΤΑΣΤΑΜΑΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΚΗΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ
ΕΡΙΑ - ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΕΣ ΛΑΜΠΑΔΕΣ
ΠΩΛΗΣΗ ΧΟΝΤΡΙΚΗ - ΛΙΑΝΙΚΗ

ΡΑΤΟ ΚΟΝΙΤΣΑΣ Καταστ. 0655 24573
Κινητό: 0932 076202 - Οικίας 0651 70282

Ενοικιαζόμενα δωμάτια με ατομικά
μπάνια και με ιδιωτικό πάρκιν
σταθμών

- Παραδοσιακό Στυλ

ΧΟΥΣΟΣ ΚΩΝ(ΝΟΣ

Τηλ. (0655) 23 288

Κόνιτσα

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΛΛΙΝΤΕΡΗΣ
ΡΟΥΡΓΟΣ ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΟΣ
Τ. Επιμελήτης
St. MARIEN HOSPITAL - BORKEN ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 421 A
Σ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
0 049
5118 02

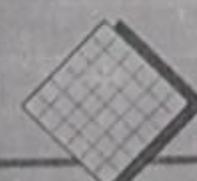
ΠΡΩΪ
"ΥΓΕΙΑ" ΤΗΛ. 68 27 940
ΟΙΚΙΑ : ΤΗΛ. 66 45 647

KONITSA
ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ
ΔΩΜΙΚΩΝ
ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ

ΜΠΙΟΥΛΙΟΣΣ - ΦΟΡΤΩΤΕΣ ΙΣΑΝΕΣ
ΚΟΜΠΡΕΣΕΡ - GRADAR - ΟΔΟΙΤΡΟΤΗΡΕΣ
ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΛΑΤΟΜΕΙΟΥ
ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΣΥΓΚΛΙΣΙΣ ΓΕΝΙΚΩΣ

ΣΩΤ. ΛΩΤΟΣ & Β. ΧΑΙΤΖΗΜΕΛΕΤΙΟΥ
ΑΝΤΙΓΩΝΗ 10 - ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΤΩΝΟΣ
ΤΗΛ. 5138315

ΕΠΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ • ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ • ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΑ
Λάππας Μάκης
Λογιστής
Παρακαλούμενου 2 501 00 ΚΟΖΑΝΗ - Τηλ. (0461) 41414, Τηλ./FAX (0461) 22372

ΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ
ΣΤΗΝ ΚΟΝΙΤΣΑ
ROOMS FOR RENT
(500 μ. από την είσοδο στην πόλη)
Με θέρμανση, μπάνιο κλπ.

ΘΩΜΑΣ ΝΙΤΣΑΣ
Τηλ. 22065